

Plan razvoja socijalnih usluga Koprivničko – križevačke županije
za razdoblje 2011.-2014.

Koprivničko-križevačka županija

Ministarstvo zdravstva
i socijalne skrbi

Hrvatska

Koprivnica, listopad 2010.

Sadržaj	
Uvodna riječ župana	3
O socijalnom planiranju	4
Socio-ekonomski pokazatelji	6
I. Vizija razvoja socijalnih usluga	9
II. Postignuća u razvoju mreže socijalnih usluga i politike socijalnog uključivanja na području županije i prioriteti razvoja	10
1. Procjena sudionika socijalnog planiranja o postignućima i problemima u razvoju mreže socijalnih usluga	10
2. Socijalni programi na razini upravnih tijela Županije, gradova i općina – kapaciteti i prioriteti u razvoju socijalnih usluga	12
3. Mreža usluga društvenih djelatnosti izvan sustava socijalne skrbi – postignuća u politici socijalnog uključivanja i prioriteti	18
4. Mreža socijalnih usluga i pružatelja usluga u djelatnosti socijalne skrbi u županiji i prioriteti razvoja mreže prema skupinama korisnika	32
5. Zajednički program djelovanja za sve djelatnosti i sustave - integracija romske nacionalne manjine	65
III. Strateški ciljevi razvoja mreže socijalnih usluga Koprivničko križevačke županije 2011. – 2014.	66
Prilozi:	
Popis sudionika socijalnog planiranja	
Početna analiza jazova u mreži usluga KK prema prioritnim korisnicima JIM-a	

Uvodna riječ župana

Svjesni da su socijalne usluge središnja tema socijalne politike u Europi, te da na naša regija, baš kao i druge u zemlji, čim ranije treba oblikovati sektor socijalnih usluga kao odgovor na sve veće i raznovrsnije socijalne probleme s kojima se suočava, mi u Koprivničko-križevačkoj županiji objeručke smo prihvatili ponudu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi za izradom Plana razvoja socijalnih usluga Koprivničko-križevačke županije za razdoblje 2011.-2014. uz pomoć UNDP-a.

Raduje nas što je izrada ovog dokumenta, možda prvi puta, okupila i uključila faktično sve relevantne aktere unutar županije. Svi oni i aktivno su sudjelovali (ukazujući na potrebe i probleme, definirajući prioritete) na radionicama, u procesu prikupljanju potrebnih podataka i razradi aktivnosti iz ovog dokumenta, te na njegovoj finalizaciji. Svima im ovim putem želim zahvaliti na trudu i doprinosu. Vjerujemo da je rad na izradi Plana i njima koristio, kako zbog dobivanja cjelovitije slike o samim uslugama i mogućnosti da utječu na njihovo planiranje i oblikovanje, tako i mogućnosti upoznavanja ili poboljšanja suradnje s drugim pružateljima usluga. Vjerujemo da je okupljanje institucija s jedne strane te privatnog i nevladinog sektora s druge strane, smanjilo (ako ne i otklonilo) i određeno međusobno nepovjerenje koje je postojalo.

Osobitu zahvalnost izražavam konzultanticama koje je osigurao UNDP, Nataši Škrbić i Marini Škrabalo, koje su ipak dale najveći doprinos u izradi ovog dokumenta, a od kojih su akteri mogli puno čuti i naučiti, naročito o iskustvima drugih zemalja, odnosno zemalja s raznovrsnim socijalnim uslugama.

Nadam se da ovaj dokument neće ostati samo „mrtvo slovo na papiru“ i „popis lijepih želja“, te da ćemo svi zajedno, kao što smo u njegovoj izradi, doprinjeti i realizaciji Plana.

Darko Koren, župan Koprivničko-križevačke županije

O socijalnom planiranju

Socijalno planiranje u svrhu procjene prioriteta razvoja socijalnih usluga definirano je mjerom 4.2. *Razvoj i širenje mreže socijalnih usluga, Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju (JIM)* strateškog dokumenta Vlade RH i Europske komisije u području politike socijalnog uključivanja i pripreme Hrvatske u procesu pridruživanja Europskoj uniji, čiju provedbu koordinira (u suradnji s drugim nositeljima tijelima državne, područne i lokalne samouprave) Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi, Uprava za socijalnu skrb.

Inicijativa je započela provedbom socijalnog planiranja u tri-pilot županije (Zadarska, Splitsko-dalmatinska i Vukovarsko-srijemska) u sklopu reformskih ciljeva Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi u okviru *Projekta razvoja sustava socijalne skrbi*. Do sada su izrađeni planovi razvoja mreže socijalnih usluga za Zadarsku, Splitsko-dalmatinsku, Vukovarsko-srijemsku, Koprivničko-križevačku, Zagrebačku i Virovitičko-podravsku županiju, a do kraja 2010. godine predviđa se izrada županijskih socijalnih planova u još četiri županije; Sisačko-moslavačkoj, Karlovačkoj, Ličko-senjskoj i Šibensko-kninskoj. Očekuje se izrada svih županijskih planova do kraja 2011. godine.

Planiranje u Koprivničko-križevačkoj županiji započelo je krajem 2009, uz tehničku pomoć konzultanata UNDP-a i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, a u proces je bilo uključeno više od 40 predstavnika, od nadležnog upravnog tijela Županije, Ureda državne uprave, jedinica lokalne samouprave, Centara za socijalnu skrb, ustanova socijalne skrbi, Zavoda za zapošljavanje, Obiteljskog centra, do udruga i drugih pružatelja socijalnih usluga s područja županije. U svrhu izrade plana razvoja socijalnih usluga i utvrđivanja postignuća i prioriteta u razvoju socijalnih usluga, na radionicama sa sudionicima¹ socijalnog planiranja iz županije, izvršeno je više analiza u skladu s istaknutim problemima županije i prioritetima širenja mreže izvaninstitucionalnih socijalnih usluga.

Uz analize s radionica, prikupljeni su podaci od županijskog Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb i sva tri grada i 22 općine na području županije o organiziranju poslova u području socijalne skrbi, dosadašnjem financiranju socijalnih usluga i prioritetima u razvoju socijalnih usluga. Ti programi i prioriteti prikazani su sažeto, a detaljni podaci o socijalnim programima, prioritetima gradova i općina radi daljnjeg planiranja i pripreme strateških dokumenata i projekata za područje socijalnih usluga, dostupni su prema potrebi u županijskom Upravnom odjelu za zdravstvo i socijalnu skrb.

Dodatno su prikupljeni podaci od Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Područne službe Križevci, županijskog Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, znanost i šport i Ureda državne uprave u Koprivničko-križevačkoj županiji o dostignućima i resursima u područjima društvenih djelatnosti izvan sustava socijalne skrbi (sustavi zapošljavanja, odgoja i obrazovanja, kulture), kao i osnovni podaci o preventivnim programima u županiji kroz analizu mreže ustanova i doprinosa razvoju ukupne mreže usluga.

U tom smislu, identificirana su samo postignuća i resursi u županiji čiji je doprinos procijenjen posebno važnim za politiku socijalnog uključivanja i razvoj mreže socijalnih usluga te samim tim i smanjivanje pritisaka na sustav socijalne skrbi. Iako prikupljeni podaci

¹ Popis sudionika u prilogu

nisu cjeloviti, temeljem dostupnih podataka bilo je moguće izdvojiti one prioritete tih djelatnosti koji posebno doprinose razvoju mreže socijalnih usluga.

Uz ove podatke korištena su godišnja izvješća Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi o primijenjenim pravima, korisnicima socijalne skrbi i izvješća o domovima socijalne skrbi, prikupljeni su detaljni podaci od pružatelja usluga u djelatnosti socijalne skrbi o raspoloživosti usluga smještaja, dnevne skrbi i ostalih izvaninstitucionalnih usluga u županiji prema skupinama korisnika, te izvršene analize više dokumenata temeljem kojih su definirani prioritete u razvoju socijalnih usluga u djelatnosti socijalne skrbi.

Na temelju analize podataka, te prioriteta svih djelatnosti važnih za razvoj usluga, definirani su *Vizija razvoja socijalnih usluga Koprivničko križevačke županije i Strateški ciljevi razvoja mreže socijalnih usluga* sa mjerama i ključnim aktivnostima razvoja socijalnih usluga, oblikovani u zajednički *Plan razvoja socijalnih usluga Koprivničko- križevačke županije za razdoblje 2011. – 2014. godine*. On je u skladu sa razvojnim ciljevima glavnog strateškog dokumenta Županije *Regionalnog operativnog programa za razdoblje 2006.-2013.* posebno s prioritetima i mjerama strateškog cilja *III. Jačanje ljudskih resursa i podizanje društvenog standarda* u području društvenih djelatnosti.

Plan sadrži relevantne prioritete koji su ostvarivi u razdoblju od tri godine ukoliko se uspostavi adekvatan mehanizam za upravljanje planom i osigura koordinacija JLS na području županije, ali i ojača vertikalna i horizontalna koordinacija različitih institucija koji zajedničkim djelovanjem mogu osigurati provedbu plana. Po usvajanju plana, predviđeno je da predstavničko tijelo Koprivničko-križevačke županije svake godine prati i procjenjuje mjere, odnosno prati i procjenjuje ostvareno u prehodnoj kalendarskoj godini.

Plan razvoja socijalnih usluga trebao bi olakšati harmonizaciju planova i prioriteta pojedinih sustava sa planovima i prioritetima drugih sustava (odgoj i obrazovanje, zapošljavanje, cjeloživotno obrazovanje, socijalna skrb, zdravstvo, djelatnosti u kulturi), u cilju zastupanja najboljeg interesa stanovnika i posebno interesa socijalno najranjivih pojedinaca i skupina stanovnika. Plan između ostalog jedinicama lokalne (područne) samouprave daje osnovne smjernice za djelovanje, ukazujući na usluge koje treba razvijati, u kontekstu pripreme za decentralizaciju i prioritetna financijska ulaganja s posebnim naglaskom na definiranje prioritetnih projekata iz predpristupnih sredstava EU fondova (IPA) i pripremu projekata za kandidiranje na sredstva strukturnih fondova EU (ERDF i ESF).

Socio-ekonomski pokazatelji

Koprivničko križevačka županija graniči s pet susjednih županija - Međimurskom, Varaždinskom, Virovitičko-podravskom, Bjelovarsko-bilogorskom i Zagrebačkom te s Republikom Mađarskom. Na području županije nalaze se tri grada, Koprivnica, Križevci i Đurđevac i 22 općine sa 264 naselja. Sjedište Županije je grad Koprivnica.

Prema kriterijima *OECD*-a, područje županije spada u pretežito ruralne regije (više od 50 % stanovništva regije živi u lokalnim ruralnim područjima).

Prema pokazatelju bruto domaći proizvod po stanovniku, Koprivničko-križevačka županija je oko prosjeka Hrvatske (udio 96,7%).

BDP po stanovniku (u eurima) za Republiku Hrvatsku i Koprivničko-križevačku županiju u 2006. godini

	BDP po stanovniku (u eurima)	Indeks (udio u prosjeku)
Republika Hrvatska	8 807	100
Koprivničko-križevačka županija	7 454	96,7

Izvor: Državni zavod za statistiku, različita priopćenja

Prema popisu stanovništva Državnog zavoda za statistiku iz 2001. godine, u županiji živi 124.467 stanovnika (51,6% žena), što je 4,2% manje stanovnika nego u 1991. Na području triju gradova živi 62.180 ili 49,9% stanovništva. Preostalih 62.287 ili 50,1% stanovnika živi na području 22 općina, odnosno naseljima koje nemaju status grada.

Prema popisu iz 2001, udio djece i mladih u dobnoj skupini od 0-24 godina je 37.439 (30,1%) u ukupnom stanovništvu, od toga je djece od 0 do 14 godina 21.064 (16,9%), djece i mladih u dobi 0 do 19 godina 29.438 (23,7%), a mladih u dobnoj skupini od 15-24 godina 16.375 (13,1,%).

Udio starijih od 65 godina u ukupnom stanovništvu je 20.520 ili 16,5%, što je više od državnog prosjeka (15,6%) prema popisu iz 2001. U odnosu na 1991. udio starijih od 65 godina je povećan za gotovo 3%, a udio mlađih od 14 godina je smanjen za 1,5%. Županija kontinuirano, više desetljeća, bilježi konstantan negativni prirast stanovnika.

Obrazovna struktura stanovništva zaostaje za prosjekom Hrvatske, koja zaostaje za prosjekom EU, što predstavlja značajno razvojno ograničenje, a zbog čega je obrazovanje jedan od važnijih razvojnih prioriteta županije.

Prema popisu iz 2001. s nepotpunom osnovnom školom je oko 27% stanovnika (RH 19%), oko 31% stanovnika ima samo završenu osnovnu školu (RH 22%), srednju školu ima 10% stanovnika (RH 16%), a visoko obrazovanje (fakultet) ima oko 4% stanovnika (RH 7%).

Indeks starenja stanovništva koji kao pokazatelj (omjer starijih od 60 i djece do 14) koristi Centar za gerontologiju Zavoda za javno zdravstvo, za Koprivničko križevačku županiju je 101,7 (ukupno u Hrvatskoj 99,6), što županiju stavlja na deseto mjesto po visini indeksa u odnosu na druge županije u Hrvatskoj (Izvor: CZG ZZJZG i DZS, Gerontološki javno zdravstveni pokazatelji za Hrvatsku 2004.-2006., Zagreb 2007./2008).

Migracijska kretanja stanovništva u županiji općenito su mala, među najnižim u Hrvatskoj (manje od 2.000 stanovništva unutar i izvan županije). Općenito je više doseljenih nego odseljenih stanovnika unutar i izvan županije (periodično s negativnim migracijskim saldom).

Udio nacionalnih manjina u županiji je mali, prema zadnjem popisu 4,3%. Udio stanovnika romske nacionalnosti se u zadnje vrijeme nešto povećao, većinom doseljavanjem iz susjedne Međimurske županije. Stanovnici romske nacionalnosti najviše žive na području nekoliko općina u uvjetima lošije komunalne infrastrukture, općenito slabijih uvjeta stanovanja i s teškoćama socijalnog uključivanja u redovne sustave zajednice te s problemima integracije i prilagodbe na načine života većinskog stanovništva.

Prema Izvješću o osobama s invaliditetom Hrvatskog zavoda za javno zdravstvo, 2009. godine u županiji je 12.242 osoba s invaliditetom (9,8%), od toga 1.283 mladih do 19 godina (dva puta više muškaraca od žena), osoba u dobi iznad 65 je 4.662 osoba, a najviše je osoba, njih 6.297 u dobi od 20 do 64 godine (51,4%), u radno aktivnoj dobi. Prema podacima Zavoda, Koprivničko-križevačka županija ispod je državnog prosjeka za ukupnu prevalenciju te prevalenciju u radno aktivnoj i dobi starijoj od 65 godina dok je iznad prosjeka za prevalenciju invaliditeta u dječjoj dobi.

Najveći broj osoba s invaliditetom, njih 82,6% prema dostupnim podacima o obrazovanju, nema završenu osnovnu školu ili ima samo osnovnoškolsko obrazovanje, 10,9% ima srednju stručnu spremu dok je 1,6% osoba s visokom ili višom stručnom spremom. Specijalno obrazovanje ima 4,8% osoba s invaliditetom. U nezadovoljavajućim uvjetima stanovanja živi oko 17% osoba s invaliditetom.

Prema popisu iz 2001. u županiji je bilo 57.727 ili 45,90% aktivnog stanovništva (državni prosjek bio je 44,00%). Radni kontingent (15 do 64 godine) činio je 2001. godine 78.410 osoba ili 63,0% stanovnika, što je bilo nešto manje od državnog prosjeka (63,7%). Prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, u lipnju 2009. u županiji je bilo 40.450 osiguranika mirovinskog osiguranja odnosno registriranih zaposlenih osoba (30.319 radnika kod pravnih osoba, 3.243 radnika kod fizičkih osoba, 1.376 obrtnika, 5.068 poljoprivrednika, 308 samostalnih profesionalnih djelatnosti, te 136 drugih osiguranika). Stopa zaposlenosti u županiji je u lipnju 2009. bila 51,5%, a u istom periodu prema podacima HZMO stopa zaposlenosti u Hrvatskoj bila je 56,4%.

Ukupna nezaposlenost tijekom 2007. godine u odnosu na kraj 2006. godine pala je za 14,3%. Pad ukupne nezaposlenosti se dogodio i tijekom 2008. godine kada je ukupna nezaposlenost u odnosu na kraj prethodne godine pala za 10,3%. Prosječna stopa registrirane nezaposlenosti na državnoj razini 2008. godine, prema podacima Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, iznosila je 12,8 %. U devet županija bila je niža, a u dvanaest viša od prosječne državne razine. Koprivničko-križevačka županija sa stopom od 12,4% bila je najbliže državnom prosjeku u 2008. godini.

Tijekom 2009. godine, zbog duboke ekonomske recesije dolazi ponovo do povećanja nezaposlenosti kada ukupna nezaposlenost raste, da bi krajem godine taj rast iznosio 24,2% u odnosu na kraj 2008. godine. Broj nezaposlenih krajem 2009. godine u Hrvatskoj bio je 21,2% veći u odnosu na 2008. U 2009. godini prema evidenciji HZZ, ukupno je 7.079 nezaposlenih, od toga je žena 3.671 (51, 85%). Stopa nezaposlenosti u županiji u 2009. godini je 13,6%, a prosječna stopa registrirane nezaposlenosti na državnoj razini 14,9%.

Nezaposleni u Koprivničko križevačkoj županiji u razdoblju 2007. – 2009.

	Nezaposleni 31.12.2007.	Nezaposleni 31.12.2008.	Nezaposleni 31.12.2009.
Žene	3.705	3.412	3.671
Muškarci	2.649	2.286	3.408
Ukupno	6.354	5.698	7.079

Izvor: HZZ

Mladih do 25 godina je među nezaposlenim osobama 1.569, s visokim udjelom od 22% ukupno nezaposlenih osoba. Dugotrajno nezaposlenih je 2.985, s visokim udjelom od 42%, ukupno nezaposlenih, od toga je više žena iznad 45 godina života, njih 1.226 (41%), nego muškaraca iznad 50 godina kojih je 1.040 (35%).

Udio mladih do 25 i dugotrajno nezaposlenih u županiji u 2009.

PS Križevci	Ukupno	Mladi do 25	Dugotrajni	Žene 45+	Muškarci 50+
Ispostava Đurđevac	1.877	403	976	263	209
Ispostava Koprivnica	3.711	848	1.593	736	621
Ispostava Križevci	1.491	318	416	227	210
Ukupno	7.079	1.569	2.985	1.226	1.040

Koprivničko-križevačka županija je i među pet županija (Grad Zagreb, Zagrebačka, Varaždinska, Koprivničko-križevačka i Krapinsko-zagorska) koje bilježe najveće udjele nezaposlenih, ali i zaposlenih osoba s invaliditetom u općoj populaciji nezaposlenih odnosno zaposlenih osoba iz evidencije Hrvatskoga zavoda za zapošljavanje u 2008. i 2009. godini.

U 2009. u Koprivničko–križevačkoj županiji udio nezaposlenih osoba s invaliditetom u odnosu na opću populaciju nezaposlenih iz evidencije Zavoda je 2,63%, a udio zaposlenih 1,59%. Najveći udio nezaposlenih osoba s invaliditetom u odnosu na opću populaciju registriran je u Gradu Zagrebu (u 2009. godini 5,01%).

I. Vizija razvoja socijalnih usluga

Koprivničko križevačka županija razvoj mreže socijalnih usluga temelji na vrijednostima pravičnosti, solidarnosti, zajedništva, poštivanju ljudskih prava i uvažavanju različitosti, a socijalne usluge planiraju se na principu individualnog pristupa svakoj osobi i povezanosti različitih sustava koji osiguravaju socijalne usluge sa ciljem zadovoljavanja prava i potreba stanovnika županije.

U Hrvatskoj je Koprivničko-križevačka županija posebno prepoznata po aktivnoj politici socijalnog uključivanja osoba kojima prijete rizik socijalne isključenosti, razvoju kvalitetnih usluga u zajednici, uspješno provedenoj decentralizaciji i po otvorenosti za socijalne inovacije.

Za nas, uspješan pristup razvoju mreže socijalnih usluga znači dostupnost socijalnih usluga, dobra informiranost korisnika o raspoloživim uslugama, visoka kvaliteta pruženih usluga, učinkovito planiranje financiranja socijalnih usluga iz raspoloživih sredstava Županije, Gradova i Općina te postizanje najvišeg stupnja učinkovitosti korištenja dostupnih sredstava Vlade RH i fondova Europske Unije.

II. Postignuća u razvoju mreže socijalnih usluga i politike socijalnog uključivanja na području županije

1. Procjena sudionika socijalnog planiranja o postignućima i problemima u razvoju mreže socijalnih usluga

Prema procjeni svih sudionika socijalnog planiranja među najvažnijim **postignućima u razvoju socijalnih usluga** na području županije ističu se:

- Razvoj mreže predškolskih ustanova (vrtića) u županiji
- Razvoj izvaninstitucionalne usluge pomoć u kući za starije koji je započeo kroz sredstva EU CARDS programa, nastavljen sredstvima Županije, proširen je programom MOBMS-a tako da se kroz razrađen model sufinanciranja provodi u svim gradovima i na području 21 općine
- Razvoj udomiteljstva u županiji, koje dobiva na kvaliteti uslijed zakonskih izmjena o smanjenju broja korisnika i edukacije udomitelja, te promicanja udomiteljstva i internog organiziranja mreže udomitelja
- Istaknuta uloga udruga osoba s invaliditetom i doprinos izjednačavanju mogućnosti osoba s invaliditetom u županiji u suradnji s gradovima; svi gradovi imaju lokalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osoba s invaliditetom u okviru kojih se kontinuirano provodi niz aktivnosti i dokumentiraju u posebnim izvješćima; uklanjanje arhitektonskih barijera u Đurđevcu, Križevcima i Koprivnici u svim javnim ustanovama; radi se i na prilagodbi ambulanti u manjim mjestima; u Koprivnici brojni programi - fizička dostupnost, izgradnja novih zgrada, zapošljavanje – pozitivna diskriminacija, poticaji s državne razine za prilagodbu pristupa radnom mjestu (Fond)
- Centar za prevenciju ovisnosti ZZJZ, doprinos kroz preventivne programe i izvanbolničko liječenje ovisnika o drogama i rad u zajednici (KLA) s ovisnicima o alkoholu
- Osnivanje Obiteljskog centra, doprinos kroz preventivne programe i savjetovanje
- Privatna inicijativa u razvoju smještaja; otvaranje većeg broja domova za psihički bolesne osobe i starije osobe
- Razvoj suradnje CZSS i Doma za djecu „Svitanje“; razvoj usluge poludnevnog boravka CZSS i Doma; stambene zajednice Doma
- Pozitivni pomaci u suradnji udruga i institucija, partnerstva na projektima javnog sektora i udruga; unaprijeđeni mehanizmi financiranja udruga
- Zaposlen jedan romski pomagač u školi
- Projekti financirani iz vanjskih izvora (Inovacije, MZSS, CARDS)– NIRS (nadzor nad izvršenjem roditeljske skrbi), Knjižnica za slijepu osobu, Romsko-hrvatska slovarica

Najviše dobiti s obzirom na ukupne trendove dosadašnjim razvojem mreže usluga, prema procjeni sudionika socijalnog planiranja imaju starije osobe i djeca predškolske dobi.

Uz postignuća, najistaknutiji **negativni socijalni trendovi u županiji koji utječu na razvoj socijalnih usluga**, su:

- Sve veća nezaposlenost, naročito mladih i žena preko 40 godina života
- Starenje stanovništva, sve više staračkih domaćinstava i socijalno ugroženih starijih osoba
- Razlike u razvijenosti unutar županije – Grad Koprivnica najrazvijeniji, siromašniji zajednice ne mogu odgovoriti na potrebe

- Problem nasilja u obitelji, najviše nad ženama
- Raširenost alkoholizma koji je uzrok drugih problema (radne sposobnosti, nasilja u obitelji, vršnjačkog nasilja, delinkvencije).

Uz trendove, sudionici su posebno izdvojili one **socijalne usluge koje naročito nedostaju i dvije grupe problema za koje sudionici planiranja smatraju da utječu na ukupni razvoj mreže usluga na području županije;**

Usluge koje naročito nedostaju u županiji:

- Zapošljavanje socijalno osjetljivih skupina i teže zapošljivih skupina, programi obrazovanja
- Velika lista čekanja na županijski Dom za starije, problem dostupnosti usluge smještaja u domove siromašnijim starijim osobama
- Liste čekanja za pomoć u kući za starije osobe, veće potrebe nego obuhvat
- Sklonište za žene žrtve nasilja, tretmani za žrtve nasilja
- Tretmani za počinitelje nasilja i stručnjaci za rad s počiniteljima nasilja
- Nedostatak mreže usluga u zajednici za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju (PUP) i psihosocijalni tretmani za djecu i mlade s PUP
- Specijalizirano udomiteljstvo za PUP i za psihički bolesne osobe
- Stambeno zbrinjavanje djece i mladih koji napuštaju udomiteljske obitelji
- Stambene zajednice za osobe s invaliditetom
- Kapaciteti za smještaj psihički bolesnih osoba i osoba s intelektualnim teškoćama
- Rad sa biološkim obiteljima korisnika koji su na smještaju izvan obitelji
- Psihosocijalna podrška obiteljima – posebno obiteljima u riziku gubitka roditeljske skrbi i obiteljima psihički bolesnih osoba (sve ranije se smještavaju korisnici mlađe dobi u domove)
- Rehabilitacija liječenih alkoholičara u zajednici– zastoj u razvoju klubova liječenih alkoholičara.

Problemi vezani uz rad različitih sustava

- Kontinuirani problemi integracije romske populacije (doseljavanja iz Međimurske županije u novije vrijeme) - nedostaje sveobuhvatni rad s romskom populacijom na integraciji, posebno djecom – integracija u odgojno-obrazovne ustanove, zapošljavanje odraslih, rad s majkama
- Problemi uključivanja djece s teškoćama u redovno školovanje – problem asistenata u nastavi, neriješeno pitanje troškova asistenata u nastavi
- Raskorak između donesenih standarda za područje odgoja i obrazovanja i mogućnosti- u vrtićima nedostaje mjesta za djecu, a posebno djecu s teškoćama u razvoju
- Nedovoljno programa za organiziranje slobodnog vremena djece i mladih, posebnih skupina posebno u nerazvijenim sredinama, inicijative prepuštene pojedincima
- Probacijski sustav tek u začetku

Problemi vezani uz kapacitete i koordinaciju:

- Nedovoljna koordinacija među resorima i nedostatna edukacija ljudskih resursa (socijalne skrbi, odgoja i obrazovanja, pravosuđa, socijalna skrb- zdravstvo)- problem je i vertikalna i horizontalna koordinacija
- Protokoli o suradnji između pružatelja usluga i sustava nedostaju (oko podjele odgovornosti i suradnje na rješavanju prioriteta)
- Udruga ima jako puno, financiranje nije najveći problem, no za socijalne usluge izostaje angažman udruga za sve druge korisnike osim dijelom za osobe s invaliditetom
- Nedostatak stručnog kadra za neke usluge i specijalizirane edukacije postojećeg stručnog kadra
- Problemi udruga koje pružaju usluge su projekti ograničenog trajanja i kratkoročnog financiranja
- Nedostatak sredstava za socijalne usluge, naročito u općinama
- Nerazvijena komunalna infrastruktura u romskim naseljima.

Uz analizu pozitivnih i negativnih trendova u razvoju socijalnih usluga, *SWOT analizu (analize snaga, slabosti, prilika i prijetnji u razvoju mreže usluga) i Početnu analizu jazova u mreži socijalnih usluga za prioritetne skupine korisnika*² procjena sudionika omogućila je usmjerenije prikupljanje podataka iz više sustava ili „resora“ kako bi se stekli osnovni uvidi u kapacitete, jazove u mreži i definirali prioriteti različitih sustava za naredni period.

2. Socijalni programi na razini upravnih tijela Županije, Gradova i Općina – kapaciteti i prioriteti u razvoju socijalnih usluga

2.1. Socijalni programi, resursi i prioriteti Županije

Do 2007. Županija je imala ustrojenu jednu upravnu jedinicu, Upravni odjel za društvene djelatnosti, koji se te godine dijeli na dva - Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb koji čine 3 radnika (pročelnica, stručni savjetnik i administrativna radnica), te Upravni odjel za prosvjetu, kulturu, znanost i šport koji čine 5 radnika (pročelnik, 3 savjetnika i 1 stručna referentica).

Poslovi zdravstva i socijalne skrbi organizirani su kroz Upravni odjel za zdravstvo i socijalnu skrb, upravno tijelo koje analizira, prati, planira, organizira, izrađuje izvještaje, stručne podloge i nacрте akata te obavlja i druge poslove vezane uz djelatnost zdravstva i socijalne skrbi iz nadležnosti Županije. Pročelnica Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb ujedno je i koordinatorica za provedbu Zajedničkog memoranduma o socijalnom uključivanju na nivou županije.

Socijalni program, odnosno akt kojima bi bila uređena/propisana određena prava građanima u opsegu većem od onih predviđenih Zakonom o socijalnoj skrbi, Županija nema, a prioriteti vezani uz društvene djelatnosti tako i za socijalne usluge definirani su u glavnom strateškom dokumentu Županije *Regionalnom operativnom programu za razdoblje 2006.-2013.* Uz ovaj

² Početna analiza jazova u mreži socijalnih usluga za prioritetne skupine korisnika prema JIM-u u Prilogu

dokument na razini Županije definiran je i *Akcijski plan suzbijanja zlouporabe opojnih droga za razdoblje 2009-2012.*

Pri Županijskoj skupštini djeluju Odbor za zdravstvo i socijalnu skrb i Odbor za prosvjetu i kulturu, a pri Upravnom odjelu za zdravstvo i socijalnu skrb i Upravnom odjelu za prosvjetu, kulturu, znanost i šport djeluju i sljedeća povjerenstva koja sudjeluju u oblikovanju i praćenju provedbe mjera usmjerenih na specifične zdravstvene i socijalne probleme na razini županije, s očekivanim pozitivnim utjecajem na koordinaciju različitih institucija, organizacija civilnog društva i stručnjaka:

- Povjerenstvo za udruge
- Povjerenstvo za suzbijanje zlouporabe opojnih droga
- Povjerenstvo za unapređenje skrbi o starijim osobama
- Povjerenstvo „Zdrava županija“
- Povjerenstvo za ravnopravnost spolova
- Koordinacija za ljudska prava
- Povjerenstvo za zaštitu prava pacijenata
- Stručna radna grupa zadužena za problematiku nasilja.

U 2009. ukupni proračun Upravnog odjela za socijalne potrebe/zaštitu je 12.168.800,00 kuna, od čega za financiranje Doma za starije Koprivnica 7.140.000,00; financiranje materijalnih rashoda CZSS i pomoći za ogrjev 3.242.200,00; financiranje programa Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama (MOBMS) 805.500,00, financiranje projekta Pomoć u kući starijim osobama po općinama 845.100,00, te za financiranje Društva Crvenog križa 136.000,00 kuna.

Od toga je u 2009. za socijalne potrebe iznad zakonskog standarda ukupno izdvojeno 981.000,00 kuna, od čega za projekt pomoći u kući starijim osobama za 21 općinu, 845.100,00 kuna i za financiranje Društva Crvenog križa 136.000,00 kuna.

Financiranje programa udruga, uključujući onih koje pružaju socijalne usluge sastavni je dio druge proračunske pozicije – Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, znanost i šport, a za tu namjenu je u 2009. godini ukupno izdvojeno 885.500,00 kuna, od toga za udruge koje pružaju zdravstvene i socijalne usluge 454.000,00 kuna te za udruge mladih (kultura i organizacija slobodnog vremena) 76.000,00 kuna.

Glavni prioriteti u daljnjem razvoju socijalnih usluga Županije su:

- Proširenje smještajnih kapaciteta jedine županijske ustanove za smještaj starijih osoba (Doma za starije i nemoćne osobe Koprivnica) te izgradnja dependansi ove ustanove u preostala dva grada-Križevcima i Đurđevcu-velike liste čekanja
- Program integracije Roma
- Pronalaženje i uređenje adekvatne lokacije za sklonište za žrtve obiteljskog nasilja

2.2. Socijalni programi, resursi i prioriteti Gradova

Grad Koprivnica ima raznovrsne socijalne usluge, a usluge su posebno usmjerene na siromašne građane, djecu i mlade i osobe s invaliditetom. Poslovi zdravstva i socijalne skrbi organizirani su u okviru Upravnog odjela za društvene djelatnosti u kojem su zaposlene 2 socijalne radnice.

Socijalne potrebe definirane su strateškim dokumentima koji su usvojeni na sjednicama Gradskog vijeća;

Strategija jedinstvene politike za osobe s invaliditetom Grada Koprivnice za razdoblje od 2008. do 2010. godine i Plan provedbe Strategije jedinstvene politike za osobe s invaliditetom Grada Koprivnice za razdoblje od 2008. do 2010. godine, utemeljeni su na nacionalnim i međunarodnih zakonima i dokumentima zaštite ljudskih prava, posebno Ustavu RH, UN Konvenciji o pravima osoba s invaliditetom i Nacionalnoj strategiji izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2015. Donošenjem Koprivničke strategije nastavlja se proces provedbe koji je započeo usvajanjem prvog dokumenta u 2004. godini.

Akcija „Gradovi i općine – prijatelji djece“ koja se temelji na Konvenciji Ujedinjenih naroda o pravima djeteta, Nacionalnom programu djelovanja za djecu i Nacionalnom programu djelovanja za mlade u Gradu Koprivnici provodi se od 2006. godine pod nazivom „Sretno dijete-sretn grad-Koprivnica“. Objedinjava sve aktivnosti i programe djelovanja za djecu i mlade te djece i mladih, koje provode odgojno-obrazovne, zdravstvene, socijalne, kulturne, sportske i druge ustanove, udruge građana i građanske inicijative na području Grada Koprivnice.

Grad ima ustrojeno Socijalno vijeće Grada Koprivnice, a kao savjetodavna tijela djeluju i;

- Koordinacijski odbor projekta „Zdravi grad“ Koprivnica
- Koordinacijski odbor Grada Koprivnice za vođenje akcije „Gradovi i općine - prijatelji djece“
- Povjerenstvo za udruge Grada Koprivnice
- Odbor za zdravstvo i socijalnu skrb
- Odbor za obitelj i mlade
- Odbor za izjednačavanje mogućnosti i socijalnu integraciju.

U 2009. proračun za socijalni program/socijalne potrebe Grada Koprivnice iznosio je 5.073.300,00 kuna.

Grad je do sada financirao brojne usluge koje doprinose razvoju mreže usluga i socijalnom uključivanju, a provodi i sveobuhvatne preventivne programe uključujući brojne resurse i višestruke strategije provedbe po čemu je prepoznat kao primjer dobre prakse sveobuhvatnih socijalnih intervencija.

Prioriteti Grada Koprivnice u daljnjem razvoju usluga su organizirani smještaj djece predškolske dobi; stambeno zbrinjavanje; integracija djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom; zapošljavanje; potpore obiteljima niskih prihoda; psihosocijalna pomoć obiteljima u riziku; prevencija neprihvatljivih oblika ponašanja djece i mladih; ovisnosti (pušenje cigareta, prekomjerno pijenje alkoholnih pića).

Potrebe koje Grad trenutno ne uspijeva adekvatno zadovoljiti su organizirani smještaj djece jasličke dobi; stambeno zbrinjavanje podstanara; stambeno zbrinjavanje mladih po prestanku smještaja u udomiteljskim obiteljima; prihvatilište za osobe privremeno nastanjene u Koprivnici; prihvatilište za žrtve nasilja; organizirano stanovanje za osobe s invaliditetom; integracija djece s teškoćama u razvoju; zapošljavanje osoba s invaliditetom; psihosocijalna pomoć obiteljima u riziku te prevencija neprihvatljivih oblika ponašanja djece i mladih.

U tijeku su izgradnja objekta jaslica, izgradnja školske sportske dvorane, izgradnja nove osnovne škole s dječjim vrtićom (izrada projektne dokumentacije u tijeku), sveučilišni

kampus, izgradnja stanova za iznajmljivanje zaštićenim najmoprimcima te izgradnja stanova za mlade obitelji po programu POS-a.

Grad Križevci socijalne programe organizira kroz rad Upravnog odjela za društvene djelatnosti. Programom javnih potreba definiraju se socijalne potrebe stanovnika, a Križevačka strategija izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom od 2007. do 2010. godine sveobuhvatni je dokument za rješavanje pitanja osoba s invaliditetom. Strategija je utemeljena na odredbama nacionalnih i međunarodnih zakona i dokumenata i obvezujući je dokument za sva upravna tijela, ustanove i trgovačka društva Grada Križevaca.

Pri Gradskom vijeću djeluje Odbor za zdravstvo, socijalnu skrb i treću životnu dob, a savjetodavnu funkciju ima i Povjerenstvo za zdravstvo, socijalnu skrb i humanitarne djelatnosti.

U 2009. proračun za socijalni program/socijalne potrebe Grada Križevaca iznosio je temeljem odluka, zaključaka, sporazuma i zakonskih propisa 1.112.000,00 kuna.

U 2009. osigurana sredstva za udruge s područja Grada iznosila su 178.000,00 kuna, od toga oko 40% za socijalne usluge.

Prioriteti Grada Križevaca je dom za starije i nemoćne osobe i pučka kuhinja, a usluge koje trenutno ne uspijeva adekvatno zadovoljiti su pomoć u kući starijim osobama kroz geronto službu te pučka kuhinja. U planu je izgradnja doma za starije i nemoćne osobe.

U Gradu Đurđevcu postoji poseban upravni odjel koji bi se bavio socijalnim pitanjima. Poslovi se dijele između postojećih upravnih odjela, a u pretežitom dijelu ih obavlja Stručna služba (troje radnika). U Gradu djeluje Odbor za socijalnu i zdravstvenu problematiku koji ima pet članova i koji razmatra pristigle zamolbe za pomoć obitelji i građana, te gradonačelniku predlaže (ne)odobravanje.

Gradsko vijeće Grada Đurđevca prilikom donošenja proračuna donosi i Programa javnih potreba u socijalnoj skrbi na području Grada Đurđevca za narednu godinu.

Proračunski iznos za socijalnu zaštitu u 2009. iznosio je 3.798.000,00 kuna. Grad Đurđevac sudjeluje u programu „Dnevni boravak i pomoć u kući osobama starije životne dobi“, koji financira Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, a uključuje se u sufinanciranje prema zahtjevu Kluba „Mariška“ koji provodi Program.

Udruge koje pružaju socijalne usluge financiraju se sa oko 20% proračuna za udruge (170.000,00 kuna).

Prioriteti za razvoj socijalnih usluga Grada Đurđevca u naredne tri godine su nastavljanje i proširenje na prigradska naselja programa „Dnevni boravak i pomoć u kući osobama starije životne dobi“, otvaranje doma za starije osobe, odnosno depandanse županijskog Doma za starije i nemoćne osobe, integracija romske nacionalne manjine – počevši od predškolskog uzrasta, polaznja osnovne i srednje škole i zapošljavanja odraslih osoba, što će se nastaviti ostvariti u suradnji s Centrom za socijalnu skrb Đurđevac.

2.3. Socijalni programi, resursi i prioriteti Općina

S obzirom da značajan udio stanovnika živi na području općina Koprivničko-križevačke županije), velika je važnost organizacije socijalnih programa i dostupnosti usluga stanovnicima na područjima koje administrativno pokrivaju općine.

<i>Općine</i>	<i>Grad</i>
<i>DRNJE, ĐELEKOVEC, GOLA, HLEBINE, KOPRIVNIČKI BREGLI, KOPRIVNIČKI IVANEC, LEGRAD, NOVIGRAD PODRAVSKI, PETERANEC, RASINJA, SOKOLOVAC</i>	Koprivnica
<i>KALNIK, SV.IVAN ŽABNO, SVETI PETAR OREHOVEC, GORNJA RIJEKA</i>	Križevci
FERDINANDOVEC, KALINOVAC, KLOŠTAR PODRAVSKI, PODRAVSKE SESVETE, MOLVE, NOVO VIRJE, VIRJE	Đurđevac

Općine socijalne programe definiraju Programima javnih potreba, a poslove najčešće organiziraju kroz jedinstveni upravni odjel općine. Čak 18 Općina ima ustrojeno socijalno vijeće koje predlaže prioritete potrebe stanovnika, a dio općina ima ustrojene odbore za socijalnu skrb. Procjena je da je ukupni proračun za socijalne potrebe (socijalni program) svih općina za 2009. godinu iznosio oko 8 milijuna kuna.

Od važnijih usluga za razvoj mreže socijalnih usluga i socijalno uključivanje koje općine sufinanciraju u većem ili manjem opsegu, osim materijalnih pomoći socijalno ugroženom stanovništvu, usluge su pomoći u kući za starije, sufinanciranje smještaja u redovni vrtić djece, te djece slabijeg imovinskog statusa, sufinanciranje boravka djece s teškoćama u razvoju u posebnoj ustanovi predškolskog odgoja, sufinanciranje učeničkih i studentskih stipendija i kredita za školovanje, sufinanciranje troškova prijevoza učenika u školu te usluge koje povećavaju pristupačnost djeci s teškoćama u razvoju, osobama s invaliditetom i osobama teže pokretljivosti (jedna općina sufinancira pratnju slijepe djevojčice u školu).

Potrebe koje općine ne mogu zadovoljiti najčešće su iste ili slične; usluge pomoći u kući za starije, sufinanciranje javnog prijevoza učenika, stipendiranje učenika i studenata slabijeg imovnog stanja, izgradnja dječjih igrališta s popratnim sadržajima, izgradnja rampi za osobe s invaliditetom i teško pokretne osobe. S obzirom na sve veću nezaposlenost i socijalnu ugroženost pojedinaca i obitelji, u zadnje vrijeme u nekim općinama izražena je sve veća potreba za dodjeljivanjem novčanih pomoći te pomoći u naravi.

Prioriteti općina koje gravitiraju Koprivnici su; sufinanciranje prijevoza učenika i potreba za stipendiranjem studenata i učenika (Đelekovec, Drnje), usluge pomoći u kući za starije i pomoći starijim ugroženima (Drnje, Gola, Peteranec), smještaj djece u vrtiće, izgradnja vrtića, dječjeg igrališta (Hlebine, Gola, Koprivnički Ivanec, Sokolovac), komunalna infrastruktura i sveobuhvatna socijalna integracija stanovnika romske nacionalnosti (Legrad i Novigrad Podravski), te postavljanje rampe za osobe s invaliditetom i teže pokretne (Hlebine).

Prioriteti općina koje gravitiraju Križevcima, Općine Sveti Ivan Žabno i Općine Sveti Petar Orehovec (ujedno i prostorno najveće općine u županiji) su izgradnja vrtića za djecu predškolske dobi i sufinanciranje boravaka djece i pomoć u kući za starije. Pomoć socijalno ugroženima uz podršku rada organizacija koje pružaju potporu siromašnima je prioritet Općine Gornja Rijeka, sufinanciranje prijevoza srednjoškolaca i studenata je prioritet Općine Kalnik, a stipendiranje učenika i besplatni udžbenici su još i prioriteti Općine Sveti Ivan Žabno i Općine Sveti Petar Orehovec.

Prioriteti općina koje gravitiraju Đurđevcu su pomoć starijim osobama i zbrinjavanje starijih (Ferdinandovac), dom za starije i pomoć u kući za starije (Kloštar Podravski, Molve), a sufinanciranje prijevoza učenika, stambene potrebe (ogrjev, plin, struja) i pomoć socijalno ugroženima, te sufinanciranje udžbenika su još i prioriteti Općina Kloštar Podravski, Novo Virje i Virje.

Ukupno gledano, na razini upravnih tijela Županije, Gradova i Općina, postoje organizacijski i ljudski resursi kao pretpostavke za pospješivanje zajedničkog djelovanja i intenziviranje razvoja socijalnih usluga i provedbe politika socijalnog uključivanja.

Analizom programa javnih potreba u socijalnoj skrbi županije i jedinica lokalne samouprave dolazi se, bez sredstava doznačenih od strane države, do iznosa od skoro 20 milijuna kuna. Financijski kapaciteti za razvoj socijalnih usluga vrlo su neujednačeni. I dok neke jedinice lokalne samouprave (npr. Grad Koprivnica, Općina Kalinovac) bez većih problema financiraju raznovrsne socijalne usluge i u tom pogledu se ističu i na državnoj razini, drugima u najvećem dijelu fiskalni kapaciteti ne omogućavaju niti osiguranje sredstva za ostvarivanje prava na pomoć za podmirenje troškova stanovanja, odnosno za ono što im je zakonska obaveza. Neposjedovanje nužne i potrebne mjere financijske samostalnosti mogla bi biti najveća prepreka u razvoju socijalnih usluga. Povećanje razine fiskalne decentralizacije stoga je svojevrsni *conditio sine qua non*. No, budući je takvo nešto zbog trenutne situacije vrlo malo izgledno barem u skoro vrijeme (štoviše, zbog izmjena Zakona o porezu na dohodak prihodi gradova i općina značajno su smanjeni) jedine alternative čine se poboljšanje fiskalne discipline, odnosno bolje prikupljanje neporeznih prihoda ili eventualno zaduživanje. Prema mišljenju nekih analitičara, jedinice lokalne samouprave premalo koriste zaduživanje kao instrument financiranja javnih rashoda. Rješenje za razvoj socijalnih usluga svakako je potrebno tražiti u koordinaciji prioriteta ali i osmišljavanju, pripremi i prijavljivanju projekata za sredstva iz EU fondova.

3. Mreža usluga društvenih djelatnosti izvan sustava socijalne skrbi – postignuća u politici socijalnog uključivanja i prioriteta

Ustanove za zapošljavanje i cjeloživotno obrazovanje

U provedbi mjera zapošljavanja u županiji ključna je institucija Hrvatski zavod za zapošljavanje (HZZ) koji je u županiji organiziran kroz Područnu službu Križevci i dvije ispostave (Koprivnica i Đurđevac) sa 34 zaposlenika.

U sklopu širih reformskih inicijativa u zemlji, posebno politika aktivnog zapošljavanja i socijalnog uključivanja, te modernizacije usluga, HZZ sve više surađuje s nadležnim CZSS u županiji, naročito oko zapošljavanja i koordiniranja individualnog plana za korisnike stalne pomoći koji su u radno-aktivnoj dobi.

Sukladno mjerama iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009., prema podacima HZZ Područne službe Križevci, tijekom 2009. zaposlene su 72 osobe, najviše kroz mjeru financiranja zapošljavanja u javnim radovima kojim je zaposlena 51 osoba. U razdoblju od 2006. do 2009. u programe javnih radova ukupno je bilo uključeno 216 korisnika stalne socijalne pomoći, od toga 40 osoba romske nacionalnosti koje se uključuje i u program završetka osnovne škole. Programi javnih radova sve više se usmjeravaju na radove iz oblasti pružanja socijalne skrbi i edukativnih programa za ciljane skupine građana (osobe s invaliditetom, djecu s posebnim potrebama, starije, djecu s teškoćama u učenju, nacionalne manjine) pa postaju sve učinkovitiji i društveno važni, što je pokazalo i zadnje nacionalno izvješće o provedbi mjera zapošljavanja. (Preliminarno izvješće JAP, lipanj 2009).

Od ostalih mjera u 2009. godini, sufinanciranjem prvog zapošljavanja mladih osoba bez radnog staža zaposlene su 3 osobe, mjerom sufinanciranja zapošljavanja dugotrajno nezaposlenih osoba zaposlene su 4 osobe, a mjerom sufinanciranja zapošljavanja posebnih skupina nezaposlenih osoba još 4 osobe.

S obzirom na nepovoljan položaj osoba s invaliditetom na tržištu rada, HZZ uključuje i osobe s invaliditetom u radionice i grupna savjetovanja. Radi zapošljavanja i poticanja zapošljavanja osoba s invaliditetom, Grad Koprivnica je u prosincu 2008. godine u kategoriji javnih poduzeća dobio nagradu za „Poslodavca godine za osobe s invaliditetom“, a koju su dodijelili Portal Moj Posao i Program Ujedinjenih naroda za razvoj (UNDP) u suradnji s Hrvatskim zavodom za zapošljavanje i Fondom za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom.

Udruga invalida Križevci sukladno odredbama „Križevačke strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom u razdoblju od 2007. – 2010.“, u suradnji s Pučkim otvorenim učilištem Križevci, Gradom Križevci i Hrvatskim zavodom za zapošljavanje – Područnom službom Križevci, a uz financijsku potporu Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi započela je u 2009. s provođenjem projekta „Znanjem i vještinom do zapošljavanja osoba s invaliditetom“. Projektom je obuhvaćen program Operater na računalu koji je odobren od Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa u trajanju od 130 sati i ECDL ispiti osnovnog paketa (4 modula). Korisnici projekta su pet nezaposlenih osoba s invaliditetom, od kojih je jedna osoba sa oštećenjem sluha tako da je osiguran i tumač znakovnog jezika.

U 2009. prema evidenciji *Fonda za profesionalnu rehabilitaciju i zapošljavanje osoba s invaliditetom*, u Koprivničko križevačkoj županiji je 24 poslodavaca isplaćen poticaj za zapošljavanje 213 zaposlenih osoba s invaliditetom, od toga za 86 žena s invaliditetom (40%).

Zavod surađuje sa Pučkim otvorenim učilištem Koprivnica, trenutno jedinom institucijom u županiji koji osigurava značajniji opseg programa cjeloživotnog obrazovanja i ima 33 verificirana programa obrazovanja. U 2009. u programe osposobljavanja Pučkog otvorenog učilišta, HZZ je uključio 91 nezaposlenu osobu s područja županije.

U novije vrijeme HZZ sve više počinje kreirati i mjere vezane uz *outplacement* (rano planiranje zapošljavanja/premještanja osoba koje su u planu otpuštanja na drugo radno mjesto kako ne bi završile u sustavu nezaposlenih). Tako pruža odgovarajuće usluge tvrtkama koje su u restrukturiranju ili u teškoćama, a koje, između ostalog, za posljedicu imaju otpuštanje dijela radnika. Kako bi se pomoglo tvrtkama u prevladavanju teškoća, a također i radnicima koji su u programu viška, Zavod organizira mobilni tim koji je potpora radnicima koji se nalaze pred otpuštanjem, a time i pred izazovom traženja novog posla na otvorenom tržištu rada. Cilj mobilnog tima je posredovanje i upućivanje na slobodna radna mjesta radnika koji su u programu zbrinjavanja viška radnika, a nalaze se u otkaznom roku. Zavod preko mjere „Sufinanciranje obrazovanja za poznatog poslodavca“ iz Nacionalnog plana za poticanje zapošljavanja za 2009. i 2010. godinu može sufinancirati obrazovanje postojećih radnika za nova znanja i vještine kako bi se spriječilo njihovo otpuštanje zbog nedostatka istih, a pri uvođenju novih tehnologija.

U okviru projekta „Usluge HZZ-a klijentima: Unaprjeđenje cjeloživotnog profesionalnog usmjeravanja i ICT podrška“, u sklopu IV komponente Instrumenta pretprijetne pomoći (IPA) „Razvoj ljudskih potencijala“, HZZ će u Hrvatskoj osnovati sedam **centara za informiranje i savjetovanje o karijeri – CISOK, od kojih jedan u Koprivnici**, čime će se omogućiti veća dostupnost informacija i usluga vezanih uz zapošljavanje. Planirane su i izrade lokalnih planova zapošljavanja (2010./2011.).

Kako nezaposlenost i posebno dugotrajna nezaposlenost utječu na povećanje siromaštva i zahtjeva prema sustavu socijalne skrbi, u narednom razdoblju značajne napore treba uložiti u razvoj programa koji doprinose poboljšanju znanja i vještina nezaposlenih. Posebno u intenziviranje pristupa programima cjeloživotnog obrazovanja, osmišljavanje volonterskih programa za stjecanje radnog iskustva mladih i održavanje radnih navika osoba u skupini dugotrajno nezaposlenih i drugih intervencija koje će doprinijeti većem zapošljavanju.

Ustanove za odgoj i obrazovanje

Predškolske ustanove

Mreža predškolskih ustanova u županiji je dobro razvijena, no kapaciteti za prihvatanje djece još uvijek nisu dovoljni. Kao i u cijeloj zemlji, manji broj djece je u predškolskom sustavu, nego što je poželjno (EU prosjek). Sukladno novim zakonima iz područja odgoja i obrazovanja te politike socijalnog uključivanja, posebno je važno da su vrtići radnim vremenom usklađeni s radom i potrebama roditelja, otvoreni programima za zajednicu kao i dostupni i djeci s teškoćama u razvoju i djeci pripadnika nacionalnih manjina.

Planom razvoja odgoja i obrazovanja od 2005. do 2010. Ministarstva obrazovanja, znanosti i športa (MZOŠ), na nacionalnoj razini zacrtano je povećanje obuhvata djece upisane u predškolske programe s 43% na 60% te obuhvat djece predškolom s 96% na 98%. Ti ciljevi su većinom ostvareni prije roka. Obuhvat djece u vrtićima povećan je do kraja 2009. na 58%, dok je obuhvat djece u programu predškole povećan na 99%. Prema podacima MZOŠ, u ukupnom broju djece predškolske dobi u redovnim i posebnim programima na nacionalnoj

razini, djece s teškoćama u razvoju ima 5,30%, a djece pripadnika nacionalnih manjina 2,10%. (Podaci iz preliminarnog izvješća JAP, 2010, lipanj.)

Na području Koprivničko-križevačke županije ima 15 predškolskih ustanova/vrtića, (devet osnovanih od JLS, dva privatna, tri vjerska te jedan pri osnovnoj školi) sa ukupno 294 zaposlenih, od toga 183 odgojitelja. U svim vrtićima, prema prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja u školskoj godini 2009/2010. bilo je 2177 djece. Djece koja nisu bila obuhvaćena upisom u vrtiće, prema listama čekanja bilo je 298 što je trenutno manjak od 14% kapaciteta. Djece s teškoćama u razvoju u vrtićima je 58, a djece s težim razvojnim teškoćama 22, dok je, prema dostupnim podacima iz nekoliko vrtića, 1 dijete s teškoćama u razvoju bilo na listi čekanja za upis.

Prema broju djece u vrtićima u Koprivničko-križevačkoj županiji, udio djece u vrtićima u ukupnom broju djece predškolske dobi u 2009. u županiji je oko 31%. Udio djece predškolske dobi s teškoćama u razvoju u redovnom i posebnom sustavu predškolskog odgoja je 3,7%, znači trenutno manji od državnog prosjeka. Djece romske nacionalnosti u vrtićima je bilo 21, što je udio od 0,96% u ukupnom broju djece u vrtićima u županiji.

Tijekom socijalnog planiranja procijenjeno je da je broj obučениh stručnih radnika u vrtićima u županiji za rad s djecom s teškoćama još uvijek nedovoljan, a prema prikupljenim podacima iz većine vrtića samo je 17 stručnjaka osposobljeno, većinom u posebnim ustanovama. Prema podacima, većina vrtića ističe i nedostatnu opremu i prilagodbu za rad s djecom s teškoćama te ne iskazuje jasno planove za integraciju djece s teškoćama u razvoju u narednih tri godine. Jedini plan povećanja obuhvata djece odnosi se na posebnu ustanovu u Križevcima (15 djece). Planovima gradova i općina za 2010.-2012. predviđa se ukupno proširenje kapaciteta vrtića za oko 250 djece, što bi značilo ukupno povećanje za oko 12%. Grad Koprivnica prema planu započeo je izgradnju jaslica.

Osnovne škole

Na području županije 27 je osnovnih škola koje je u 2009./2010. godini pohađalo 10.831 učenika, od toga 673 djece s teškoćama u razvoju i 29 djece s većim teškoćama u razvoju, što je udio od 6,5%. Od toga je samo u posebnim ustanovama i programima u COOR Koprivnica i COOR Križevci bilo 170 učenika s teškoćama i težim teškoćama te još 66 u OŠ Grgura Karlovačana u Đurđevcu. Centri pružaju usluge predškolskog, školskog programa te osposobljavanja i rehabilitacije za djecu i osobe s umjerenim i težim intelektualnim oštećenjima, te rehabilitaciju odraslih iznad 21 godine.

Među uslugama koje se odnose na školovanje djece s teškoćama u razvoju nalazi se usluga nastave u kući za učenike koji zbog većih motoričkih teškoća ili kroničnih bolesti ne mogu polaziti nastavu. U tim situacijama škola, uz odobrenje Ministarstva, organizira nastavu u kući, odnosno zdravstvenoj ustanovi ako se učenik nalazi na duljem bolničkom liječenju. U školskoj godini 2008./2009. i 2009./2010. izvođenje nastave u kući odobreno je za ukupno 4 učenika i 4 osnovnih škola. (Podaci MZOŠ iz preliminarnog izvješća o provedbi Nacionalne strategije za osobe s invaliditetom; MOBMS, srpanj 2010.).

Udio djece romske nacionalnosti u ukupnom broju djece osnovnih škola je 266 (u 12 škola na području županije), ili 2,46% u ukupnom broju. Visok je udio i djece ponavljачa u toj skupini djece. U produženom boravku škola nije bilo djece romske nacionalnosti.

Nerazmjer između udjela (ukupnog broja) djece romske nacionalnosti u vrtićima i školama posebno utječe na uspjeh, jezične vještine i socijalnu prilagodbu školskom programu, a na što ukazuju nastavnici škola u županiji i sudionici socijalnog planiranja.

Nedostatak predškolskih poticaja za lakše usvajanje znanja i vještina u školi djece romske nacionalnosti, škole još uvijek ne prevladavaju sustavno, a inicijative ovise o pojedincima. Posebno pozitivan primjer je primjer jedne učiteljice koja je sama osmislila niz aktivnosti za motiviranje djece na učenje i uključivanje u nastavu, što je dovelo do određenih uspjeha. Pri tome je izgrađena mreža suradnika unutar matične škole (ravnateljica, stručni suradnici u nastavi) i izvan škole (Obiteljski centar, Centar za socijalnu skrb iz Koprivnica, romska udruga, JLS-općina porijekla djece radi rješavanja komunalnih pitanja, Knjižnica «Fran Galović» Koprivnica, roditelji učenika, Agencija za odgoj i obrazovanje, prosvjetni djelatnici) koji također imaju teškoća u pronalaženju najboljih rješenja u radu s romskom djecom. U OŠ «Braća Radić» Koprivnica kroz jedan projekt organizirana je pomoć djeci u učenju dok čekaju autobus za povratak kući, koji su osmislili stručnjaci ove koprivničke škole u suradnji s Udrugom za pomoć djeci i mladeži «Priatelj» Koprivnica. U okviru projekta na izradi Slovarice i Rječnika sudjelovala su uz učitelje i romska djeca, čime je ubrzan njihov proces učenja, a prvi puta škola ima romsku djecu koja su upisala peti razred. U OŠ Legrad, učitelji se također suočavaju s problemom integracije romske djece u razrede, s nedostatkom predškolskih vještina i navika, a najveći problem je izostanak stručne pomoći i dodatnog rada s djecom jer ga kurikulum do sada nije predviđao. Na inicijativu školske knjižničarke, knjižnica je postala dostupna ovoj djeci za boravak u slobodno vrijeme, za društvene igre i crtanje.

Tijekom socijalnog planiranja procijenjeno je da je broj obučениh nastavnika u županiji za rad s djecom s teškoćama još uvijek nedovoljan, oko 47, a najviše je obučениh nastavnika koji rade u posebnim ustanovama. Deset škola, prema dostupnim podacima, ima potrebu za prilagodbom opreme ili pomagalicama za učenike s teškoćama, a prema dodatno prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja, okvirna je procjena da su u školama potrebna oko 30 pomoćnika u nastavi.³

Na prijedlog škole ili osnivača, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa školske godine 2009./2010. dalo je suglasnost za angažiranje osobnog pomoćnika, pomoćnika u nastavi i/ili prevoditelja znakovnog jezika za ukupno 209 učenika u 105 osnovnih škola u 13 županija, a među kojima nema niti jedne škole s područja Koprivničko –križevačke županije. S obzirom na to da županije u toj godini nije bilo među odobrenima za pomoćnike u nastavi, prioritet je u 2011. godini istražiti potrebe kao i utvrditi precizan broj pomoćnika za školsku godinu 2011./2012. godinu koji će se predložiti Ministarstvu.

Važna novina Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa kao sunositelja mjera Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007.-2015., koju navodi u godišnjem izvješću o provedbi, je da će u sklopu **eMatice** prikupljati od 2010. podatke o učenicima s teškoćama i da je u tijeku izrada elemenata za praćenja učenika s teškoćama u osnovnoškolskom i srednjoškolskom sustavu obrazovanja. Dodatno će se, s obzirom da se odgojno-obrazovni sustav temelji na potpori koja je učeniku potrebna tijekom školovanja, podaci prikupljati preciznije i s obzirom na vrstu i stupanj teškoća, na temelju

³ Državnim pedagoškim standardima osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/08) propisano je da škola može osigurati pomoćnika u nastavi, prevoditelja znakovnog jezika i osobnog pomoćnika učenicima kojima je prema rješenju o primjerenom obliku školovanja potrebna pomoć u učenju, kretanju, obavljanju školskih aktivnosti i zadataka. U tijeku je izrada i posebnog Pravilnika koji bi taj sustav regulirao.

funkcionalnosti učenika te s obzirom na odgojno-obrazovnu potporu koja je učeniku potrebna tijekom školovanja, te u skladu s člankom 65. Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi prema kojem je određena nova podjela učenika s teškoćama i to: učenici s teškoćama u razvoju (odnosno mladi s invaliditetom), učenici s teškoćama u učenju, problemima u ponašanju i emocionalnim teškoćama i učenici s teškoćama uvjetovanim odgojnim, socijalnim, ekonomskim, kulturalnim i jezičnim čimbenicima.

Uz novi sustav **eMatice** MZOŠ-a te novi sustav za praćenje provedbe strategije za osobe s invaliditetom koje je definiralo u 2010. nositelj MOBMS - *Okvir za praćenje provedbe Nacionalne strategije izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007. do 2015.*, na razini županije moći će se uspostaviti kvalitetniji sustav prikupljanja podataka i praćenja kretanja i usporedbe podataka kroz godine. .

Srednje škole

Na području županije 9 je srednjih škola koje je u 2008./2009. pohađalo 4.595 učenika te 63 djece s teškoćama i mladih s invaliditetom, što je udio od samo 1,4%. Udio učenika romske nacionalnosti je 0,19% (9 na kraju, 10 na početku školske godine). Procjena je da je više učenika na školovanju i izvan županije no podaci nisu dostupni.

Prema podacima prikupljenim tijekom socijalnog planiranja, planovima nekih škola se predviđa povećavanje upisa za oko 200 učenika ukupno (strukovno obrazovanje, Obrtnička škola u Koprivnici), od toga za oko 30 učenika s teškoćama/invaliditetom. Uz programe gimnazije i glazbenu školu, najviše je polaznika strukovne škole. Na nacionalnoj razini (IPA programi) u tijeku su reformski procesi vezani uz modernizaciju strukovnog obrazovanja i posebno obrazovanja djece s teškoćama i mladih s invaliditetom, a što će se dugoročno odraziti i na povećanje kvalitete strukovnog obrazovanja u županiji.

Iako je u srednjim školama zaposleno 502 radnika, od toga 363 nastavnika, tek je manji broj nastavnika, njih 26, prema prikupljenim podacima iz većine škola, obučeni za rad s učenicima s teškoćama. Podaci pokazuju da je potrebno intenziviranje programa osposobljavanja kao i povećanje udjela nastavnika koji imaju kompetencije za rad s učenicima s teškoćama. Važan resurs u zajednici je i Centar za odgoj i obrazovanje čiji potencijal tek treba iskoristiti u tom smislu kroz širenje programa, uključujući i kroz razvoj mobilnih timova za podršku.

U županiji je i jedan učenički dom sa 125 raspoloživih mjesta i 115 učenika u 2009. godini, od kojih je 2 učenika s teškoćama u razvoju. Učenički dom nije prilagođen za učenike s invaliditetom, a dom kao važan resurs u zajednici može predstavljati potencijal za dodatni smještajni kapacitet mladih koji napuštaju domove i udomiteljske obitelji, koji se nastavljaju školovati na fakultetu, a nemaju riješeno stambeno pitanje.

Visoko obrazovanje

Na području županije je Visoko gospodarsko učilište u Križevcima koje je 2008./2009. pohađalo 696 studenata, od toga 175 studenata s područja županije. Također, postoji Centar studija Koprivnica u okviru kojeg je organiziran stručni studij poslovne ekonomije ustrojen i izvođen od strane Ekonomskog fakulteta u Zagrebu, te stručni studij primjena informacijske tehnologije u poslovanju ustrojen i izvođen od strane Fakulteta organizacije i informatike iz Varaždina. Centar je 2009./2010. pohađalo 1.015 studenata, od toga 628 sa područja županije. Prema evidenciji, nije bilo ni jednog studenta s invaliditetom. Obje institucije ističu potrebu

osiguranja pristupačnosti studentima s invaliditetom, potrebu za planovima povećanja pristupačnosti kao i opremom i pomagalima za osobe s invaliditetom u sljedeće tri godine. Podaci o broju studenata izvan županije nisu dostupni. U planu Grada Koprivnice je izgradnja kampusa, što bi značajno doprinijelo dostupnosti visokog obrazovanja i prihvatu studenata.

Ulaganja putem stipendija i kredita prepoznata su kao važan doprinos povećanju pristupa visokom obrazovanju. Prema prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja, u županiji je povećana dostupnost stipendija i kredita studentima za visoko obrazovanje, iako nije izvršena analiza programa, struktura stipendija kao i eventualnih ugovornih obaveza.

U 2009. Grad Koprivnica i općine Sveti Ivan Žabno i Ferdinandovac, ukupno su dodijelili 532 stipendije, od toga 36 stipendija za studente slabijeg imovinskog statusa i 1 za studenta s invaliditetom. Najviše stipendija dodijelio je Grad Koprivnica, 517, od toga 6 za studente slabijeg imovinskog statusa i jednu za studenta s invaliditetom. Općina Ferdinandovac dodijelila je 6 stipendija, od toga 4 za studente slabijeg imovinskog statusa, a Općina Sveti Ivan Žabno 9, od toga 7 za studente slabijeg imovinskog statusa. Općina Kalinovac, nema stipendije već studentima, njima 36, dodjeljuje bespovratnu novčanu pomoć u iznosu 400 kuna mjesečno.

Posljednjih godina, napušta se stipendiranje studenata i prelazi se na njihovo kreditiranje. Ono se u većini slučajeva realizira s poslovnim bankama na način da JLS ili Županija subvencionira kamate na kredite svih korisnika uglavnom u 100% iznosu te, u slučaju potrebe, osigurava otplatu kredita iznimno dobrim studentima iz socijalno ugroženih obitelji. U 2009. godini ukupno je bilo 693 studenta korisnika kredita, od toga 26 studenta slabijeg imovinskog statusa. Korisnika studenta iz ove potpore iz Županije je 330, Grada Križevaca 144 (studenta slabijeg imovinskog statusa je 5), Grada Đurđevca 25 (studenta slabijeg imovinskog statusa je 19), Općine Podravske Sesvete, 20, Općine Molve 27, Općine Koprivnečki Ivanec 17, Općine Peteranec 1, Općine Kloštar Podravski 28, Općina Gola 22, Općina Novigrad Podravski 37, Općina Virje 26, i Općina Drnje 16 (studenta slabijeg imovinskog statusa je 4).

Preventivni programi u odgojno obrazovnim ustanovama

Prema prikupljenim podacima o preventivnim programima u odgojno-obrazovnim ustanovama za vrtiće, osnovne i srednje škole, programi se provode u sve tri razine, ali podaci ukazuju na određene izazove.

Prema dostupnim podacima, (za manji broj vrtića), u nekoliko se vrtića uz redovne, provode dodatni preventivni programi; prema UNICEF-ovom programu „Prve tri su najvažnije“, programi odgovornog roditeljstva, zdravstvene zaštite, sigurnosno zaštitni programi, programi održivog razvoja i ekologije, te ranog odgoja za demokraciju.

U osnovnim školama provodi se značajan broj preventivnih programa, ali neujednačeno po školama i sa relativnim obuhvatom učenika, ovisno o školi i programu (obuhvat varira od škole do škole, od samo 10% do 100% obuhvata učenika). Naglasak je najviše na programima prevencije ovisnosti, s više od 1200 sati godišnje prema planu i oko 1200 sati godišnje programima prevencije nasilja i promicanja nenasilja (i djelom vršnjačke medijacije). Od ostalih programa, oko 700 sati godišnje prema planu pripada programima odgovornog roditeljstva, oko 600 sati godišnje programima vezanim za zdravlje i prehranu te drugim programima 400 sati godišnje. Najmanje prema planu godišnjih sati je specificiranih programa, programa građanskog odgoja za demokraciju i vezanih za ljudska prava (350 sati),

te oko 200 sati interkulturalnih programa (integracija Roma) te manje od 200 sati programa vezanih uz spolni odgoj. I u srednjim školama provode se programi sličnih sadržaja kao u osnovnim školama, sa većim udjelom prevencije ovisnosti i nasilja, ali značajnije manje ukupno sati i obuhvata učenika (prema dostupnim podacima), što treba unaprijediti. Programi trebaju dati i veći naglasak na vrijednost volonterstva i vršnjačke pomoći u zajednici s obzirom na značajan resurs mladih u srednjima školama.

Preventivne programe provodi više ustanova i udruga sa područja županije i izvan županije (Zavod za javno zdravstvo, liječnici školske medicine, Obiteljski centar, udruge), ali prepoznati su određeni izazovi koordinacije sa školama, te potreba za planiranjem i koordiniranjem programa na županijskoj razini. Pri tome bi se u planu sukladno kapacitetima i dalje osigurale mogućnosti i za organizatore programa izvan županije, posebno udruge koje su i do sada provodile kvalitetne, a potrebne programe koji u županiji sada nedostaju (udruge GONG Prvi put biram, udruge DIM Mladi na tržištu rada, udruge CESI, Nasilje u vezama i spolni odgoj), te za nove udruge koje treba pozvati na suradnju radi proširenja opsega i sadržaja.

Prioriteti vezani uz redovni sustav obrazovanja višestruki su i značajni za razvoj socijalnih usluga u zajednici i posebno za reformske inicijative vezane uz politike jednakih mogućnosti i smanjivanje udjela djece i mladih u institucijama socijalne skrbi. U narednom razdoblju potrebno je povećati kapacitete vrtića i obuhvat djece predškolskim odgojem na što ukazuje i manjak kapaciteta prema broju zahtjeva. Potrebno je uložiti značajne i systemske napore u povećanju ukupnog udjela djece s teškoćama u razvoju s naglaskom na uključivanje u redovan predškolski sustav te djece romske nacionalnosti, posebno predškolom kako bi se pospješio kasniji obrazovni proces.

Podaci o broju učenika srednjih škola, u odnosu na osnovne, udjeli učenika s teškoćama i djece nacionalnih manjina u osnovnim i srednjim školama te podaci o kapacitetima za inkluzivnim pristupom odgoju i obrazovanju, ukazuju na činjenicu da je potrebno uložiti značajnije napore na povećanju prohodnosti obrazovanja i promociji obrazovanja. Time bi se prevladalo razvojno ograničenje uzrokovano slabijim obrazovanjem u ukupnoj populaciji što je razvojni prioritet županije (Regionalni operativni plan) i u posebnim skupinama (što je razvojni prioritet politika socijalnog uključivanja), kao i razvilo višestruke strategije socijalnog uključivanja, a kako bi odgojno obrazovne ustanove na području županije povećale kapacitet te snažnije doprinijele društvenom razvoju zajednica, između ostalog i s ciljem smanjivanja pritisaka na druge sustave koji se bave problemima zapošljavanja i socijalne skrbi.

U narednom razdoblju u osnovnim školama u županiji potrebno je osigurati i povećati broj pomagača koji olakšavaju pohađanje škole i osiguravaju dodatnu pomoć djeci s teškoćama u razvoju i djeci romske nacionalnosti, čime bi se značajnije doprinijelo inkluzivnom obrazovanju u redovnom sustavu.

Također je potrebna sustavna uloga škola u razvoju programa koji doprinose kvaliteti cijelog odgojno obrazovnog procesa. Iz prakse pojedinih zemalja poznat je koncept *full service schools* ili „škole punih servisa“ koji podrazumijeva planiranje sustava koji objedinjava raznovrsne socijalne usluge i servise unutar javnih škola kojima se osigurava proširenje mreže preventivnih programa u zajednici, pomaže razvoju koncepta otvorenih škola za sve i posebno doprinosi integraciji djece s teškoćama. Podaci o preventivnim programima pokazuju

potencijal, ali i potrebu za intenziviranjem planskog pristupa u osiguranju preventivnih programa u odgojno – obrazovnim ustanovama, većeg broja sadržaja i sati svih programa, dostupnost škola „nakon nastave“ kao središta usluga u zajednici za djecu, posebno u manjim sredinama i općinama gdje nisu razvijene usluge koje djeca mogu koristiti izvan nastave. Oni također ukazuju na potrebu za središnjom koordinacijom na nivou županije, periodičnom evaluacijom učinkovitosti i opsega programa univerzalne prevencije usmjerene na poremećaje u ponašanju te povećanje opsega programa za demokraciju i socijalno uključivanje i programa vezanih uz zdravlje mladih i spolni odgoj u školama.

Središnja tijela u županiji koja mogu tome posebno doprinijeti su postojeća povjerenstva i koordinacija za ljudska prava, a koja u suradnji s gradovima i općinama mogu definirati širi okvir za provedbu programa prevencije i veće otvaranje potrebnih programa (servisa) u školama, naročito na područjima općina gdje su druge usluge djece i mladima manje dostupne.

Izrazito nizak udio nastavnika koji smatraju da su osposobljeni za rad s djecom s teškoćama ukazuje na potrebu za sistemskim pristupom razvoju kompetencija za inkluzivno obrazovanje. Na županijskoj razini treba osigurati uvid u proces osposobljavanja nastavnika, a taj se proces može unaprijediti ciljanim programima dopunskog osposobljavanja te definirati kroz projekte u sklopu predpristupnih programa IPA.

U narednom razdoblju treba nastaviti s kombiniranim modelom stipendija i kredita te osigurati pristup stipendijama studentima slabijeg imovinskog statusa, onih s invaliditetom i pripadnika nacionalnih manjina, kako bi se i tim oblicima potpore smanjili ukupni županijski jazovi udjela visokoobrazovanih u odnosu na prosjek Hrvatske te povećale šanse pristupa visokom obrazovanju onih sa slabijim financijskim mogućnostima.

Zdravstvene ustanove

U županiji djeluje Opća bolnica i objedinjeni Dom zdravlja. Bolnica je pristupačna za osobe s invaliditetom i osobe smanjene pokretljivosti, a opremljena je i ginekološkim stolom za žene s invaliditetom. Ispostave Doma zdravlja u Đurđevcu i Križevcima su pristupačne, a za veći dio ambulanti u manjim općinama zadnjih godina poduzimaju se mjere za povećanje pristupačnosti osobama s invaliditetom i osobama slabije pokretljivosti. Grad Koprivnica sufinancirao je sondu za neonatologiju čime se podižu županijski kapaciteti za razvoj usluga rane intervencije i preduvjeti za organiziranje mreže stručnjaka za ranu intervenciju djece s neurorizicima, a što je važan doprinos prevenciji kasnijih problema.

Podaci o hospitalizacijama pokazuju da je u ukupnim hospitalizacijama, visok udio (40%) hospitalizacija starijih osoba (Regionalni operativni plan županije).

U županiji postoji mreža usluga patronažne skrbi i zdravstvene njege. Patronažna zdravstvena skrb sastavni je dio primarne zaštite i financira je Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje koji propisuje standarde i programe, a obavlja se u obitelji ili zajednici. Ključnu ulogu ima patronažna sestra koja utvrđuje potrebe za negom bolesnika u kući, pomaže realizirati pravo na njegu korisnika, organizira i koordinira rad raznih stručnjaka, udruga bolesnika, centara za kućnu njegu i drugih subjekata u interesu korisnika. Prema standardima HZZO, patronažne sestre skrbe na određenom području u prosjeku za 5.800 stanovnika. Kod osoba s invaliditetom, kroničnih bolesnika ili starih i nemoćnih, uz nadzor i kontrolu naglasak je na edukaciji i prilagodbi radi smanjenja komplikacija i povećanja kvalitete života. Mrežu

patronažne skrbi čini oko 45 sestara koje godišnje obave gotovo 50 tisuća posjeta, od toga oko 65% posjeta osobama s kroničnim stanjima ili bolestima.

Uz mrežu patronažne skrbi, HZZO je na području Koprivničko-križevačke županije za razdoblje 2007. do 2009. sklopio ugovor s ukupno 7 pružatelja (4 ustanova i 3 privatne prakse) zdravstvene njege u kući bolesnika, a u ovom obliku organizacije zdravstvene njege radi 36 medicinskih sestara koje također skrbe za više od 70% osoba s kroničnim stanjima ili bolestima. Sjedišta ovih pružatelja su Koprivnica, Križevci, Reka i Novigrad Podravski. Zdravstvenu njegu u kući, osim privatnim plaćanjem, moguće je ostvariti na teret HZZO-a, a ostvaruje je osoba na temelju stanja i na način utvrđen kriterijima iz posebnog pravilnika. Medicinska sestra, u suradnji s bolesnikom i njegovom obitelji, procjenjuje potrebe bolesnika za zdravstvenom njegom, predlaže opseg i vrstu usluga, te ovisno o tome dogovara cijenu i način plaćanja. Prema Pravilniku o uvjetima i načinu ostvarivanja prava iz osnovnog zdravstvenog osiguranja za provođenje zdravstvene njege u kući, uputnicu za njegu osiguranika daje liječnik primarne zdravstvene zaštite, s tim da se usluge njege mogu odobriti najviše sedam puta tjedno, odnosno dnevno 135 minuta.

U županiji nema hospicija ni razvijene usluge palijativne skrbi u zajednici. Koordinacija bolničke i primarne zaštite posebno kroničnim bolesnicima procjenjuje se kao nedovoljna, kao i kvalitetna usluga prema hitnom pacijentu. (Regionalni operativni plan županije).

Koordinacija zdravstvenog i socijalnog sustava posebno za osobe s većim rizikom socijalne isključenosti (ovisnike o alkoholu, drogama) i za osobe koje zahtjevaju veću razinu podrške ili dugotrajnu skrb (osobe s invaliditetom, starije osobe), pružatelja izvaninstitucionalnih socijalnih usluga u zajednici (pomoći i njege u kući) te izvaninstitucionalnih zdravstvenih usluga patronaže i zdravstvene njege, tijekom provedenog socijalnog planiranja procijenjeni su još uvijek nedovoljno razvijenima, što je potrebno poboljšati u narednom razdoblju.

Zavod za javno zdravstvo Koprivničko-križevačke županije

U sklopu Zavoda za javno zdravstvo Koprivničko-križevačke županije djeluje i Centar za prevenciju ovisnosti i izvanbolničko liječenje.

Prema procjenama Zavoda, 15% odraslih muškaraca prekomjerno pije (više od jednog pića dnevno), a alkoholizam je drugi najčešći razlog hospitalizacije na psihijatrijskom odjelu jedine (opće) bolnice u županiji. U 2008. zbog alkoholizma je liječeno 365 osoba. Svake godine sve je više hospitalizacija zbog alkoholizma, a prema podacima sustava socijalne skrbi, u domovima socijalne skrbi za psihički bolesne osobe značajan je udio osoba s organskim oštećenjima uvjetovanim alkoholom.

Prema podacima Policijske uprave, u 2008. pri nadzoru prometa naišlo se na 1.598 alkoholiziranih vozača, a 387 alkoholiziranih vozača sudjelovalo je u prometnim nesrećama. Alkoholizam je povezan i s nasiljem u obitelji i u Koprivničko-križevačkoj županiji prepoznat kao veliki javno zdravstveni problem (dokument Slika zdravlja Koprivničko-križevačke županije).

Prema najnovijem istraživanju Zavoda za javno zdravstvo, među učenicima srednjih škola, trend pijenja porastao je u odnosu na istraživanje iz 2002. godine, a 39% je učenika koji piju i „nekoliko puta tjedno“. Istraživanje je pokazalo da 6% ispitanika pije svakodnevno. Zavod provodi preventivne programe u osnovnim i srednjim školama županije tijekom godine, s većim ili manjim intenzitetom i obuhvatom učenika. Problemi na koje se pri tom nailazi

odnose se na organizaciju uvjeta za provedbu programa po školama, koordinaciju sa školama, nedovoljno praćenje i evaluaciju učinaka ovih programa, a što treba unaprijediti u razdoblju 2011 – 2014.

U županiji su dostupne, ali nedovoljne koordinirane institucionalne zdravstvene i izvaninstitucionalne socijalne usluge za ovisnike o alkoholu. Nakon bolničkog, liječenje treba nastaviti u zajednici, u klubovima liječenih alkoholičara (KLA), a u kojima stručni djelatnici provode program resocijalizacije i rehabilitacije. KLA djeluju kao udruge građana i nisu uključeni u zdravstveni sustav liječenja ovisnosti o alkoholu, što je prepoznata slabost zdravstvenog sustava. Na području županije djeluje 5 klubova liječenih alkoholičara: dva u Koprivnici, te po jedan u Križevcima, Sv. Ivanu Žabnu i Đurđevcu. Broj članova u KLA se iz godine u godinu smanjuje iako je korist podrške osoba sa sličnim problemima dokazano učinkovita. Glavni razlog smanjenja broja osoba na liječenju u KLA je nekoordiniranost između bolničkog liječenja i liječenja u KLA jer se manje osoba iz bolnice upućuje na nastavak liječenja u KLA. S obzirom na raširenost problema, povećana je potreba i uključivanja i obiteljskih liječnika radi upućivanja pacijenta s obiteljima u KLA.

Usluge i korisnici ovisnici o alkoholu ZZJZ u županiji u 2009.

Vrsta socijalne usluge	Ime organizacije	Grad/ Mjesto	Broj korisnika (Kapacitet)
Klubovi osoba ovisnih o alkoholu	KLA Centar Koprivnica	Koprivnica	89 (nije određen)
	KLA Podravka Koprivnica	Koprivnica	34 (nije određen)
	KLA Križevci	Križevci	54 (nije određen)
	KLA Sv.Ivan Žabno	Sv.Ivan Žabno	11 (nije određen)
	DZSA Đurđevac	Đurđevac	28 (nije određen)
Psihosocijalni tretman (stručno vođeni program resocijalizacije i rehabilitacije provode u KLA stručni djelatnici)	Saveza za zaštitu duševnog zdravlja i suzbijanje ovisnosti	Koprivničko-križevačka županija	216 (nije određen)

Sukladno programu i planu suzbijanja droge na nacionalnoj razini i županijskom Akcijskom planu, Centar provodi izvanbolničko liječenje ovisnika i preventivne programe. Prema izvješću Centra, Koprivničko-križevačka županija je među županijama s najmanjim udjelom ovisnika o drogama. Od početka rada Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti 2001. godine, u nekom od tretmana Centra bilo je ukupno 160 korisnika, uglavnom članova obitelji koji su tražili savjet za svojeg člana.

U 2009. ukupno su 44 osobe (43 u 2008. i 30 u 2007. godini) liječene u Centru. Najveći broj osoba u Centar javlja se zbog zlouporabe marihuane, ali je u odnosu na 2007. porastao broj osoba koje su se javile na liječenje zbog ovisnosti o heroinu (2007. godine 3, a 2008. 7 osoba). Kod većine konzumenata tretman ima za cilj prevenciju ovisnosti. Prema karakteristikama osoba liječenih u Centru, podaci pokazuju da prevladavaju mlađi punoljetnici (prosječni dob je 22,5 god.), oko trećine je malodobnih osoba koje su uglavnom učenici, skoro podjednako iz gradova i sa sela s područja županije.

Usluge i korisnici ovisnici o drogama ZZJZ u županiji

Vrsta socijalne usluge	Grad/ Mjesto pružatelja usluge	Broj korisnika (Kapacitet)
Izvanbolničko liječenje ovisnika i tretman odvikavanja za konzumente	Koprivnica	44 (nije određen)
Preventivni programi, tribine, predavanja		2100 (nije određen)
Savjetovalište za mlade s problemom prekomjernog pijenja (od 2009.)		19 (nije određen)
Izvanbolničko liječenje za ovisnike o alkoholu (od 2009.)		13 (nije određen)

Uz programe univerzalne prevencije, provode se i programi “smanjenja potražnje droga” usmjereni na edukaciju roditelja, rad s visokorizičnim skupinama mladih, nastavnica u suradnji s CZSS, Obiteljskim centrom, Crvenim križem (Gradska društva Koprivnica, Križevci i Đurđevac), Savezom za zaštitu duševnog zdravlja i suzbijanje ovisnosti, Udrugom za pomoć djeci i mladeži “Prijatelj” i Ligom protiv raka Koprivničko-križevačke županije. Ove programe potrebno je posebno intenzivirati u razdoblju 2011.-2014., a integrirati kroz aktivnosti u sklopu povećanja usluge mreže savjetovališta za djecu i mlade s poremećajima u ponašanju.

Prioriteti za doprinos zdravstvenog sustava razvoju mreže socijalnih usluga u razdoblju 2011.-2014. odnose na daljnje osiguranje pristupačnosti zdravstvenih usluga i objekata, posebno u ruralnim zajednicama za osobe s invaliditetom, bolju koordinaciju zdravstvenih službi sa socijalnim u procesu podrške izvaninstitucionalnom tretmanu osoba liječenih od alkohola i droge te snažnije povezivanje izvaninstitucionalnih zdravstvenih usluga patronaže i njege u kući sa socijalnim uslugama za starije, kronično bolesne i osobe s invaliditetom. Na razini županije i u procesu planiranja dugotrajnih oblika skrbi trebalo bi uspostaviti središnju koordinaciju kako bi se definirali prioriteti razvoja i pružatelji usluga palijativne skrbi.

Ustanove za kulturu

Na području Koprivničko-križevačke županije djeluju tri samostalne gradske knjižnice kojih su osnivači gradovi i to: Gradska knjižnica i čitaonica «Fran Galović» Koprivnica (s ograncima u Peterancu i Goli) u kojoj je i županijska matična služba, Gradska knjižnica «Franjo Marković» u Križevcima i Gradska knjižnica u Đurđevcu. U gradskoj knjižnici i čitaonici «Fran Galović» djeluje i pokretna knjižnica-bibliobus koji pored prigradskih naselja ima stajalište u još 11 općina na području županije.

Knjižnica i čitaonica «Fran Galović» Koprivnica od 2003. organizira interkulturalne susrete romske i neromske djece kroz radionice koje organizira povodnom Svjetskog dana Roma, a posjeduje i „Romsku knjižnu policu“. U novije vrijeme u prostoru dječjeg odjela knjižnice okupljaju se i romska djeca iz OŠ Antun Nemčić Gostovinski koja u knjižnici provode vrijeme do polaska autobusa ili slobodno vrijeme na računalima, čitajući dječje časopise i posuđujući filmove. U 2006. kroz CARDS program sufinancirao se projekt Udruge slijepih Koprivničko-križevačke županije pod nazivom “Knjižnična usluga za slijepce i slabovidne” u suradnji s Knjižnicom „Fran Galović“.

Potencijal za daljnji razvoj programa, kao i knjižničnog fonda i didaktičke opreme, postoji i za druge skupine osoba s invaliditetom, posebno djece i mladih i osoba koje se obučavaju za

rad s tim skupinama stanovnika (osoba s teškoćama sluha i osoba s intelektualnim teškoćama), a što treba razvijati.

U pet Općina (Đelekovec, Virje, Ferdinandovac, Podravske Sesvete i Novigrad Podravski) djeluju mjesne knjižnice koje nemaju status ustanova, no predstavljaju vrijedan resurs u zajednicama u kojima usluge nedostaju. U Đurđevcu djeluje i Centar za kulturu Đurđevac sa dvije ustrojbene jedinice, Muzejsko-galerijska te Kulturno informativna i administrativna jedinica.

Muzej Grada Koprivnice ima etno zbirku, arheološku, numizmatičku, kulturno-povijesnu, umjetničku i ostale zbirke, a Gradski muzej Križevci etno, arheološku, kulturno-povijesnu, prirodoslovnu, sakralnu, cehovsku, umjetničku i ostale zbirke. Potencijal za radionice i kulturna događanja u ovim institucija u okviru programa organizacije slobodnog vremena, prevencije u zajednici kao i cjeloživotnog obrazovanja treba također razvijati.

Na području županije registrirana je i 81 udruga koja promiče djelatnost kulture, od Matice Hrvatske, sa ograncima u Koprivnici, Križevcima i Đurđevcu, koji obavljaju i nakladničku djelatnost, do Zajednice kulturno-umjetničkih udruga Koprivničko-križevačke županije koja okuplja preko 2500 članova i 37 folklornih, tamburaških, pjevačkih i ostalih udruga.

Ove su ustanove i udruge uz odgojno obrazovne među važnijim resursima u zajednici za neformalno i informalno obrazovanje i socijalno uključivanje stanovnika, posebno djece i mladih, nezaposlenih osoba, osoba sa slabijim obrazovanjem i osoba s invaliditetom. Primjer dobre prakse u integraciji usluga iz ovog područja je Grad Koprivnica koji ima raznovrsne programe za korištenje ovih resursa.

Obiteljski centar

Ustanova za zaštitu obitelji, čiji je osnivač Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, prema podacima prikupljenim tijekom socijalnog planiranja, tijekom 2009. programima prevencije ovisnosti i nasilja obuhvatila je oko 240 učenika osnovnih škola i 125 roditelja učenika osnovnih škola u više općina i gradova u županiji. Preventivnim programima Obiteljskog centra, obuhvaćeno je i oko 700 učenika srednjih škola u više općina i u gradu Koprivnici, kroz radionice usmjerene na prevenciju vršnjačkog nasilja i nasilja u mladalačkim vezama te radionica za jačanje vještina mladih i odgovornog ponašanja.

U Obiteljskom centru provodi se program za srednjoškolce – 11 volontera, za pružanje pomoći u učenju 45 djece iz osnovne škole. Osigurava se program organiziranog provođenja slobodnog vremena djece nižih razreda osnovnih škola grada Koprivnice (za vrijeme zimskih, proljetnih i ljetnih školskih praznika) koje je koristilo 34 djece tijekom 2009 godine.

Preventivnim programima namijenjenim jačanju roditeljskih kompetencija koji Obiteljski centar provodi u suradnji s Udrugom roditelja „Korak po korak“ i Knjižnicom i čitaonicom „Fran Galović“ Koprivnica, obuhvaćeno je ukupno predavanjima više od 350 osoba u 2009. godini.

Radionicama za roditelje i djecu i mladima rizičnog ponašanja i njihovih roditelja obuhvaćeno je 6 roditelja i 7 djece, a u suradnji s CZSS Koprivnica obuhvaćeno je u 2009. 8 roditelja i 9 mladih. Radionicama za osnaživanje roditelja djece s teškoćama obuhvaćeno je 24 osoba.

Uz navedene preventivne programske aktivnosti, Obiteljski centar pruža svakodnevno psihosocijalnu i pravnu pomoć djeci, mladima, roditeljima, obiteljima te osobama s invaliditetom. U tretmanu Obiteljskog centra u 2009. bilo je 75 osoba. Kroz pružanje usluga, tim korisnicima pomaže se u lakšem suočavanju sa svakodnevnim životnim teškoćama i izazovima. Stručnu pomoć pruža stručni tim kojeg čine socijalna radnica, psihologinja i pravnik.

Od osnivanja Obiteljskog centra, ostvarena je dobra suradnja ove ustanove s brojnim institucijama u zajednici, naročito školama, a postoji i dobra suradnja sa sustavom socijalne skrbi. No, prepoznat je i potencijal za veću suradnju u pružanju usluga usmjerenim na najranjivije korisnike, djecu, mlade i obitelji u riziku, radi strateškog pristupa unaprjeđenja zaštite obitelji na području županije, kao i ciljano planiranje i integriranje usluga koje nedostaju u zajednici u drugim sustavima.

Sažetak prioriteta društvenih djelatnosti izvan sustava socijalne skrbi u razvoju mreže socijalnih usluga i politike socijalnog uključivanja za razdoblje 2011.-2014.

Razvoj programa cjeloživotnog obrazovanja i ciljanog osposobljavanja dugotrajno nezaposlenih i osoba u sustavu socijalne skrbi. Osigurati umreženost službi za zapošljavanje, cjeloživotno obrazovanje i socijalne skrbi.

Proširenje kapaciteta vrtića za prihvata djece za 20%, u svim vrtićima u županiji, izgradnja jaslica u Koprivnici.

Povećanje obuhvata djece s teškoćama u razvoju u redovne vrtiće u odnosu na polazišne podatke iz 2009.

Povećanje kontrole osnivača vrtića o provedbi aktualne politike prioriteta prijema djece s teškoćama u razvoju; periodična provjera i revizija klauzula ugovora kojima se povećava dostupnost usluga djeci s teškoćama u razvoju.

Povećanje obuhvata djece romske nacionalnosti u vrtićima i posebno predškolom; do 2014. smanjivanje nerazmjera obuhvaćene djece vrtićima, predškolom i osnovnom školom.

Praćenje i osiguranje osposobljavanja stručnjaka za rad u redovnom predškolskom sustavu s djecom s teškoćama u razvoju kroz redovne i periodične programe stručnog usavršavanja.

Povećanje ukupnog obuhvata djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom u redovnom sustavu obrazovanja - osnovnih i srednjih škola te smanjivanje jazova u prohodnosti obrazovanja za djecu s teškoćama.

Proširenje kapaciteta škola za produženi boravak i za programe izvan redovnog nastavnog programa.

Povećanje dostupnosti usluga pomoćnika u nastavi; uspostava redovne procjene potreba i evidencije u skladu s novim načinom prikupljanja podataka eMaticice MZOŠ i pokazateljima Okvira za praćenje Nacionalne strategije izjednačavanja MOBMS-a.

Povećana koordinacija na razini županije Ureda državne uprave, Upravnog odjela za prosvjetu, kulturu, znanost i šport, Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb

(koordinatora JIM-a), Povjerenstava za provedbu strategija za osobe s invaliditetom na području gradova Koprivnica, Križevci i Đurđevac, Socijalnih vijeća u općinama - radi unaprjeđenja prikupljanja podataka te usklađivanja ciljeva i aktivnosti vezanih za područje odgoja i obrazovanja te podršku uključivanja djece i mladih s teškoćama i djece romske nacionalnosti (prijevoz, asistenti, stipendije).

Nastavak provedbe plana pristupačnosti objekata odgoja i obrazovanja, uključujući i neformalnog, kao i institucija visokog obrazovanja i učeničkog doma, te dostupnosti opreme i pomagala učenicima s teškoćama sukladno strategijama jednakih mogućnosti.

Jačanje planskog pristupa u razvoju preventivnih programa i koordinaciju programa u osnovnim i srednjim školama na županijskoj razini. Osigurati učinkovitu koordinaciju programa i službi na nivou županije i uspostaviti redovnu evaluaciju učinaka programa univerzalne prevencije ovisnosti.

Povećanje opsega programa i aktivnosti Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Koprivničko-križevačke županije vezanih uz alkoholizam kao i opseg usluga i obuhvat korisnika klubova liječenih alkoholičara.

Intenziviranje preventivnih mehanizama u zajednici, kao što je kontrola prodaje alkohola maloljetnim osobama u trgovinama i ugostiteljskim objektima.

Povećanje opsega preventivnih programa usmjerenih na „smanjenje potražnje droge“, kao i savjetovanja i rada s visokorizičnim skupinama mladih.

Uspostavljanje koordinacije zdravstvenih i socijalnih službi posebno za planiranje dugotrajne skrbi i umrežavanje izvaninstitucionalnih zdravstvenih i socijalnih usluga.

Intenziviranje resursa u djelatnostima s područja kulture u promociji cjeloživotnog obrazovanja, programa prevencije i socijalnog uključivanja. (Primjer dobre prakse-Grad Koprivnica).

Izgradnja kapaciteta u društvenim djelatnostima za razvoj projekata za kandidiranje na sredstva EU, posebno za razvoj kompetencija i proširenje preventivnih programa i usluga. U ruralnim zajednicama gdje su dostupni objekti koji su sada neiskorišteni, a u vlasništvu su države i JLS, posebno treba razvijati sveobuhvatne programe i osigurati pripremu projekata u okviru LEADER programa, što je u skladu s nacionalnom *Strategijom ruralnog razvoja RH 2008.-2013.*, u kojoj se implicira društveni aspekt održivog ruralnog razvoja.

4. Mreža socijalnih usluga i pružatelja usluga u djelatnosti socijalne skrbi u županiji – prioriteti razvoja mreže prema skupinama korisnika

Prava u sustavu socijalne skrbi

Centri za socijalnu skrb najvažnije su ustanove u sustavu socijalne skrbi. Na području županije djeluju tri Centra za socijalnu skrb (Koprivnica, Križevci i Đurđevac) koji prema nadležnostima pokrivaju područja gradova i općina u županiji. U tri Centra je u 2009. bilo zaposleno 62 radnika, od toga stručnih 45.

CZSS	GRAD	OPĆINE	Broj stanovnika popis 2001. DZS	Broj zaposlenih u CZSS – MZSS 31. kolovoza 2009
CZSS-ĐURĐEVAC	ĐURĐEVAC	FERDINANDOVAC, KALINOVAC, KLOŠTAR PODRAVSKI, PODRAVSKE SESVETE, MOLVE, NOVO VIRJE, VIRJE	27.063	16
CZSS-KOPRIVNICA	KOPRIVNICA	DRNJE, ĐELEKOVEC, GOLA, HLEBINE, KOPRIVNIČKI BREGI, KOPRIVNIČKI IVANEC, LEGRAD, NOVIGRAD PODRAVSKI, PETERANEC, RASINJA, SOKOLOVAC	60.669	28
CZSS-KRIŽEVCI	KRIŽEVCI	KALNIK, SV. IVAN ŽABNO, SVETI PETAR OREHOVEC, GORNJA RIJEKA	36.735	18
3 Centra	3 Grada	22 Općine	124.467	62

Prema izvještajima CZSS za MZZS, u 2008. godini stalnu pomoć dobivalo je 2.319 osoba ili 1,86% stanovnika, što je bilo manje od državnog prosjeka (2,09%). U 2009 godini stalnu pomoć dobivalo je 2.527 stanovnika županije što je udio od 2,0% u ukupnom stanovništvu županije. Najviše je primatelja stalne pomoći u ukupnom udjelu stanovnika na području nadležnosti CZSS Đurđevac, a najmanje na području nadležnosti CZSS Križevci.

Korisnici stalne pomoći u 2009 godini	Broj stanovnika, 2001.	Ukupno korisnika stalne pomoći	Udio (%) u ukupnom stanovništvu
CZSS Đurđevac	27.063	713	2,6
CZSS Koprivnica	60.669	1.335	2,2
CZSS Križevci	36.735	479	1,3
Ukupno	124.467	2.527	2,0

U odnosu na prethodnu godinu, najveće je povećanje korisnika stalne pomoći na području nadležnosti CZSS Koprivnica, sa udjela 1,9% u ukupnom stanovništvu u 2008. godini, na udjel od 2,2% u 2009. godini u ukupnom stanovništvu.

Korisnika stalne pomoći bez ikakvog prihoda je 1.844 (73%). Od ukupnog broja korisnika, stalnu pomoć dobivao je značajan broj djece i mladih do 18 godina, njih 870 (34,4 %), starijih od 65 godina 222 (8,8%), a najviše je korisnika stalne pomoći, njih 1.435 (57%) u dobi od 18 do 60 godina.

Od drugih prava posebno važnih za procjenu potreba za socijalnim uslugama, u 2009. godini korisnika doplatka za tuđu njegu i pomoć bilo je 2.667, od toga u punom iznosu (100% osnovice) 1.608, a u smanjenom 1.059 korisnika. Od ukupnog broja korisnika doplatka za tuđu pomoć i njegu je i 71 djece i mladih do 18 godina, a najviše je osoba iznad 65 godina, 1.814 (68%).

Osobnu invalidninu prima 436 osoba, od toga u punom iznosu (250% osnovice) 430 osoba. Od ukupno korisnika osobne invalidnine djece i mladih do 18 godina je 146 (33%), a najviše je osoba u dobi od 18 do 45 godina, njih 204 (47%).

Pomoć i njegu u kući (uglavnom organiziranje prehrane), prema izvješću CZSS, primalo je 16 korisnika u 2009. godini.

Od novijih prava u sustavu socijalne skrbi, pravo na status roditelja njegovatelja u 2009. godini ostvarilo je 66 korisnika. To je povećanje skoro za trećinu u odnosu na 2008. kada je to pravo ostvarilo 48 korisnika.

U 2009., CZSS pružali su i druge usluge iz svoje nadležnosti, 11.199 usluga savjetovanja u prevladavanju teškoća, pravnu i drugu pomoć u vezi sa sklapanjem/raskidom ugovora o doživotnom uzdržavanju i druge pravne poslove; osnaživanje korisnika za raspolaganje novcem i vođenje kućanstva, nabavu odjeće, uključivanje u javne kuhinje, pronalaženje posla, rješavanje problema stanovanja i brojne druge.

Pravo na smještaj izvan obitelji ostvarilo je u 2009. godini 854 osoba. U županiji je udio smještenih korisnika u domove socijalne skrbi kontinuirano manji od udjela korisnika smještenih u izvaninstitucionalne oblike smještaja (udomiteljstvo i obiteljski domovi), a u 2009. godini omjer je 35% prema 65%.

Od 2003. kontinuirano se povećava broj smještenih izvan obitelji. U razdoblju od 2006. do 2009. godine za 5%. Pri tom se od 2006. do 2008. smanjio broj korisnika u domovima socijalne skrbi za čak 12%, no u razdoblju od 2008. do 2009. broj korisnika u domovima se povećao za 8%, pa je ukupan broj korisnika u domovima u razdoblju od četiri godine smanjen za 4%. U izvaninstitucionalnom se smještaju u razdoblju od 2006. do 2009. povećao broj korisnika za 11%, s tim da u istom razdoblju dolazi do pada broja korisnika u udomiteljstvu za 12%, ali se istovremeno značajno povećava broj korisnika u obiteljskim domovima, tako da ukupno povećanje smještaja u oba izvaninstitucionalna oblika u razdoblju od četiri godine iznosi 9%. Obiteljski domovi većinom se registriraju iz bivših udomiteljskih obitelji s obzirom na nove standarde za udomiteljstvo kojima se ograničava broj korisnika u ovom obliku smještaja na tri korisnika za djecu i mlade i četiri korisnika za odrasle i starije osobe, a što je definirano *Zakonom o udomiteljstvu iz 2007. godine*.

Korisnici smještaja sa Koprivničko-križevačke županije u 2006., 2008. i 2009.

Godina	Ukupno korisnika u skrbi izvan obitelji	Dom socijalne skrbi	Udomiteljstvo	Obiteljski dom
2006	812	312	500	
2008	846	276	472	107
2009*	854	298	439	117

U 2009. godini, prema podacima CZSS u županiji, od 854 korisnika koji su smješteni izvan vlastite obitelji, 222 je djece i mladih te 632 odraslih i starijih osoba.

Korisnici smještaja u 2009 s područja Koprivničko-križevačke županije

Korisnici smještaja	Dom socijalne skrbi	Udomiteljstvo	Obiteljski dom	Ukupno
Djeca i mladi	82	138	2	222
Odrasle i starije osobe	216	301	115	632
Ukupno	298	439	117	854

Prema procjenama sva tri CZSS, postoje veći jazovi u mreži usluga za neke skupine korisnika.

Na području koje pokriva CZSS Koprivnica još uvijek je manjak kapaciteta za smještaj djece u izvaninstitucionalne oblike skrbi. Posebno se osjeti nedostatak stambenih zajednica za djecu koja nakon punoljetnosti ili završetka školovanja izlaze iz udomiteljskih obitelji, a potrebna im je stručna pomoć i podrška, kao i financijska pomoć. Također nema kapaciteta za smještaj djece s PUP-om, za djecu romske nacionalnosti, djece s tjelesnim ili mentalnim oštećenjima, tako da se te kategorije djece u pravilu smještavaju izvan područja mjesne nadležnosti. Na području su nedostadni smještajni kapaciteti za psihički bolesne odrasle osobe i osobe s mentalnom retardacijom za koje su najpotrebniji stalni oblici smještaja.

Na području koje pokriva CZSS Križevci manjak je kapaciteta za osobe s invaliditetom, psihički bolesne odrasle osobe (alternativni oblici, dom). Do realizacije smještaja djece u domove izvan županije najčešće dolazi u situacijama kada je osnova smještaja sudska odluka, odnosno kada se radi o nekim specifičnim obiteljskim situacijama kada je u interesu zaštite malodobnog djeteta da se ono zbrine izvan područja stanovanja (nasilje u obitelji, emocionalno zlostavljanje djece i sl.). Do toga dolazi i kada dijete ima specifične zdravstvene poteškoće te samo odgovarajuća ustanova može pružiti adekvatnu skrb i stručno osoblje, kao i u situacijama kada se udomitelji niti uz stručnu podršku i tretman djeteta zbog specifičnih potreba (većinom PUP) ne mogu nositi s odgojem i brigom o djetetu.

Na području koje pokriva CZSS Đurđevac najviše poteškoća sa smještajnim kapacitetima ima za dvije korisničke skupine: psihički bolesnih odraslih osoba muškog spola i srednje životne dobi kod kojih je psihičko oštećenje uglavnom nastalo uslijed konzumiranja alkohola, te maloljetnih osoba s PUP, uglavnom nastalih zbog zanemarivanja i zapuštanja od strane roditelja (odnosi se uglavnom na djecu romske populacije) za što je potreban razvoj specijaliziranog udomiteljstva.

Usluge smještaja i dnevnih oblika skrbi za djecu i mlade u županiji

Od 222 djece i mladih s područja županije, oko 64% djece i mladih smješteno je na području županije, a oko 36% izvan županije. Najviše je djece i mladih smješteno u druge županije u domove socijalne skrbi, a manji dio, oko 10% i u udomiteljske obitelji izvan županije. Tijekom provedenog socijalnog planiranja, utvrđeno je i da je 10% do 20% djece iz drugih županija smješteno u udomiteljske obitelji s područja županije.

U 2009. godini, prema izvješću CZSS, od 222 djece i mladih za koje država plaća smještaj djelomice ili u cijelosti prema kategorijama korisnika bilo je;

- 136 djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi te još 11-12 djece čiji roditelji nisu bili u mogućnosti privremeno brinuti za dijete i djece koja su bila žrtve obiteljskog nasilja. Od toga je 95 djece bez roditeljske skrbi smješteno u udomiteljske obitelji (70%), a 41 u domove socijalne skrbi (30%). Ostale kategorije djece koja se mogu svrstati u ovu skupinu prema kategorijama iz primijenjenih prava, zastupljene su u manjoj mjeri, ukupno 12 i sva su smještena u udomiteljske obitelji.

- 45 djece i mladih s teškoćama ili invaliditetom kojima je bio potreban smještaj izvan obitelji, od toga je 28 (62%) djece smješteno u udomiteljske obitelji, a 17 (38%) u domove socijalne skrbi izvan županije.

Od 27 djece s PUP, 24 (89%) djece smješteno je u dom socijalne skrbi i to izvan županije, a samo 3 (11%) u udomiteljske obitelji.

Djeca i mladi prema kategorijama i obliku smještaja u 2009. godini CZSS	Udomiteljstvo (omjer %)	Dom socijalne skrbi (omjer %)	Ukupno
Dijete bez odgovarajuće roditeljske skrbi	95 (70%)	41 (30%)	136 (100%)
Dijete s tjelesnim ili mentalnim oštećenjima	28 (62%)	17 (38%)	45 (100%)
Dijete i mladi punoljetnik s poremećajima u ponašanju (PUP)	3 (11%)	24 (89%)	27 (100%)
Dijete čiji roditelji nisu u mogućnosti privremeno brinuti	6	-	6
Dijete i mladi punoljetnik smješten iz drugih razloga koji su u njegovom interesu	1	-	1
Dijete žrtva obiteljskog nasilja	5	-	5
Ukupno djeca i mladi	138 (62%)	82 (38%)	220* (100%)

**Ukupno 220 djece i mladih bez 2 u obiteljskom domu na području županije*

U odnosu na očekivani omjer smještaja djece u udomiteljstvo i dom socijalne skrbi (omjer 80:20 u korist udomiteljstva), Koprivničko križevačka županija pripada županijama koje imaju već sada povoljniji omjer između institucionalnog i izvaninstitucionalnog smještaja, posebno za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi (70:30 u korist udomiteljstva) u odnosu na većinu županija u Hrvatskoj. Omjer između institucionalnog i izvaninstitucionalnog smještaja i za djecu s teškoćama u razvoju, odnosno mlade s tjelesnim ili mentalnim oštećenjima je 62:38 u korist udomiteljstva, također povoljniji u odnosu na većinu županija. Najviše se u odnosu na kategoriju djece, u domove socijalne skrbi, smještavaju djeca s poremećajima u ponašanju (PUP) i to 89:11 u korist domova.

Od ukupno 210 udomiteljskih obitelji na području županije, 84 udomiteljskih obitelji ima dozvolu za skrb o djeci i mladima. Uz udomiteljske obitelji u županiji djeluje i 1 obiteljski dom za djecu i mlade (ukupnog kapaciteta 10 korisnika) u kojem je trenutno 2 djece s područja županije.

Županija je na dobrom putu da razvije puni kapacitet za smještaj djece u udomiteljske obitelji na svojem području. Na to ukazuje i podatak o ukupnom broju djece smještene na području mjesne nadležnosti CZSS, kojih je 118 (85%), dok je 20 djece i mladih (15%) smješteno na području drugih CZSS. U RH omjer smještene djece na području mjesne nadležnosti CZSS je

nepovoljniji (iznosi oko 66% u odnosu na 34% djece smještene na području nadležnosti drugih CZSS).

Udio nesrodničkih udomitelja za djecu i mlade u županiji je 76% (RH 63%), što ukazuje na ciljano regrutiranje udomitelja iz populacije koja nije izravno vezana uz potencijalne korisnike nego je zainteresirana za profesionalni angažman. Oko 18% svih udomitelja starije je od 60 godina (RH 18%), što ukazuje na potrebu periodičnog regrutiranja novih udomitelja iz mlađih dobnih skupina. U 2009. godini bilo je i oko 6% svih udomitelja bez ijednog korisnika (RH 7%), oko 51% udomitelja za djecu i mlade s jednim korisnikom (RH 55%), a prosječan broj korisnika po udomitelju je 1,70 što je bolji pokazatelj iskorištenosti kapaciteta nego na razini Hrvatske (RH 1,44 korisnika na 1 udomitelja). Budući da je Zakonom o udomiteljstvu omogućena skrb za najviše do 3 korisnika (djece i mladih) po udomitelju, trenutno 87% udomiteljskih obitelji zadovoljava te uvjete, dok manji broj udomitelja (6 obitelji) ima više od tri korisnika, a što je iznad limita utvrđenog Zakonom o udomiteljstvu.

Iako podaci o broju djece izdvojene iz obitelji nisu izrazito visoki, ipak u zaštiti djece i radu s roditeljima u riziku od gubitka roditeljske skrbi treba osigurati intenzivniji rad kako bi se osigurala prevencija izdvajanja djece koliko god je moguće.

Prema Izvještaju o obiteljsko pravnoj zaštiti na području Koprivničko-križevačke županije, Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb iz srpnja 2009., u 2008 godini bilo je ukupno 264 prijavljenih slučajeva grubog zanemarivanja roditeljskih dužnosti i prava, te 378 mjera obiteljsko pravne zaštite, tj. upozorenja roditeljima na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djeteta (202) te mjera nadzora nad izvršavanjem roditeljske skrbi (176), koje se primjenjuju kada su pogreške i propusti u skrbi o djetetu veći ili učestali te kada je roditeljima potrebna posebna pomoć u odgoju djeteta.

Broj prijavljenih slučajeva grubog zanemarivanja roditeljskih dužnosti i prava i zloupotrebe roditeljskih dužnosti i prava centrima za socijalnu skrb u razdoblju od 1.1. do 31.12.2008.

	grubo zanemarivanje roditeljskih dužnosti i prava	zloupotreba roditeljskih dužnosti i prava	ukupno
CZSS Koprivnica	75	37	112
CZSS Križevci	19	63	82
CZSS Đurđevac	41	29	70
ukupno županija	135	129	264

Broj upozorenja roditeljima na pogreške i propuste u skrbi i odgoju djece i broj nadzora nad roditeljskom skrbi koji su se provodili u razdoblju od 1.1. do 31.12.2008.

	upozorenja roditeljima	nadzora nad roditeljskom skrbi	ukupno
CZSS Koprivnica	130	123	253
CZSS Križevci	35	31	66
CZSS Đurđevac	37	22	59
ukupno županija	202	176	378

U naporu da ojača stručne kapacitete za provedbu mjera nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi te osigura edukativni materijal za te potrebe, poseban iskorak je napravio Centar za socijalnu skrb Koprivnica kad je osigurao sredstava Programa Inovacije i učenja, MZSS i

Svjetske banke pod nazivom “Podržimo NIRS-poduprimo obitelj” koji se provodio 2008. i 2009. godine. Prema procjenama stručnjaka, takav rad tek treba usustaviti i osigurati te povećati opseg ovih usluga kroz savjetovališni rad.

Djeca i mladi bez odgovarajuće roditeljske skrbi

Djeca i mladi bez roditeljske skrbi čine najveći udio korisnika smještaja izvan vlastite obitelji u ukupnoj populaciji djece i mladih do 18. Od ukupno 136 djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi, u udomiteljskim obiteljima je 95, a djece i mladih u domovima socijalne skrbi 41. U Domu za djecu i mlade punoljetnike bez odgovarajuće roditeljske skrbi „Svitanje“ smješteno je 12 (39%) djece s područja županije, dok je 29 (61%) djece iz županije smješteno u druge domove izvan županije.

Razlozi tome su i zato što je Dom «Svitanje» jedini dom za djecu u županiji i na području sjeverozapadne Hrvatske (Koprivničko-križevačka županija, Varaždinska županija, Međimurska županija, Krapinsko-zagorska županija). Iz tih županija, kontinuiran je udio od oko 50% ukupnog broja korisnika na smještaju u Domu. Prema Domu djelomično gravitiraju i CZSS Bjelovar i Virovitica s udjelom oko 5% korisnika. Centri za socijalnu skrb u ovaj Dom uglavnom smještavaju korisnike za koje nemaju osiguranu skrb u udomiteljskim obiteljima ili korisnike koji su izdvojeni iz udomiteljskih obitelji zbog neodgovarajuće skrbi. Prosječan omjer korisnika na smještaju u ovom Domu u zadnje tri godine je 45% korisnika iz županije prema 55% korisnika iz drugih županija (podaci za 2007. – 2009.). Prosječan boravak djece i mladih u Domu iznosi tri godine.

Naziv ustanove	Ukupno korisnika u 2009.	Kapacitet za stalni i tjedni smještaj	Broj korisnika stalnog i tjednog smještaja (broj korisnika iz županije)	Broj zaposlenih
Dom za djecu i mlade punoljetne osobe „Svitanje“, Koprivnica	31	24	29 (12)	16

Prema napatku Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi, domovi imaju obavezu formirati liste zahtjeva za prijem, te primati korisnike prema redoslijedu zaprimljenih zahtjeva (osim zahtjeva za hitan smještaj), bez obzira na to iz koje su županije. Zbog ovoga je dio djece s područja Koprivničko-križevačke županije, za koje se nije našao adekvatan smještaj u županiji u udomiteljskim obiteljima, zbrinut institucionalno izvan županije u druge domove socijalne skrbi.

Ukupan kapacitet Doma je 31 (od toga 24 za stalni i tjedni smještaj). Dom pruža i usluge poludnevnog boravka, privremenog smještaja i stambene zajednice za mlade (dva stana za 4 korisnika). Uslugu poludnevnog boravka Dom je pružao u 2006., 2007. i 2008. godini u suradnji s CZSS Koprivnica i CZSS Ludbreg (Varaždinska županija). Nakon prekida u 2009., poludnevni boravak nastavio je s djelovanjem u ožujku 2010. godine u suradnji s CZSS Koprivnica (trenutno je ovim oblikom skrbi obuhvaćeno samo petero korisnika). U svrhu sveobuhvatnog djelovanja na obitelj, a ne samo na djecu i mlade, kao i sa svrhom prevencije daljnjeg zanemarivanja i zlostavljanja djece, stručni radnici Doma provode tretman djece, kao i dio aktivnosti s roditeljima, a Centar Koprivnica radi s roditeljima djece na poludnevnom boravku putem provođenja mjere nadzora nad izvršenjem roditeljske skrbi. U Domu je trenutno 16 zaposlenih.

Specifičnost ovog Doma je da je to prvi dom socijalne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u Hrvatskoj koji je započeo značajnije planiranje transformacije ustanove, ciljanog reformskog procesa Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Proces podrazumijeva smanjenje ukupnog broja korisnika u domovima socijalne skrbi, redefiniranje uloge domova i zatvaranje određenog broja domova koji ne zadovoljavaju infrastrukturne ili druge uvjete skrbi, a u skladu s preporukama UNICEF-a te UN Konvencije o pravima djece.

Jedan od mogućih oblika transformacija domova je i idejni projekt transformacije *Doma „Svitanje“*, koji podrazumijeva prijelaz s koncentriranog, institucionalnog oblika smještaja u jednom objektu, na skrb u zajednici, odnosno dekoncentrirani smještaj u tri manja objekta na različitim lokacijama u Koprivnici. Planom se predviđa izgradnja nova dva objekta (dvije kuće) za stalni/tjedni smještaj djece (kapaciteta za osmero do desetero djece), te jedan novi objekt za poludnevni boravak (za dvadesetero djece), kao i zadržavanje dva stana (garsonijere) za organizirano samostalno stanovanje koja su dobivena na korištenje od Grada Koprivnice, kapaciteta svaki po dva korisnika (ukupno za četvero korisnika). Objekt poludnevnog boravka bit će izgrađen u neposrednoj blizini osnovne škole, dok će objekti za stalni/tjedni smještaj biti od osnovnih i srednjih škola udaljeni kilometar do dva, ovisno o školi. Projekt transformacije provodi se u partnerskom odnosu Grada Koprivnice i Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi. Grad Koprivnica darovao je tri gradilišta s infrastrukturom i financira izradu projektne dokumentacije. Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi je investitor radova i opremanja prostora. Ukoliko se ne obustave sva kapitalna ulaganja s obzirom na recesiju u Hrvatskoj, izgradnja novih objekata planirana je za jesen 2010. godine. Prema ovoj dinamici, dovršenje objekata i njihovo stavljanje u funkciju bilo bi moguće krajem 2011. godine.

Uz Centre za socijalnu skrb, Dom „Svitanje“ predstavlja ključan resurs za skrb o djeci bez roditeljske skrbi, koji s novim planom transformacije treba definirati nove usluge i dugoročno dati naglasak na usluge dnevne skrbi i usluge privremenog smještaja.

Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u razdoblju 2011. do 2014.

Mrežom domova i djelatnosti socijalne skrbi za djecu bez roditeljske skrbi koju je definiralo MZSS u 2006. godini, za Koprivničko-križevačku županiju predviđen je ukupan kapacitet od 204 mjesta za smještaj ove kategorije djece, od toga 40 u domu te 164 u udomiteljskim obiteljima. Ova projekcija je temeljena na očekivanom omjeru 80:20 u korist smještaja u udomiteljske obitelji, podataka o udjelu djece u domu u županiji i izvan županije, udjelu djece u udomiteljskim obiteljima u županiji, te procjene da je oko 10% djece smješteno u udomiteljske obitelji izvan županije. Mrežom je utvrđen manjak kapaciteta za 10 mjesta u domu te 36 mjesta u udomiteljskim obiteljima.

U 2009. godini djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi na smještaju je 150. S obzirom na očekivani omjer 20:80 u korist udomiteljstva, potrebni kapaciteti smještaja su 30 djece u domu te 120 djece u udomiteljskim obiteljima. Procjena je da se ovaj broj djece neće povećavati, a cilj je jačanje usluga koje doprinose prevenciji izdvajanja djece iz obitelji.

U odnosu na potencijal koji su CZSS u županiji već ostvarili u razvoju udomiteljstva, kao i omjere izvaninstitucionalnog i institucionalnog smještaja, u sljedećem razdoblju prioritet je povećati broj djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi u udomiteljskim obiteljima za 12% (projekcija sa sadašnjeg broja 107 djece na 120 djece), te smanjiti ukupan broj smještene

djece u domove za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi za 25% (sa sadašnjeg broja 41 djece).

S obzirom na ciljeve *Master plana za deinstitucionalizaciju i transformaciju domova socijalne skrbi MZSS 2010-2016.*, prethodno navedeni ciljevi mogu se ostvariti u dužem, šestogodišnjem periodu (do 2016.), a do 2014. godine, treba osigurati barem pola od zacrtanog (znači smanjenje 12,5% ili 5 djece). No, s obzirom na potencijale županije i već razvijeno udomiteljstvo te udio djece smještene izvan županije upravo u domovima socijalne skrbi, pretpostavka je da se ovi ciljevi mogu ostvariti i ranije. Kako Dom „Svitanje“ temeljem odluke MZSS o prioritetima prijema prima većinu korisnika iz drugih županija, treba predvidjeti da se za korisnike iz županije može računati na manje od pola predviđenog kapaciteta od 20 mjesta, a da će i dalje više od dvije trećine djece i mladih iz županije koja se smještavaju u domove biti smješteno izvan županije. Kako su mogućnosti integracije i reintegracije u obitelj značajnije veće kada korisnici imaju mogućnosti održavati veze sa prirodnim socio-kulturnim okruženjem, obiteljima ili bliskim osobama, tim više je potrebno planirati još veće smanjenje djece u institucijama bez obzira na očekivane omjere institucionalnog i izvaninstitucionalnog smještaja (20:80), te dugoročno (do 2016.) predvidjeti omjer od 10:90 u korist udomiteljstva (Varaždinska županije je blizu tog omjera).

Prioritet je do 2014., temeljem okvirne procjene broja potrebnih udomiteljskih obitelji (kriterij dosadašnji omjer korisnika i obitelji), osigurati povećanje kapaciteta za smještaj i kvalitetnu skrb za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi u 70 udomiteljskih obitelji na području županije, od toga planski osigurati skrb u 56 nesrodničkih udomiteljskih obitelji. Procjena se odnosi samo na potrebe djece iz županije, o čemu treba voditi računa u planiranju ovog oblika skrbi. Kako postoji i dodatni kapacitet jednog obiteljskog doma za djecu koji sada skrbi o 2 djece iz županije (ukupno ima 10 mjesta), taj kapacitet se može predvidjeti kao rezervni kapacitet za smještaj.

Drugi prioritet do 2014. odnosi se na izradu individualnih planova za svu djecu koja su sada smještena u domove kako bi se započelo s planom preoblikovanja usluge sa institucionalnog smještaja u izvaninstitucionalni za 10 djece i mladih bez odgovarajuće roditeljske skrbi koja se sada nalaze u domovima izvan županije, kao i osigurati još učinkovitiju kontrolu novih ulazaka korisnika ove kategorije djece u domove socijalne skrbi izvan županije ubuduće.

Do 2014., najvažniji prioritet je intenzivirati napore na prevenciji izdvajanja djece i mladih bez odgovarajuće skrbi te uspostaviti dvije kontinuirane i održive usluge u županiji koje tome doprinose; savjetovalište/a za pružanje usluge psihosocijalne podrške roditeljima u riziku od gubitka obiteljske skrbi i usluge poludnevnog boravka za djecu i mlade. Razvoj savjetovališta u okviru centra za socijalni rad ili drugog pružatelja usluge s kojima CZSS sklapaju ugovor o suradnji i definiraju obaveze, osnovni je preduvjet kvalitetnije skrbi za djecu, jačanje roditeljskih kompetencija i prevencije izdvajanja djece iz obitelji.

Iako su obje usluge do sada pružane u okviru Doma i CZSS, pružane su u manjem opsegu, periodično i u diskontinuitetu i od strane Doma i CZSS, a što ukazuje na rizik održivosti ovih usluga ukoliko se budu planirale u okviru postojećih kapaciteta.

Potrebno je koncipirati usluge psihosocijalne podrške u okviru savjetovališta koje godišnje može obuhvatiti oko 300 korisnika s područja županije, primarno roditelja u riziku od gubitka roditeljske skrbi, kojima se izriču mjere obiteljsko-pravne zaštite (upozorenje i nadzor nad izvršenjem roditeljske skrbi). Takvo savjetovalište/a najbolje je koncipirati kao mobilni

županijski tim sa ukupno četiri do pet educiranih stručnjaka koji isključivo pružaju tu uslugu, od toga dva do tri psihologa te dva socijalna pedagoga ili socijalna radnika osposobljenih za te usluge. Centri za socijalnu skrb bi putem ugovaranja pružatelja usluga koji zadovoljava stručne kriterije (nevladine organizacije ili privatnika) osigurali tu uslugu za sva tri CZSS, uz sufinanciranje te usluge iz proračuna svih gradova i općina na području županije, i to prema udjelu korisnika Centara kojima su izrečene takve mjere. Posebnim protokolom definirale bi se obaveze i usluge partnera u takvom organizacijskom obliku.⁴ Alternativna opcija (što povećava potrebu za financijskim sredstvima i stručnim kadrom) je osigurati tri savjetovališta u svakom od područja prema nadležnosti CZSS ili u samim Centrima povećati kadar koji bi se bavio samo s tim uslugama. Ovo je međutim donekle u suprotnosti s novom konceptualizacijom reorganizacije centara prema kojem je naglasak na ulozi stručnjaka kao *case managera*, odnosno na „upravljanje slučajevima“, što podrazumijeva individualizirani pristup u zadovoljavanju potreba korisnika, izradu planova usluga, praćenje provedbe planova i kvalitete usluga, te značajniju koordinaciju s drugim pružateljima usluga u zajednici kako bi se osigurala reintegracija korisnika sustava socijalne skrbi u društvo.

Do 2014. optimalno bi bilo osigurati ovu uslugu na područjima nadležnosti sva tri CZSS. Pri tom je kratkoročno, prioritetno teritorijalno područje za sustavno osiguranje usluge savjetovališta područje nadležnosti CZSS Koprivnica.

Kriteriji na osnovu kojih je procijenjen prioritet je inicijativa CZSS za provedbu NIRS-a, broj djece/mladih bez odgovarajuće skrbi, odnosno roditelja u evidenciji CZSS te ukupan udio korisnika obuhvaćenih mjerama obiteljsko-pravne zaštite CZSS, a prema kojem Grad Koprivnica i općine na području nadležnosti CZSS Koprivnica sudjeluju s 60%, Grad Križevci i općine na području nadležnosti CZSS Križevci s 22% udjelom, a Grad Đurđevac i općine na području CZSS Đurđevac s oko 18% udjela.

Sufinanciranje savjetovališta (mobilnog tima za cijelu županiju) može se osigurati kroz proračune gradova i općina prema procijenjenom omjeru korisnika i uz sufinanciranje Županije, ali i sufinanciranjem iz dodatnih sredstava namjenskih programa za udruge pružatelje socijalne skrbi koje planira MZSS od 2010. godine, te programa IPA 2010./2011. za socijalne usluge. Procjena sadašnjih udjela proračuna koji se izdvajaju za socijalne potrebe građana (ne samo za socijalne programe u užem smislu) ukazuje na mogućnost preraspodjele proračunskih sredstava i postupno uvođenje usluge već od 2011. godine.

Alternativna je opcija da gradovi i općine prema nadležnosti pojedinih Centara osiguraju samostalno kapacitete te osiguraju ugovaranje prostora i rad stručnjaka (po jednog do dva u Križevcima i Đurđevcu te dva do tri u Koprivnici) za pružanje usluga savjetovanja.

Drugi prioritet u smislu prevencije izdvajanja djece su usluge 2 poludnevna boravka za 50 djece i mladih bez odgovarajuće roditeljske skrbi kako bi se proširio spektar usluga dnevne skrbi. To podrazumijeva osnivanje 2 poludnevna boravka, manjih kapaciteta do 25 korisnika u Koprivnici i Đurđevcu, idealno do 2014. Kriteriji temeljem kojih su utvrđeni prioriteti je broj djece smještene u domove prema nadležnosti Centara.

Okvirnim planom transformacije Doma „Svitanje“ za sada je predviđena usluga poludnevnog boravka za 20 korisnika u Koprivnici, a u procesu izrade detaljnog plana transformacije treba

⁴ Primjer ugovornog odnosa definiranim Protokolom o suradnji u zaštiti obitelji imaju CZSS Dubrava, Zagreb i udruga Djeca Prva za područje Dubrave koje obuhvaća oko 90.000 stanovnika. Primjer je prepoznat kao dobra praksa i u izvješću o provedbi JIM-a za 2008. godinu.

napraviti dodatne procjene i proširiti taj kapacitet. Kako se u Đurđevcu također planira ovaj oblik usluge, potrebno je u 2011. definirati s MZSS temeljem plana transformacije Doma „Svitanje“ da obje usluge boravka budu sastavnice tog plana transformacije, koji bi uz CZSS na taj način povećao usluge/kadrove i postao važan resurs za osiguranje provedbe i kontinuitet usluge. CZSS Križevci može razviti plan poludnevnog boravka do 2016. ili ugovoriti dio usluga s CZSS Koprivnica i Domom „Svitanje“.

Osim planiranja izgradnje novih objekata Doma „Svitanje“, prioritet je izrada detaljnog plana transformacije Doma, s optimalnim planom usluga, kapaciteta za korisnike, planom povećanja stručnih kadrova te specifičnih programa u ovako transformiranoj ustanovi, a kako bi se osigurao i povećao opseg usluga upravo za korisnike iz županije s obzirom na planirana značajna financijska ulaganja. Dom kao važan resurs u zajednici u reformiranom obliku trebao bi imati najveći naglasak na usluge u zajednici koje preveniraju trajni smještaj, a dati prioritet privremenom smještaju i kriznom smještaju te uslugama rada s biološkim obiteljima ili rada s udomiteljima za županijske korisnike. U tu svrhu predviđa se osiguranje tehničke pomoći MZSS i UNDP-a u 2010. i 2011.

Poseban problem koji je istaknut tijekom planiranja i na koji CZSS i JLS nekako uspijevaju odgovoriti no nedovoljno, nedostatak je usluga naknadne skrbi za mlade koji napuštaju domove i udomiteljske obitelji. Dio tih mladih posebno su izrazito ranjiva skupina zbog lošeg obrazovanja i nedostatka resursa, s visokim rizikom završavanja u skupini beskućnika, što su nažalost i pokazatelji iz drugih zemalja. Stoga je od posebne važnosti razviti posebno usmjerenu koordinaciju svih pružatelja usluga u županiji i usustaviti usluge naknadne skrbi za mlade koji napuštaju domove i udomiteljske obitelji. (stambeno zbrinjavanje, zapošljavanje, obrazovanje, financijska podrška). U okviru politika stambenog zbrinjavanja JLS treba o tome više voditi računa, a primjer dobre prakse je Grad Koprivnica koji za sada sufinancira smještaj mladih iz udomiteljskih obitelji.

Djeca s teškoćama u razvoju i mladi s invaliditetom

Od 45 djece i mladih s teškoćama kojima je u 2009. godini bio potreban smještaj izvan obitelji, 28 (62%) je smješteno u udomiteljske obitelji, a 17 (38%) u domove socijalne skrbi izvan županije. Prema podacima prikupljenim tijekom izrade županijskog plana, udomiteljskih obitelji za djecu s teškoćama bilo je 6, što ukazuje da sadašnji broj takvih obitelji ne zadovoljava ukupne potrebe te da u narednom razdoblju treba intenzivirati razvoj specijaliziranog udomiteljstva za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom.

Usluge dnevne skrbi relativno su dobro razvijene, ali treba izvršiti dodatnu procjenu potreba. Sigurno je da ovoj skupini djece treba značajnije povećati dostupnost redovnom sustavu odgoja i obrazovanja (vrtići i škole).

Centri za odgoj i obrazovanje u Križevcima i Koprivnici pružaju usluge dnevne skrbi, odgoja i obrazovanja za dio djece i mladih s teškoćama. Centar za odgoj i obrazovanje, COOR „Podravsko sunce“ u Koprivnici, djeluje kao posebna škola za djecu s teškoćama u razvoju u moderno opremljenom prostoru od 2003. godine. Centar obuhvaća odgoj i obrazovanje djece predškolske dobi s većim teškoćama u razvoju, odgoj i osnovno obrazovanje djece sa sniženim intelektualnim sposobnostima, odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju djece i mladih s autizmom i značajno sniženim intelektualnim sposobnostima (do 21. godine) te organizaciju radno proizvodnih aktivnosti za osobe sa značajno sniženim intelektualnim sposobnostima (iznad 21 godine). Polaznici Centra su djeca i mladi s područja grada Koprivnice i ostalih općina s područja bivše općine Koprivnica. Upis polaznika u ovaj Centar vrši se tijekom

čitave godine temeljem rješenja Ureda državne uprave u Koprivničko-križevačkoj županiji. U sklopu Centra djeluje i logo-kabinet u kojem se svakodnevno pruža pomoć djeci gradskih vrtića i škola te djeci iz općina s područja bivše općine Koprivnica koja imaju poteškoće glasa i govora i poteškoće u čitanju i pisanju. U Centru je zaposleno 34 djelatnika, od toga na poslovima odgoja, obrazovanja i rehabilitacije radi 22 stručnjaka različitih profila, a 12 djelatnika obavlja administrativno-tehničke i pomoćne poslove.

Obiteljski centar provodi radionice osnaživanja roditelja djece s teškoćama u razvoju. Od drugih formalno ustrojenih usluga savjetovašta za obitelji i djecu s teškoćama su usluge savjetovašta za obitelji djece s teškoćama u razvoju osnovano 2008. godine pri Društvu "Naša djeca" Koprivnica i Savjetovašte u okviru CZSS Križevci koje osigurava usluge savjetovanja za osobe s invaliditetom jednom tjedno.

Značajan doprinos u raznovrsnosti usluga daju nevladine organizacije, tj. udruge osoba s invaliditetom. One zasad zbog načina financiranja i broja zaposlenih u udrugama ne mogu doprinijeti povećanju opsega usluga, a što bi se stimulativnim mjerama, definiranim višegodišnjim ugovorima o pružanju socijalnih usluga s jasno definiranim kriterijima stručnosti i obaveza u budućnosti moglo promijeniti.

Izvaninstitucionalne socijalne usluge za osobe s invaliditetom koje pružaju udruge za djecu i mlade s invaliditetom (0-18)

Vrsta socijalne usluge	Ime organizacije	Grad/ Mjesto	Broj korisnika (Kapacitet)
Knjižnica za slijepe osobe	Udruga slijepih Koprivničko-križevačke županije - Knjižnica "Fran Galović"	Koprivnica, Križevci, Đurđevac	7(10)
Psihosocijalna pomoć i savjetovanje	Udruga slijepih Koprivničko-križevačke županije i Obiteljski centar	Koprivnica	9(10)
Igraonice	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Đurđevac	Đurđevac	25 (30)
	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Koprivnica	Koprivnica	15
	Udruga slijepih Koprivničko-križevačke županije	Koprivnica	4 (5)
Poludnevni boravak	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Đurđevac	Đurđevac	9(10)
Rehabilitacijski programi u zajednici			
Senzomotorika	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Koprivnica	Županija	15
Rehabilitacija putem pokreta			15
Logoped			15
Fizikalna terapija i rehabilitacija na gradskom bazenu	Udruga invalida Križevci	Križevci	30
Terapijsko jahanje			26
Kreativne radionice za mlade s invaliditetom			15

Detaljna procjena je li obuhvat korisnika uslugama dnevne skrbi dovoljan, jesu li usluge dovoljno dostupne djeci potencijalnim korisnicima te koji konkretno rehabilitacijski programi nedostaju da dijete ili mlada osoba s teškoćama mora zbog tih usluga odlaziti izvan županije,

nije u cijelosti izvršena tijekom socijalnog planiranja. No, određeni pokazatelji (na primjer, broj djece u domovima i udomiteljskim obiteljima, uključenost djece u redovne vrtiće i škole te nedostatak usluga asistenata, relativno mali obuhvat korisnika izvaninstitucionalnim uslugama) ukazuju na to da je prioritet u narednom periodu izvršiti ciljanu procjenu temeljem kriterija raspoloživosti, dostupnosti i kvalitete usluga - u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom i JLS koje kroz svoje programe financiraju usluge za djecu s teškoćama u okviru socijalnih programa ili strategija za osobe s invaliditetom (uz suradnju sa CZSS koji znaju potrebe, posebno djece koja su smještena izvan obitelji).

Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom u razdoblju 2011. do 2014.

Budući da su preporuke očekivanog omjera za djecu s teškoćama također u korist specijaliziranog udomiteljstva, okvirna procjena je da bi sva djeca koja nemaju potrebe za intenzivnom podrškom i njegom u domu socijalne skrbi (24 satnom), a nemaju odgovarajuću podršku obitelji, mogla biti smještena u udomiteljske obitelji u većoj mjeri nego do sada, uz razvoj i uključivanje u rehabilitacijske programe u zajednici i dostupnost drugih javnih i specijaliziranih službi.

U narednom razdoblju potrebno je napraviti detaljnu procjenu svih korisnika djece i mladih s teškoćama i invaliditetom koji su smješteni izvan obitelji te izraditi individualne planove usluga za korisnike koji su smješteni u domovima kao i u udomiteljskim obiteljima, te utvrditi mogućnosti postupne deinstitucionalizacije djece koja su sada na stalnom smještaju u domovima izvan županije.

Do 2014. godine bilo bi dobro postići smanjenje broja djece s teškoćama u razvoju i mladih s invaliditetom u domovima socijalne skrbi izvan županije za 25%, a do 2016. za 50% ukoliko se pokaže da djeca koja su sada smještena u domovima nemaju kompleksne potrebe za intenzivnom njegom i dugotrajnom skrbi, već mogu primati usluge koje se dobrim organiziranjem mogu osigurati u zajednici- kroz udomiteljstvo, uslugama pomoći u kući, patronažom te inkluzivnim uslugama odgoja i obrazovanja i rehabilitacijskim uslugama u zajednici.

Okvirno se može procijeniti da bi za smještaj djece s teškoćama i mladih s invaliditetom, kako bi se broj korisnika na smještaju u domovima izvan županije smanjio na minimum, bilo potrebno osigurati 20 specijaliziranih udomiteljskih obitelji na području županije (od toga 16 nesrodničkih). Osim toga, prema procjeni CZSS stručnjaka sa područja županije, stručna podrška udomiteljskim obiteljima nije dovoljno dostupna. Također, prema izjavama udomitelja iz UNICEF-ove studije *Udomiteljstvo djece u Hrvatskoj*, čak 90% djece udomljene u obitelji udomitelja kroz specijalizirano udomiteljstvo ne ostvaruje nikakvu stručnu podršku (primjerice defektologa i psihologa). Stoga je prioritet osigurati stručnu podršku djeci s teškoćama i mladima s invaliditetom smještenim u udomiteljske obitelji koja se može proširiti kroz postojeće resurse CZSS i Obiteljskog centra, službe u školama koje djeca i mladi pohađaju, liječnika školske medicine te postojeće resurse Centara za odgoj i obrazovanje. U podršku udomiteljima i djeci s teškoćama i mladima s invaliditetom u udomiteljskim obiteljima te osiguranje dodatnih usluga samoj djeci, s obzirom na vrlo mali broj te djece (u 2009. ih je 28), može se više uključiti Obiteljski centar koji već radi s djecom s teškoćama u razvoju te koordinirati aktivnosti s CZSS radi praćenja i utvrđivanja daljnjih potreba. U okviru svojih edukacijskih ciklusa, Obiteljski centri u suradnji s udrugama mogu predvidjeti

te osigurati i dodatne edukacijske programe za udomitelje koji skrbe o mladima s intelektualnim teškoćama, a koje sada nedostaju, posebno edukacije koje podupiru integraciju u zajednici.

Alternativna opcija koju također treba razmotriti do kraja 2014. (kako bi se eventualno realizirala u narednom razdoblju, a kada budu dostupna sredstva iz strukturnih fondova), organizirano je stanovanje uz podršku za do petero djece s teškoćama i mladih s invaliditetom u jednoj stambenoj jedinici (stanu ili kući) kojima je potrebna skrb izvan obitelji. Okvirna je procjena da bi takvih organiziranih stambenih zajednica za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom trebalo najviše četiri, a ovakvu uslugu može se planirati u suradnji i s postojećim Centrima za odgoj i obrazovanje, koji bi uz savjetovanišne mreže CZSS i Obiteljskog centra, mogli osigurati stručne kapacitete za podršku takvim zajednicama. Time bi se broj djece smještene izvan županije sveo na minimum.

Takva opcija pretpostavlja edukaciju za takav oblik skrbi, dobro planiranje, koordinaciju stručnjaka CZSS, udruga koje imaju iskustvo u ovom obliku podrške (Udruga za promicanje inkluzije iz Zagreba), roditelja te suradnju s postojećim redovnim ustanovama odgoja-obrazovanja i zdravstva, kao i posebnim ustanovama (COOR „Podravsko sunce“, specijaliziranih ustanova iz Zagreba koje sve više organiziraju mobilne timove), te povezivanje sa specijaliziranim uslugama (prijevoz osoba s invaliditetom, drugi rehabilitacijski programi u zajednici ili mobilni timovi izvan zajednice).

S obzirom na slabije razvijene kapacitete za pružanje usluga stanovanja uz podršku na području Koprivničko-križevačke županije, početni koraci podrazumijevaju koordinirani pristup i procjenu mogućnosti za tu opciju, pronalaženje partnera za provedbu, procjenu moguće prenamjene iz sredstava MZSS za smještaj djece u domovima, pripremu takve alternative te planiranje provedbe za naredno razdoblje 2014. – 2017., temeljem projekcija sufinanciranja iz sredstava JPLS, MZSS-a i iz strukturnih fondova EU (ERF i ESF, ali i LEADER programa za ruralni razvoj). Razvoj kompetencija za ovakav oblik pružanja usluga do tada može se osigurati kroz postojeće i planirane IPA programe za razvoj usluga socijalne skrbi.

Do 2012. treba napraviti detaljniju procjenu opsega i dostupnosti svih usluga djeci s teškoćama i mladima s invaliditetom u zajednici te interesa pružatelja kako bi se utvrdio konkretan sadržaj i opseg povećanja usluga koje najviše nedostaju. Kriteriji na osnovu kojih se treba izvršiti dodatna procjena o potrebnom broju poludnevni i dnevnih boravaka (s rehabilitacijskim uslugama) u specifičnim lokalnim zajednicama ili mikro-područjima su broj djece/mladih s teškoćama u razvoju ukupno i posebno broj korisnika (djece/mladih) prava na doplatak za pomoć i njegu u lokalnoj zajednici. Prema evidenciji CZSS, radi se ukupno o manjem broju korisnika takve pomoći, ali je brojka veća od broja djece smještene u domove izvan županije što ukazuje na moguću potrebu za širenjem usluga.

Budući da sva tri grada na području županije aktivno provode *Nacionalnu strategiju izjednačavanja mogućnosti za osobe s invaliditetom 2007.-2015.*, te u svojim lokalnim strategijama/operativnim planovima provedbe strategije za osobe s invaliditetom predviđaju razvoj usluga u zajednici, razvoj i sufinanciranje ovih usluga u suradnji s MZSS i MOBMS-om ne bi trebalo predstavljati poseban problem.

Preduvjet je ojačati veze tijekom procesa planiranja razvoja mreže između mjera koje JLS već provode u okviru strategija jednakih mogućnosti za osobe s invaliditetom, vertikalno s

planovima MZSS i CZSS, kao i projekata MOMBS-a na području županije, te uvrstiti planove i zajedničke aktivnosti širenja mreže usluga zajednice u nove provedbene planove Koprivničke, Križevačke i Đurđevačke strategije za osobe s invaliditetom za razdoblje 2010.-2013. (posebno pojačati u provedbenim planovima područje „Život u zajednici“ u skladu s novim pokazateljima praćenja koje je definirao MOBMS „Okvirom za praćenje provedbe Nacionalne strategije za osobe s invaliditetom“).

Djeca i mladi s poremećajima u ponašanju

U 2009. godini, prema podacima CZSS, od 27 djece s PUP, samo je 3 djece smješteno u udomiteljske obitelji, a 27 u domove socijalne skrbi.

Mrežom MZSS iz 2006., za djecu i mlade s PUP, predviđen omjer je 8% institucionalnog i 92% izvaninstitucionalnog tretmana djece i mladih s PUP, iz čega je razvidno da je najveći raskorak u ostvarenju očekivanog u odnosu na realizirani omjer u županiji, upravo vezan uz ovu korisničku skupinu djece i mladih. Mrežom su procijenjene potrebe od 16 mjesta u domovima te 180 u izvaninstitucionalnom tretmanu.

Prema Izvješčaju o djeci i mladima s poremećajima u ponašanju (maloljetničkoj delinkvenciji) na području županije Upravnog odjela za zdravstvo i socijalnu skrb, u 2009. godini ukupno je izrečeno 30 mjera maloljetnicima i mlađim punoljetnicima kaznenih djela, od toga uglavnom izvaninstitucionalnih 24 (80%).

Od šest mjera upućivanja u odgojni zavod, njih pet je izrečeno maloljetnicima i mlađim punoljetnicima s područja Đurđevca. Iz istog izvješčaja, prema podacima MUP-a, vidljivo je da je udio djece i maloljetnika među svim počiniteljima kaznenih djela na području nadležnosti PU Koprivničko-križevačke županije tijekom 2009. godine bio među najnižima u zemlji (7,16%) i niži od državnog prosjeka (7,95%) i da se godinama ovaj broj smanjuje.

Sveukupno maloljetnika s poremećajima u ponašanju u evidenciji i tretmanu centara za socijalnu skrb u 2009. bilo je 260 (u odnosu na 2006. broj se smanjio za oko 15%), ali je broj i dalje visok, a mlađih punoljetnika s poremećajima u ponašanju bilo je 54 (smanjenje u odnosu na 2006 za oko 10%), najviše na području nadležnosti CZSS Koprivnica i CZSS Đurđevac.

Iako postoje brojni programi za djecu i mlade s ciljem prevencije poremećaja ponašanja, te ciljani preventivni rad s djecom iz visokorizičnih skupina koje u okviru prevencije ovisnosti i smanjenja potražnje droge provode CZSS i ZZJZ, te postoje programi malih socijalizacijskih skupina, teško je procijeniti je li obuhvat i učinkovitost programa dovoljna, tako da je potrebno napraviti detaljniju procjenu.

Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za djecu i mlade s PUP u razdoblju 2011. do 2014.

Kako bi se umanjio udio djece s PUP u domovima, prioritet je prvenstveno intenzivirati preventivno djelovanje, a prema procjeni potrebe smještaja u izvaninstitucionalnom obliku, osigurati 10 specijaliziranih udomiteljskih obitelji (od toga 8 nesrodničkih) za djecu i mlade s PUP do 2014. godine.

Drugi prioritet je smanjiti udio djece s PUP u domovima postupno na minimum, a do 2014. razviti kapacitete u zajednici za drugačiji prihvat ove skupine djece. Intenziviranjem razvoja specijaliziranog udomiteljstva za djecu s PUP te jačanjem kapaciteta u zajednici, do 2014. trebalo bi ipak pokušati osigurati smanjenje smještene djece u domove za najmanje 20%.

Tijekom županijskog planiranja utvrđena je potreba za prihvatnom stanicom za djecu s PUP, uz dnevne oblike skrbi i tretman (savjetovalište), kao i okupacijske aktivnosti – informatičke i kreativne radionice, koja bi se prema početnoj ideji mogla osigurati u objektu u kojem je prije preseljenja bio smješten CZSS Koprivnica. S ciljem smanjenja stigmatizacije, taj oblik usluge može se modelirati kao centar podrške mladima.

Takav projekt može se osmisliti u sklopu plana proširenja usluge MZSS-a, ali i kroz projekt za socijalne usluge u okviru sredstava IPA u 2011., a najkasnije do 2013. kada će biti moguće koristiti sredstva europskih fondova ERF i ESF. Na području županije treba istražiti i mogućnosti drugih nekretnina koje su sada neiskorištene, a koje mogu biti alocirane za centre za mlade. Kako su planom MZSS predviđene prihvatne stanice u susjednim županijama (Čakovec i Varaždin), prioritet je u 2011. definirati da li se kreće u realizaciju ovog projekta u suradnji s MZSS. Usluga prihvatne stanice bila bi primarno usmjerena na izvaninstitucionalni tretman, dnevne oblike skrbi te imala manji kapacitet za privremeni smještaj djece i mladih zatečenih u skitnji ili bez nadzora roditelja.

Na području nadležnosti CZSS Đurđevac i CZSS Koprivnica, prioritet je osigurati rad u zajednici s djecom romske nacionalnosti koji prema procjeni CZSS imaju izrazitije oblike neprihvatljivog ponašanja, u suradnji s ustanovama i udrugama s tih područja, kao i osigurati suradnju s JLS na projektima u socio-depriviranim sredinama kojima bi se osigurala rana intervencija.

Iskustva iz zemalja (posebno programi izgradnje *casa bambinni* ili „kuća za djecu“ sa programima po *Montessori* metodi) pokazuju da je posebno važno osigurati prostore i programe za djecu iz upravo sa sličnim problemima i sredina, što je moguće osigurati već kroz kombinaciju sredstava iz sustavnog programa Grada Koprivnice „Sretno dijete“, iz dostupnih fondova države, posebnih sredstava iz LEADER programa za ruralne zajednice, a povećati budućim fondovima uz umrežavanje resursa drugih društvenih djelatnosti izvan sustava socijalne skrbi.

Sažetak potrebnih kapaciteta smještaja i usluga dnevne skrbi za djecu i mlade izvan obiteljske skrbi do 2014.

Do 2014. trebalo bi prema procjeni ukupno povećati i osigurati mrežu udomiteljskih obitelji za djecu i mlade sa sadašnjih 84 (64 nesrodničkih obitelji) na 104 udomiteljske obitelji (80 nesrodničkih obitelji udomitelja), i to:

- 70 udomiteljskih obitelji za djecu bez odgovarajuće roditeljske skrbi (120 djece i mladih), od toga ciljane selekcija, edukacija i organizacija 56 nesrodničkih udomiteljskih obitelji koje imaju sustavnu stručnu potporu
- 20 specijaliziranih udomiteljskih obitelji za djecu s teškoćama u razvoju i mlade s invaliditetom (30 djece i mladih), od toga ciljane selekcija, edukacija i organizacija 16 nesrodničkih udomiteljskih obitelji koje imaju sustavnu stručnu potporu

- 10 specijaliziranih udomiteljskih obitelji za djecu i mlade s PUP (20 djece i mladih), od toga ciljana selekcija, edukacija i organizacija 8 nesrodničkih udomiteljskih obitelji koje imaju sustavnu stručnu potporu
- 4 udomiteljske obitelji za prihvata djece/privremeni smještaj ili razvoj specijaliziranog udomiteljstva za bebe (djecu od 0 do 3 godine)

U Domu „Svitanje“, za djecu do kraja 2014., osigurati ukupni kapacitet od 20 mjesta za smještaj (od toga 4 privremeni smještaj) te izgradnju novih objekata, sa novim planom i programom rada, povećanim brojem stručnjaka za izvaninstitucionalne usluge. Plan transformacije ustanove do 2012.

Povećanje opsega usluga dnevne skrbi i dnevnog boravka sa sadašnjih 5 djece na 50 djece u suradnji sa CZSS Koprivnica i Đurđevac. (2 boravka sa 25 djece). Usluge stambenih zajednica za mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi.

Savjetovanište za psihosocijalnu podršku za roditelje s rizikom gubitka roditeljske skrbi (300-400 korisnika godišnje, četiri do pet osposobljena stručnjaka, mobilni tim).

Prihvatna stanica (Centar za mlade) sa manjim kapacitetom privremenog smještaja (5 do 10 mjesta) i dnevnim uslugama boravka (25 djece) i psihosocijalnog tretmana za 200 korisnika godišnje djece i mladih s PUP-om.

Povećanje svih izvaninstitucionalnih usluga podrške za djecu s teškoćama i mlade s invaliditetom, usluga koje podupiru uključivanje u redovan sustav (odgoj i obrazovanje i zapošljavanje) te rehabilitacijskih i specijaliziranih usluga u zajednici, u suradnji s udrugama osoba s invaliditetom, Centrima za odgoj i obrazovanje i Obiteljskim centrom.

Povećanje svih usluga naknadne skrbi za mlade koji napuštaju domove i udomiteljske obitelji.

Usluge smještaja i dnevnih oblika skrbi za odrasle i starije osobe u županiji

Analizom provedenom tijekom socijalnog planiranja, utvrđeno je da je u županiji u 2009. godini bilo ukupno 690 odraslih i starijih osoba smješteno u domovima i obiteljskim domovima, od toga 70% korisnika iz županije.

Utvrđeni ukupni kapaciteti za smještaj odraslih i starijih bio je 1048 mjesta u svim oblicima smještaja (domovi, obiteljski domovi i udomiteljstvo). U domovima (ustanovama) je 608 mjesta (od toga za starije i nemoćne 425 mjesta, a za psihički bolesne osobe 183 mjesta), a u obiteljskim domovima 140 mjesta. Popunjenost u oba oblika skrbi je bila 88%, a veća u domovima nego u obiteljskim domovima. U udomiteljskim obiteljima bilo je oko 300 mjesta za smještaj korisnika.

Prema izvješću CZSS, u 2009. ukupno je bilo 630 odraslih i starijih osoba smještenih izvan obitelji za koje država plaća smještaj djelomično ili u cijelosti, najviše psihički bolesnih osoba, njih 312 i drugih osoba s invaliditetom još 119. Značajan udio je i starijih i nemoćnih osoba, njih 197. Dvije su osobe smještene zbog ovisnosti o alkoholu ili drogama.

Broj korisnika prema kategorijama i obliku smještaja (za koje troškove smještaja u cijelosti ili djelomično plaća država, 2009. godina, CZSS)	Dom socijalne skrbi	Udomiteljske obitelji	Obiteljski dom	Ukupno
Odrasla osoba s tjelesnim ili mentalnim invaliditetom	40	79	-	119
Psihički bolesna odrasla osoba	150	62	100	312
Starija i nemoćna osoba	22	160	15	197
Osoba ovisna o alkoholu ili drogi	2	-	-	2
Ukupno	214	301	115	630

Izvrješće CZSS s područja Koprivničko-križevačke županije za 2009. godinu

Omjeri smještenih korisnika u domovima i izvaninstitucionalnim oblicima smještaja su u korist izvaninstitucionalnih oblika za sve korisnike.

Na području županije, 126 udomiteljskih obitelji ima dozvolu za skrb o svim kategorijama odraslih i starijih osoba. Udio nesrodničkih udomitelja za odrasle i starije osobe je 86% (RH 77%), što ukazuje na ciljano regrutiranje udomitelja iz populacije koja nije izravno vezana uz potencijalne korisnike nego je zainteresirana za profesionalni angažman. Oko 18% svih udomitelja starije je od 60 godina (RH 18%), što ukazuje na potrebu periodičnog regrutiranja novih udomitelja iz mlađih dobnih skupina. U 2009. godini bilo je i oko 6% svih udomitelja bez ijednog korisnika (RH 7%). Prosječan broj korisnika po udomiteljskoj obitelji koje skrbe od 1 do 4 korisnika odrasle i starije osobe je 2,4, a najviše je udomitelja ili sa 1 korisnikom ili sa 3 korisnika. Broj odraslih osoba smještenih u udomiteljske obitelji na području mjesne nadležnosti CZSS je 291 (97%), dok je 10 (3%) osoba smješteno na području drugih CZSS za koje je matični CZSS donio rješenje. U županiji je i 6 udomitelja koji imaju više od 4 korisnika, limita koji je propisan Zakonom o udomiteljstvu.

Uz udomiteljske obitelji u županiji djeluje 9 obiteljskih domova koji smještavaju odrasle osobe u kojima je smješteno najviše psihički bolesnih odraslih osoba (prema evidenciji CZSS). Prosječan broj korisnika u ovom obliku smještaja je 12,7 po obiteljskom domu. Popunjenost obiteljskih domova, temeljem analize provedene tijekom županijskog planiranja je 83%, a ukupni kapacitet je 140 mjesta. Analizom provedenom tijekom socijalnog planiranja, utvrđeno je da je oko 75% korisnika u obiteljskim domovima iz Koprivničko-križevačke županije.

Nema podataka o eventualnom broju odraslih osoba s invaliditetom i starijih osoba izvan županije koji sami plaćaju smještaj (bez doprinosa države), a što bi svakako bilo poželjno utvrditi u narednom periodu.

Osobe s invaliditetom

Mrežom domova socijalne skrbi i djelatnosti socijalne skrbi Ministarstva zdravstva i socijalne skrbi iz 2006. godine, predviđeni omjer smještajnih kapaciteta za osobe s invaliditetom isti je za sve četiri vrste oštećenja (mentalna retardacija, tjelesna oštećenja, oštećenja vida te oštećenja sluha) i za sve dobne skupine korisnika je 50% u domovima, 15% u obiteljskim domovima, 15% u stanovanju uz podršku te 20% u udomiteljskim obiteljima. Također su predviđene ukupne potrebe za više od 500 osoba s invaliditetom (tjelesnim i intelektualnim teškoćama) od čega oko 80% za osobe s intelektualnim teškoćama. Mrežom iz 2006., posebno su procijenjene potrebe za smještajem i 15 osoba s oštećenjem sluha te 27 osoba s

oštećenjem vida (prema istom omjeru oblika smještaja). No za tu skupinu osoba s invaliditetom je u 2011. potrebno napraviti novu procjenu potreba u suradnji CZSS s udrugama osoba s invaliditetom, razmotriti opciju prioritetne integracije u zajednicu uz osiguranje usluga koje podupiru njihovo puno uključivanje u sve usluge dostupne i drugim građanima, pojačati uloge centara za rehabilitaciju, a smještaj svesti na minimum, osim za osobe koje imaju više potrebe te su potpuno bez obitelji.

U 2009. od ukupno 119 osoba s invaliditetom sa područja županije koje su smještene izvan obitelji (za koje država plaća smještaj djelomično ili u cijelosti), 40 osoba (34%) je smješteno u domove socijalne skrbi izvan županije, a 79 (66%) u udomiteljske obitelji većinom na području županije. Taj omjer je iznad državnog prosjeka i očekivanog omjera institucionalnog i izvaninstitucionalnog smještaja definiranog mrežom i projekcijama *Master plana deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi MZSS-a* za ovu korisničku skupinu, ali u skladu sa razvojem udomiteljstva u županiji te ciljevima podupiranja izvaninstitucionalnog smještaja za osobe s invaliditetom.

Usluge dnevne skrbi te rehabilitacijski programi u zajednici za osobe s invaliditetom relativno su dostupni, ali ih treba i dalje razvijati što pokazuje ipak relativno visok broj osoba s invaliditetom u domovima socijalne skrbi.

Od formalnih usluga, Centri za odgoj i obrazovanje osiguravaju rehabilitacijske mogućnosti za osobe s intelektualnim teškoćama iznad 21 godinu. Savjetodavni rad za osobe s invaliditetom organizirao je i ustrojio CZSS Križevci, a savjetodavni rad obavlja se svakog ponedjeljka u vremenu od 13,00 do 15,00 sati u prostorijama Centra. Sukladno svojoj nadležnosti, kadrovskim i stručnim mogućnostima, CZSS Križevci planira opseg i sadržaj savjetodavnog i savjetovališnog rada i dalje nadograđivati.

Veći dio usluga za odrasle osobe s invaliditetom pružaju udruge na području županije samostalno ili u suradnji sa stručnjacima iz javnog sektora, no opseg usluga treba u narednom periodu procijeniti te napraviti plan povećanja koji uključuje i povećanje financiranja pružatelja usluga. Problem je nedostatak zaposlenih u udrugama (minimalan broj administrativnih radnika) i snažno oslanjanje na angažiranje stručnjaka koji već rade u javnom sektoru, što onemogućuje snažniji zamah u razvoju mreže pružatelja usluga i sprečava generiranje novih usluga u zajednici.

Primjetna je veća diversifikacija usluga za odrasle nego djecu što možda ukazuje i na veći deficit usluga za odrasle, a od novijih usluga posebno se ističe usluga osobnog asistenta za osobe s najtežim stupnjem invaliditeta (uslugu pruža asistent 80 sati mjesečno, a korisnik sam kreira sadržaj i vrijeme provedbe usluga) koju podržava MOBMS. Od 2010. novina je obavezno stalno zapošljavanje asistenata jer se podupire održivost usluga, prava radnika, a smanjuju se i ukupni troškovi rada (i cjelokupnog projekta), zatim usluga zapošljavanja osoba s invaliditetom te usluge koje se umjesto u rehabilitacijskim centrima izvan županije (najčešće Zagreb) provode u zajednici kroz mobilne timove ili u kući korisnika. Veći je opseg usluga savjetovanja, a posebno važne su usluge specijaliziranog prijevoza za koje postoje planovi daljnjeg razvoja.

Udruge koje provode ove usluge, ujedno su i najistaknutije udruge na području županije, a daju značajan doprinos afirmaciji prava osoba s invaliditetom te aktivno sudjeluju u više savjetodavnih tijela Županije i Gradova na provedbi politika jednakih mogućnosti i socijalnog uključivanja, a što treba kontinuirano podržavati.

Izvaninstitucionalne socijalne usluge za osobe s invaliditetom (21 godina i više) koje pružaju udruge osoba s invaliditetom

Vrsta socijalne usluge	Ime organizacije	Broj korisnika (Kapacitet)
Usluge specijaliziranog prijevoza	Udruga osoba s invaliditetom „Bolje sutra“ Grada Koprivnice	30-50
	Društvo multiple skleroze Koprivničko-križevačke županije	do 8 korisnika
	Udruga invalida Koprivničko-križevačke županije	do 8 po voznji
	Udruga invalida Križevci	319
Usluga osobnog asistenta	Udruga invalida Križevci	3
Usluge tumača znakovnog jezika	Udruga invalida Križevci	1
Usluge obuke za samostalno kretanje osoba s teškoćama vida	Udruga slijepih Koprivničko-križevačke županije (Hrvatska udruga tiflopedagoga i COO “Vinko Bek“)	8(10)
Knjižnica za slijepe osobe	Udruga slijepih Koprivničko-križevačke županije (Knjižnica “Fran Galović”)	18(35)
Posudionica ortopedskih pomagala	Udruga invalida Koprivničko-križevačke županije	20
	Udruga invalida Križevci	11
Psihosocijalna pomoć i savjetovanje	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Križevci Klub „Maslačak“	15
	Udruga slijepih Koprivničko-križevačke županije (Obiteljski centar)	14(28)
	Udruga osoba s invaliditetom „Bolje sutra“ Grada Koprivnice	60
	Društvo multiple skleroze Koprivničko-križevačke županije	10 – 15
	Udruga invalida Koprivničko-križevačke županije	10 - 15
Klubovi osoba s invaliditetom (druženje, organiziranje izleta, predavanja i slično)	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Đurđevac	15(20)
	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom Koprivnica	25
	Udruga slijepih Koprivničko-križevačke županije	34(60)
	Društvo multiple skleroze Koprivničko-križevačke županije	30 -40 članova
	Udruga invalida Koprivničko-križevačke županije	Velika većina članova udruge
	Udruga invalida Križevci	628
Poludnevni boravak	Udruga za pomoć osobama s mentalnom retardacijom	5(10)
Terapijsko jahanje	Društvo multiple skleroze KKŽ i OPG Kavur	5 korisnika oboljelih od multiple skleroze
	Udruga invalida Koprivničko-križevačke	15 korisnika –

	županije i OPG Kavur	djeca i odrasle osobe
Fizikalna terapija u kući	Društvo multiple skleroze Koprivničko-križevačke županije i Ustanova za zdravstvenu njegu u kući Neven	10 osoba
	Udruga invalida Koprivničko-križevačke županije i Ustanova za njegu u kući „Neven“	10 osoba
Terapija ultrazvukom po selzeru	Društvo multiple skleroze Koprivničko-križevačke županije i Ustanova za zdravstvenu njegu u kući Neven	30 – 40 korisnika
Zapošljavanje osoba s invaliditetom	Udruga invalida Križevci	7

Psihički bolesne odrasle osobe

Mrežom MZSS iz 2006. godine za psihički bolesne odrasle osobe definirane su ukupne potrebe za 296 osoba, a najveće potrebe za smještajem upravo ove skupine korisnika iskazuju sva tri centra za socijalnu skrb na području županije, što ukazuje na veće potrebe nego što je predviđeno mrežom iz 2006. Trenutni omjer smještaja u domove i izvaninstitucionalne oblike je u korist izvaninstitucionalnih oblika i to 52% u odnosu na 48% smještenih korisnika u domovima, što je u skladu s očekivanim omjerima Mreže te nacionalnim prioritetima definiranim Master planom deinstitucionalizacije i transformacije domova socijalne skrbi za ovu korisničku skupinu za razdoblje 2010. do 2016. Od ukupno 312 psihički bolesnih odraslih osoba s područja županije (za koje država plaća smještaj djelomično ili u cijelosti) prema izvješću CZSS za 2009., 150 korisnika smješteno je u domove socijalne skrbi, 62 u udomiteljske obitelji, a 100 korisnika u obiteljske domove. U udomiteljskim obiteljima smješteno je 90% korisnika iz županije i oko 10% iz drugih županija.

Temeljem dodatno provedene analize tijekom županijskog socijalnog planiranja u 2009. godini, od ukupno 183 korisnika koji su bili na stalnom smještaju u tri privatna doma socijalne skrbi za psihički bolesne osobe na području županije, samo je 99 (54%) korisnika bilo iz Koprivničko križevačke županije, a 84 (46%) korisnika iz drugih županija. Istovremeno je utvrđeno da je, od ukupno 313 korisnika na listi čekanja za ove domove, samo 44 (14%) korisnika bilo iz Koprivničko križevačke županije, a čak 269 (86%) iz drugih županija.

Usluge smještaja psihički bolesnih odraslih osoba u privatnim domovima na području županije u 2009. godini

Naziv ustanove	Kapacitet za stalni smještaj	Broj korisnika stalnog smještaja (broj iz županije)	Broj korisnika na listi čekanja za stalni smještaj (broj iz županije)	Broj zaposlenih
Dom za psihički bolesne odrasle osobe „Vizjak“, Koprivnica	80	80 (32)	174 (18)	28
Dom za psihički bolesne odrasle osobe „Cedar“ Koprivnica	70	70 (39)	83 (22)	19
Dom za psihički bolesne odrasle osobe „Poljak“ Koprivnica	33	33 (28)	12 (4)	14
Ukupno	183	183 (99)	269 (44)	61

Iz podataka je vidljivo da je potražnja za smještajem u domove socijalne skrbi za psihički bolesne odrasle osobe visoka, dijelom i zbog toga što su usluge podrške obiteljima koje skrbe o ovim korisnicima nerazvijene. Također je razvidno da bi ukupan raspoloživi kapacitet smještaja za korisnike u domovima socijalne skrbi iz županije mogao zadovoljiti trenutne potrebe, no zbog visokog udjela korisnika iz drugih županija, potrebe korisnika iz županije u institucionalnom smještaju u ovim domovima nisu zadovoljene. U ovim domovima za sada je i visok udio (70-80%) korisnika kojima država plaća smještaj u cijelosti ili djelomično.

Što se tiče planova domova za naredno razdoblje, Dom za psihički bolesne osobe "Cedar" Koprivnica planira proširenje stalnog smještaja za 20 korisnika, pružanje usluga organiziranog stanovanja uz podršku (jedinica za samostalno stanovanje) za 20 korisnika, pružanje usluga psihosocijalne rehabilitacije kao stručne pomoći u kući (patronaža), te kupnju zemljišta u blizini ustanove radi obavljanja radne terapije s korisnicima. Dom za psihički bolesne osobe "Poljak" Koprivnica planira povećanje kapaciteta na 50 korisnika, a Dom "Vizjak" Koprivnica ima u planu pružanje usluga psihosocijalne rehabilitacije kao stručne pomoći u obitelji (patronaža). Planovi ovise i o ugovoru s MZSS što treba kontinuirano pratiti, a trebaju biti finalizirani te eventualno ugovoreni s MZSS temeljem utvrđenih prioriteta za 2011. do 2014.

Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za odrasle osobe s invaliditetom uključujući i psihički bolesne odrasle osobe u razdoblju 2011 do 2014.

U narednom razdoblju razvoj specijaliziranog udomiteljstva kao značajnog oblika skrbi u županiji za odrasle osobe s invaliditetom, uključujući i psihički bolesne odrasle osobe, najvažniji je prioritet.

To uključuje i razvoj kvalitete skrbi u obiteljskim domovima s naglaskom na osiguranje profesionalaca koji mogu pružiti odgovarajuću njegu korisnicima, osiguranje dostupnosti i redovnost zdravstvenih usluga za korisnike smještene u udomiteljske obitelji i obiteljske domove, kao i uspostavljanje kvalitetne stručne podrške udomiteljskim obiteljima koje skrbe o ovim korisnicima.

Potrebno je ojačati koordinaciju i uspostaviti čvrste veze između zdravstvenih službi (bolnice, doma zdravlja, patronažne službe, ustanova za pomoć i njegu u kući) i socijalnih službi (CZSS i domova) kako bi se osigurala veća povezanost socijalno-zdravstvenih usluga za ovu skupinu korisnika. Opravdana je potreba za razvojem specijalizirane skrbi u udomiteljstvu i obiteljskim domovima za osobe s psihičkim oboljenjima, ali i osobe s intelektualnim teškoćama. Za sada nema udruge ili ustanove koje kao centri podrške mogu ponuditi ovu uslugu udomiteljima u suradnji i uz praćenje CZSS.

Do 2014., bit će potrebno izraditi individualne planove skrbi za sve korisnike bez obzira na oblik smještaja.

Okvirna procjena je da je potrebno osigurati 70 specijaliziranih udomiteljskih obitelji za smještaj odraslih osoba s invaliditetom na području županije, od toga 35 specijaliziranih udomiteljskih obitelji za odrasle osobe s invaliditetom (najviše za osobe s intelektualnim teškoćama) te dodatno 35 specijaliziranih udomiteljskih obitelji za psihički bolesne osobe. Uz udomiteljske obitelji potrebno je osigurati 10 obiteljskih domova (prosječan broj korisnika

12) koji moraju imati obavezno osiguranog zaposlenog radnika obučenog za pružanje njege (najviše za psihički bolesne odrasle osobe za koje ima najviše zahtjeva za smještaj).

Prioritetno je do 2014. u cijelosti osigurati kontinuiranu stručnu podršku za 70 specijaliziranih udomiteljskih obitelji koje skrbe o odraslim osobama s invaliditetom. Tu ulogu bi preuzeli CZSS na području županije, a postupno treba jačati suradnju s nekim od vanjskih ugovorenih pružatelja usluga u skladu s novom konceptualizacijom uloge reformiranih centara za socijalnu skrb, čime bi se jačala uloga centara u nadzoru nad kvalitetom, a stručna podrška osigurala od strane neke druge agencije ili pružatelja (što je često praksa u svijetu).

Za potrebe korisnika iz županije potrebno je utvrditi i povećati kapacitete domova za psihički bolesne za pružanje izvaninstitucionalnih usluga u zajednici, i to kratkoročno za one koji su podnijeli zahtjev za smještajem u domu socijalne skrbi (u tri doma u županiji 44 korisnika) te nove korisnike za koje se podnose zahtjevi CZSS za smještaj. Naglasak treba dati na usluge patronaže u kući korisnika kako bi se spriječila pretjerana institucionalizacija naročito mladih osoba, a na što su ukazali neki od sudionika socijalnog planiranja. Kao i u zemlji, te usluge ovim korisnicima i obiteljima najmanje su razvijene.

Do 2012. CZSS bi u suradnji s MZSS mogli definirati dugoročniji i konkretan opseg razvoja usluga patronaže, kao i usluge dnevnog ili poludnevnog boravka sa radno-okupacijskom terapijom, te moguće usluge organiziranog stanovanja uz podršku, u skladu s politikom za osobe s invaliditetom koja promovira skrb u zajednici u odnosu na skrb u institucionalnom okruženju. Pri tome je, prilikom definiranja opsega tih usluga u razdoblju do 2014., potrebno utvrditi prioritetne izvaninstitucionalne usluge kojima bi se mogle zadovoljiti potrebe korisnika iz Koprivničko-križevačke županije, a ne i za sve korisnike iz drugih županija (kojih je na listi čekanja za domove značajnije više).

Do 2014. godine uz vodstvo MZSS-a, potrebno je i predvidjeti mogućnost intenzivnije međuzupanijske suradnje i to naročito sa susjednim županijama iz kojih je također veći broj korisnika u domovima za psihički bolesne osobe. Za korisnike psihički bolesne odrasle osobe iz županije kojima je nužno potreban smještaj u domovima (onih osoba kojima je potrebna pojačana njega) potrebno je osigurati veći, a za sada nedostupan kapacitet u domovima iz županije, kako bi se dugoročno smanjio sadašnji udio od oko 40% korisnika smještenih u domove izvan županije.

S obzirom da u županiji nije još započeo razvoj usluge organiziranog stanovanja uz podršku niti za jednu korisničku skupinu osoba s invaliditetom uključujući i psihički bolesne odrasle osobe, te da nema razvijene usluge stručne podrške u obitelji (patronaža) niti dnevnog boravka, u okviru Strategija za osobe s invaliditetom koje provode Gradovi Koprivnica, Križevci i Đurđevac potrebno je definirati u operativnim planovima tih strategija za naredno razdoblje mjere vezane uz planiranje ove usluge te udio financijskih sredstva koja bi mogle izdvojiti JLS na području županije uz sadašnja i planirana sredstva koja osigurava MZSS za ovu namjenu te uz sredstva strukturnih fondova EU. U tom smislu, kao i za djecu s teškoćama u razvoju, potrebno je unaprijediti plan provedbe aktivnosti u okviru lokalnih Strategija za osobe s invaliditetom Gradova Koprivnice, Križevaca i Đurđevca (poglavljja Život u zajednici i Obitelj).

Kriterij koji se može koristiti za uspostavljanje usluge stanovanja uz podršku u određenom području je broj od 50 evidentiranih korisnika koji su na smještaju izvan vlastite obitelji (prioritet domovi) te godišnji broj novih zahtjeva za smještaj.

Po uzoru na zemlje koje su provele *Programe skrbi u zajednici i oblika stanovanja (community living arrangements)* za osobe s invaliditetom, u okviru reformskih procesa deinstitucionalizacije, do 2014. u okviru lokalnih strategija za osobe s invaliditetom treba definirati poseban program za stanovanje u zajednici za osobe s invaliditetom (uključujući i psihički bolesne osobe) koji sadrži modalitete stanovanja (stanovanje uz podršku za osobe s intelektualnim teškoćama, prilagođeno stanovanje za osobe s tjelesnim invaliditetom u zajednici, subvencionirano stanovanje i drugo) na razini pojedinih JLS, a optimalno međugradskoj i međuopćinskoj razini, te razmotriti sufinanciranje ovog programa prema udjelima korisnika iz gradova i općina koji su sada u domovima.

Za očekivati je da će se kroz strukturne fondove, posebno sredstva ERF-a, moći financirati projekti koji uključuju izgradnju, adaptaciju raspoloživih (napuštenih ili u državnom vlasništvu) nekretnina, opremanje stambenih zajednica i razvoj usluga dnevne skrbi za ovu skupinu korisnika, a za što pravovremeno treba napraviti program te projektne koncepte kako bi se u razdoblju 2014. do 2017. iskoristila sredstva strukturnih fondova.

Prioritet u razvoju usluga za osobe s invaliditetom (uključujući i djecu i mlade) je još snažniji fokus na umrežavanje kvalitetnih izvaninstitucionalnih usluga u lokalnim zajednicama koji objedinjuje tzv. „pristup dvostrukog kolosijeka“ socijalnom uključivanju osoba s invaliditetom. On nastoji uspostaviti ravnotežu usluga koje podržavaju pristup osoba s invaliditetom redovnim sustavima (odgojno-obrazovni i zdravstveni sustav, tržište rada, javni prijevoz, službe socijalne skrbi), te visoko specijaliziranih usluga kao odgovora na složenije potrebe osoba s težom vrstom i stupnjem invaliditeta (osobna asistencija, tehnička pomagala, prevoditelji, specijalizirani prijevoz, asistencija u nastavi, zapošljavanje uz podršku, stanovanje uz podršku, dnevni boravci, posebne rehabilitacijske usluge). Stoga je posebno važno podržati udruge osoba s invaliditetom s projektima i programima koji doprinose afirmaciji ovog pristupa te realizacije prava osoba s invaliditetom i jednakih mogućnosti.

Starije i nemoćne osobe

Usluge smještaja u domovima starijih i nemoćnih osoba u županiji relativno su razvijene, no kapaciteti su za županijske potrebe nedovoljni. Mrežom MZSS iz 2006. godine, procijenjene su ukupne potrebe za samo 396 korisnika, a ukupni smještajni kapacitet u svim oblicima smještaja prema mreži bio je 891, što je donekle u raskoraku sa zatečenim stanjem tijekom provedenog prikupljanja podataka u sklopu socijalnog planiranja.

Prema izvješću CZSS za 2009. godinu, ukupno je u skrbi izvan obitelji 197 korisnika za koje država plaća u cijelosti ili djelomično smještaj, od toga je samo 22 korisnika u domovima socijalne skrbi, a 160 u udomiteljskim obiteljima te 15 u obiteljskim domovima.

Tijekom županijskog planiranja utvrđeno je da 67 udomiteljskih obitelji skrbi o 160 (90%) starijih i nemoćnih iz županije te za oko još 20 (10%) korisnika iz drugih županija.

Analizom provedenom tijekom županijskog planiranja utvrđeno je da je u domovima na području županije u 2009. bilo ukupno 391 korisnika, od toga 297 (75%) korisnika iz Koprivničko križevačke županije.

Usluge smještaja starijih i nemoćnih osoba u domovima na području županije u 2009. godini

Naziv ustanove	Kapacitet za stalni smještaj (broj slobodnih mjesta)	Broj korisnika stalnog smještaja (broj korisnika iz županije)	Broj korisnika na listi čekanja za stalni smještaj (broj korisnika iz županije)	Broj zaposlenih
Dom za starije i nemoćne osobe Koprivnica (Županijski dom)	272 (2)	270 (246)	1203 <i>iz drugih županija</i> 127	82
Dom za starije i nemoćne osobe „Dom sestre Jadranke“, Čabraji (privatni)	50 (8)	42 (35)	0	14
Dom za starije i nemoćne osobe „Zlatne godine“ Brdo Cirkvensko (privatni)	45	52 (49)	0	14
Dom za starije i nemoćne osobe „Sveta Ana“ Koprivnica (privatni)	41 (31)	10 (7)	0	5
Dom sestri bazilijanki, Križevci (vjerska zajednica)*	17	17 (6)	0	2
Ukupno	425 (41)	391 (343)	1203	117

* nema status ustanove - članak 105. Zakona o socijalnoj skrbi

Popunjenost u svim domovima je 92%, a od ukupno raspoloživog smještajnog kapaciteta (425) u 2009. bilo je slobodno 41 mjesto (8%). Pri tom je popunjenost u privatnim domovima manja - oko 70% (121), sa 30% raspoloživog kapaciteta (39 slobodnih mjesta).

U Domu za starije i nemoćne Koprivnica, jedinom županijskom domu koji ima najviše korisnika i najveći kapacitet, smješteno je bilo 91% korisnika iz županije. Od toga je u tom domu bilo samo 5% korisnika za koje država plaća smještaj djelomično ili u cijelosti. Na smještaj u domu čeka preko 1.200 korisnika iz županije te 127 osoba iz drugih županija. Prema izvješću o radu Doma za starije i nemoćne Koprivnica za 2008. godinu, nešto veći je broj zahtjeva za stambeni dio doma, u odnosu na stacionarni dio (pojačana njega), što je trend na nacionalnoj razini, ali i u suprotnosti s preporukama skrbi za starije osobe u institucionalnom okruženju.

Pokrivenost populacije starih i nemoćnih osoba uslugom institucionalnog i izvaninstitucionalnog smještaja u Koprivničko-križevačkoj županiji, 2009.,

Ukupno starijih od 65 godina u županiji	20.520
<i>Ukupno kapacitet za institucionalnu skrb</i>	425
<i>Udio (%) županijskih kapaciteta za smještaj u domovima socijalne skrbi u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	2,0%
Ukupno korisnika iz županije u svim domovima u županiji 2009.	297
<i>Broj svih korisnika iz županije u domovima za starije i nemoćne na 1000 stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	14, 5
<i>Udio (%) korisnika iz županije u domovima u županiji u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	1,5%
Ukupno korisnika iznad 65 godina u domovima u županiji 2009. (financiran ili sufinanciran smještaj od strane MZSS)	24

<i>Udio (%) korisnika iznad 65 godina u domovima u županiji 2009. (financiran ili sufinanciran smještaj od strane MZSS) na broj stanovnika iznad 65 godina</i>	0,1%
Nacionalni prosjek – omjer svih korisnika institucionalne skrbi u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina (pokrivenost na razini EU je 5%) ⁵	2%
Ukupno korisnika iznad 65 godina u izvaninstitucionalnim oblicima (udomiteljstvo i obiteljski domovi) u županiji 2009. (financiran ili sufinanciran smještaj od strane MZSS)	183
<i>Broj korisnika iznad 65 godina iz županije u izvaninstitucionalnim oblicima smještaja na 1000 stanovnika starijih od 65 godina u županiji (financiran ili sufinanciran smještaj od strane MZSS)</i>	8,9
Udio (%) korisnika iznad 65 godina u izvaninstitucionalnim oblicima u županiji 2009. (financiran ili sufinanciran smještaj od strane MZSS) na broj stanovnika iznad 65 godina	0,9%

Ukupna pokrivenost institucionalnim smještajem je nedostatna (1,5%) i ispod nacionalnog prosjeka (oko 2%), ali još uvijek veća nego što je pokrivenost populacije iznad 65 godina (0,9%) izvaninstitucionalnom skrbi u oba oblika (s većim udjelom udomiteljstva), koja je ipak značajno iznad nacionalnog prosjeka za udomiteljstvo starijih i nemoćnih (nacionalni prosjek u 2008. je oko 0,3%).

Starije osobe kojima država plaća smještaj, u značajno većem udjelu smještene su u izvaninstitucionalne oblike smještaja (1,2 na tisuću stanovnika u domovima u odnosu na 8,9 u izvaninstitucionalnim oblicima smještaja), odnosno 0,1% je onih kojima država financira smještaj u domu te 0,9% onih kojima država financira smještaj u izvaninstitucionalnim oblicima skrbi.

Osnovni problemi koji su prepoznati tijekom socijalnog planiranja su nedostatni kapaciteti institucionalnog smještaja za starije osobe u županijskom domu za starije s obzirom na broj zahtjeva za smještaj, neadekvatna cijena usluge te nedostatak kriterija imovinskog cenzusa. Tijekom rasprave na socijalnom planiranju, posebno je istaknut problem nedostupnosti usluge županijskog Doma starijim osobama slabijeg imovinskog statusa, nedostatak kriterija koji bi se odnosio na imovinski cenzus, ali i zdravstveno stanje te trenutna cijena usluge Doma. Naime, cijena usluge je ispod ekonomske pa i oni korisnici koji su boljeg imovinskog statusa, kojima obitelj može platiti smještaj ili koji posjeduju nekretnine, plaćaju jednako nisku cijenu smještaja u županijskom Domu kao i oni koji to ne mogu. Dodatno je istaknut problem skrbi o osobama s demencijama, Alzeheimerom, koje zahtijevaju pojačanu njegu (dugotrajnu skrb), odnosno potreba za povećanjem udjela stacionarnog u odnosu na stambeni dio, što je identificirano i u Regionalnom operativnom planu županije.

Od dostupnih podataka o planovima domova, "Dom sestre Jadranke" Čabradi ima planove za proširenje, no oni ovise o eventualnom sklapanju ugovora s MZSS (trenutno postoji samo za 3 korisnika), dok kod Doma za starije i nemoćne osobe "Sveta Ana" Koprivnica i Doma za starije i nemoćne osobe "Zlatne godine" Brdo Cirkvensko takvi planovi trenutno ne postoje.

Na županijskoj razini planira se izgradnja depandansi Doma za starije Koprivnice u Đurđevcu i Križevcima, svaka s kapacitetom za 100 osoba. S obzirom na neizvjestan model financiranja

⁵ Žganec, N., S. Rusac i M. Laklija. "Trendovi u skrbi za osobe starije životne dobi u Republici Hrvatskoj i u zemljama Europske unije", *Revija za socijalnu politiku*, 15 (2008), 2:171-188

i ulazak u mrežu domova, razmatra se financiranje i izgradnja kroz model javno-privatnog partnerstva čime će se doprinijeti proširenju usluga institucionalnog smještaja, no većinom za korisnike koji će usluge moći sami platiti.

Usluge dnevne skrbi za starije osobe na dobrom su putu razvoja, no također samo djelomično razvijene. Županija provodi dva programa izvaninstitucionalne skrbi o starijim osobama. Program „Dnevni boravak i pomoć u kući starijim osobama“ financira MOBMS i provodi se na području triju gradova, a onaj koji se provodi na području 20 općina financira Županija uz sudjelovanje općina.

Uslugom pomoć u kući koja je besplatna za korisnike obuhvaćeno je 525 osoba, od toga je najveći obuhvat (500 korisnika) programima koji provodi udruga Klub za starije osobe „Mariška“ u okviru programa MOBMS i Županijskog programa.

Vrsta usluge	Ime organizacije/ pružatelja usluge	Broj korisnika	Mjesto	Broj zaposlenih
Pomoć i njega u kući	Klub „Mariška“	500	Županija	36
	Gradsko društvo Crvenog križa Koprivnica	7	Koprivnica	ukupno 6, na programu 1
	Centar za pomoć i njegu „Samarita“ Virje	18	Virje	-
Ukupno korisnika pomoći i njega u kući:		525		
Dostava obroka u kuću korisnika	Gradsko društvo Crvenog križa Koprivnica	55	Koprivnica	ukupno 6, na programu 3
	Centar za pomoć i njegu „Samarita“ Virje	44	Virje	-
Prehrana	Dom za starije osobe Koprivnica	7		
Ukupno dostava obroka/prehrana:		106		
Klubovi umirovljenika	Klub Mariška	192	Koprivnica	2
	Udruge umirovljenika	-	-	-
Dnevni boravak	Klub „Mariška“	100	Koprivnica	1
Ukupno klubovi umirovljenika/dnevni boravak		292		

U okviru programa Kluba „Mariška“ zaposleno je 36 gerontodomačica, žena koje su educirane za uslugu koju pružaju, a koje najčešće dolaze iz skupine dugotrajno nezaposlenih odnosno teže zapošljivih osoba, što je dobar model socijalnog zapošljavanja, te ga treba i dalje razvijati. Gerontodomačice prema utvrđenim tjednim rasporedima pružaju usluge pomoći u kući dva puta tjedno u trajanju od 1,5 sat, u skladu s katalogom usluga koji obuhvaća: organiziranje prehrane, obavljanje kućanskih poslova, održavanje osobne higijene, posredovanje u ostvarivanju prava te druženje. Sve usluge pomoći za korisnike su besplatne.

Usluga je individualizirana sadržajem, ali ne još dovoljno i opsegom sukladno individualnim potrebama korisnika, što treba dalje razvijati u suradnji s MOBMS-om, a kako bi se izbjegao jednak pristup svima bez obzira na razinu potrebe. Iskustva zemalja koje uspješno provode ovaj program pokazuju da individualiziranjem usluge osobe s najvećim potrebama primaju

slične usluge i više od 10 sati tjedno, dok neke osobe mogu imati manje potrebe te im je dovoljno nekoliko sati mjesečno.

Udio starijih osoba s invaliditetom u programu procjenjuje se na oko 26%, što je u skladu s nacionalnim prosjekom programa MOBMS-a. Centrima za socijalnu skrb omogućeno je da predlažu korisnike u oba programa. No, udio najsiromašnijih starijih osoba, odnosno onih slabijeg imovnog statusa nedovoljno se prati i ne evidentira u izvješću o provedbi programa. Nije poznato koliko je korisnika stalne pomoći starijih od 65 godina prema evidenciji CZSS ujedno i korisnika ove usluge, no procjena je da bi udio tih korisnika mogao biti značajan.

Od drugih usluga važnih za potporu starijima, prema dostupnim podacima, dostava obroka osigurana je za 99 osoba, a dodatno je za 7 osoba osigurana prehrana u županijskom domu za starije.

Izvaninstitucionalne socijalne usluge pomoći u kući korisnicima CZSS Koprivnica pruža Gradsko društvo Crvenog križa Koprivnica i to kroz organiziranje prehrane (gradska pučka kuhinja), dostavu obroka i pomoć i njegu u kući (za osobe s područja Grada Koprivnica). Pomoć i njegu u kući za korisnike CZSS Đurđevac pruža Centar za pomoć i njegu u kući „Samarita“ Virje, dok CZSS Križevci nema „ugovornog“ pružatelja ovih izvaninstitucionalnih socijalnih usluga.

Za 100 korisnika osigurana je usluga dnevnog boravka za starije (Klub „Mariška“ i županijski Dom za starije), kao i druženje 192 umirovljenika, uglavnom članova Kluba „Mariška“.

Planove za proširenje usluge ima Centar za pomoć i njegu "Samarita" Virje, no plan ovisi o sklapanju ugovora s MZSS.

Pokrivenost populacije starih i nemoćnih osoba uslugom pomoći i kući u sustavu socijalne skrbi i međugeneracijske solidarnosti u Koprivničko-križevačkoj županiji, 2009.,

Ukupno broj starijih od 65 godina	20.520
Ukupno broj korisnika usluge pomoć i njegu u kući u županiji	525
<i>Broj korisnika usluge pomoći i njege u kući na 1000 stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	25,6
<i>Udio (%) korisnika usluge pomoći i njege u kući u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	2,6 %
Ukupno korisnika stalne pomoći CZSS iznad 65 godina	222
<i>Broj korisnika stalne pomoći iznad 65 godina na 1000 stanovnika iznad 65 godina</i>	10,8
<i>Udio (%) korisnika stalne pomoći u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	1,0%
Ukupan broj korisnika doplatka za tuđu pomoć i njegu iznad 65 godina	1814
<i>Broj korisnika doplatka za tuđu pomoć i njegu iznad 65 godina na 1000 stanovnika iznad 65 godina</i>	88,5
<i>Udio (%) korisnika doplatka za tuđu njegu i pomoć u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>	8,8%
Ukupan broj korisnika dnevnog boravka	100

<i>Udio (%) korisnika dnevnog boravka u odnosu na broj stanovnika starijih od 65 godina u županiji</i>
--

<i>0,5 %</i>

Pokrivenost osoba starije dobi uslugom pomoć i njega u kući, veća je od pokrivenosti svih oblika usluga smještaja za starije iz županije kojima država i lokalna zajednica osigurava uslugu (25,6 na 1.000 stanovnika starijih od 65 godina ili 2,6%) što je dobar trend, no postoji potencijal za širenjem ove usluge, kao i u čitavoj zemlji. Jedino je u Vukovarsko-srijemskoj županiji (koja ima među najnižim udjelima pokrivenost starijih institucionalnim smještajem, te zbog sustavne podrške MOBMS-a), pokrivenost uslugom pomoć u kući 101 korisnik na 1.000 stanovnika iznad 65 godina, a prema podacima prikupljenim tijekom provedbe socijalnog planiranja u toj županiji u 2007 godini. U Splitsko dalmatinskoj, utvrđena pokrivenost ovom uslugom bila je 33 korisnika na 1.000 stanovnika, a u Zadarskoj 17,9 na 1.000 stanovnika. Tijekom tog projekta istaknut je i primjer Velike Britanije, gdje je primjerice pokrivenost uslugom u Škotskoj 69, a u Walesu 115 korisnika na tisuću stanovnika iznad 65 godina.

Uzevši u obzir podatke CZSS o korisnicima doplatka za tuđu pomoć i njegu, što je dobar kriterij za procjenu potrebe za ovim oblikom usluge, najviše korisnika ovog prava upravo je osoba iznad 65 godina, njih 1.814 (68%). To je udio od 88,5 korisnika te pomoći na tisuću stanovnika iznad 65 godina, odnosno 8,8% u ukupnom udjelu populacije starijih od 65 godina.

Temeljem tih podataka, broja korisnika na listi čekanja za institucionalni smještaj, kao i trenda starenja u županiji, okvirna procjena je da bi minimum opsega usluga pomoć u kući mogao biti i tri puta veći u odnosu na sadašnji opseg ovih usluga. Time bi se i značajno doprinijelo prevenciji smještaja starijih u domove, a do 2014. bi postupno trebalo pripremiti projekte koji bi se uz sufinanciranje JPLS prijavili na strukturne fondove EU, uz prethodno razvijen sustav za provedbu standarda kvalitete usluge i individualizaciju usluga prema potrebama korisnika.

Trendovi skrbi za starije ukazuju na sve veću potrebu integriranja socijalno-zdravstvenih usluga. Tijekom županijskog planiranja, utvrđeno je da je razina koordinacije socijalne i zdravstvene skrbi o starijima u kući u zajednici nedovoljna, te da u narednom razdoblju treba ove usluge što više integrirati.

Uzevši u obzir razvoj mreže usluga pomoći u kući (uz činjenice visokog udjela hospitalizacija starijih osoba u bolnici, visokog udjela doplatka za tuđu njegu i pomoć) koje pružaju Klub „Mariška“, Centar „Samarita“, Gradsko društvo Crvenog križa, sa ukupno oko 40 pružatelja skrbi, kao i usluga patronaže i zdravstvene njege u koje je uključeno i više od 80 zdravstvenih djelatnika/medicinskih sestara, te ukupnog opsega ovih usluga (što je u skladu s trendovima skrbi o starijim osobama), očigledan je dobar potencijal za kvalitetnu koordinaciju skrbi o starijima, ali i potreba za većim integriranjem socijalno-zdravstvenih usluga koje su komplementarne, a često i najnužnije starijim osobama.

<i>Prioriteti razvoja usluga smještaja i dnevne skrbi za starije i nemoćne osobe u razdoblju 2011 do 2014.</i>

Prioritet Županije je izgradnja depandansa koprivničkog Doma u Križevcima i Đurđevcu sa kapacitetom oko 200 mjesta, što bi povećalo ukupne županijske kapacitete za smještaj u

domovima starijih od 65 u županiji sa sadašnjih 2% na oko 3%, što je potrebno pokušati realizirati do 2014. s obzirom na visok broj zahtjeva za smještaj u županijski dom. U pripremi planova za izgradnju depandansa potrebno je predvidjeti povećanje udjela stacionarnog u odnosu na stambeni dio, što je potreba identificirana i u Regionalnom operativnom planu županije.

U procesu donošenja odluka o proširenju kapaciteta županijskog Doma, odnosno aktualnim planovima izgradnje depandansa županijskog Doma, razmatranja modela financiranja JPP, kao i rada Upravnog vijeća županijskog Doma, u suradnji s MZSS u 2010./2011. trebalo bi izraditi novi katalog usluga, utvrditi nove cijene usluga kao i dopunske kriterije za prijem u Dom, temeljem zdravstvenog stanja, ali i imovinskog cenzusa. Na taj način osiguralo bi se veće izjednačavanje mogućnosti na smještaj korisnika slabijeg imovinskog cenzusa te veći doprinos u plaćanju usluga onih korisnika koji bi te usluge mogli platiti, u odnosu na sadašnje stanje.

Prioritet CZSS u narednom razdoblju je razvoj kvalitete udomiteljstva za starije osobe kao i u obiteljskim domovima s naglaskom na praćenje dostupnosti i redovnosti zdravstvenih usluga za korisnike smještene u udomiteljske obitelji i obiteljske domove.

Potrebno je uspostaviti i intenzivirati stručnu podršku udomiteljskim obiteljima koje skrbe o ovim korisnicima. Također, potrebno je ojačati i uspostaviti čvrste veze između zdravstvenih službi (Bolnice, Doma zdravlja, ponajviše njegove patronažne službe, ustanova za njegu u kući) i socijalnih službi (CZSS i domova) kako bi se osigurala veća povezanost socijalno-zdravstvenih usluga i za ovu skupinu korisnika.

Do 2014., bit će potrebno i izraditi individualne planove skrbi za sve korisnike bez obzira na oblik smještaja.

Okvirna je procjena da je do 2014. potrebno osigurati 70 udomiteljskih obitelji za starije i nemoćne temeljem broja korisnika i trenutnog omjera broj korisnika u udomiteljskim obiteljima, kao i dodatnih 10 obiteljskih domova za starije i nemoćne, koji nemaju značajnija psihička oboljenja, s obzirom da će se dio udomiteljskih obitelji preregistrirati, a i da se potrebe za smještajem povećavaju.

Najveći naglasak u skrbi za starije je u povećanju dnevnih oblika skrbi i usluga u zajednici kako bi se smještaj izvan obitelji smanjio na nužno potreban. Prioritet je u uvjetima recesije održati isti udio od 2,6% korisnika usluge pomoći u kući i njege, a postupno u razdoblju od 2011. do 2016., osmisliti sustavno povećanje ove usluge na 10% korisnika, s tim da bi, u uvjetima dobro pripremljenih projekata iz sredstva predpristupnih fondova IPA te sredstava LEADER programa za ruralni razvoj, poželjno povećanje do 2013. bilo na 5%. U svakom slučaju do razdoblja 2013. -2016. treba pripremiti opsežnije projekte iz strukturnih fondova ERF i ESF, koji bi uz širenje usluge osigurali integriraniji pristup i središnju koordinaciju svih oblika usluga pomoći u kući koji bi mogao uključiti i nove usluge vezane uz hitne intervencije (alarmni sustavi za starije koji žive u vlastitom domu), te sustav podrške kroz edukacije, upravljanja, praćenja i nadzora kvalitete ovih usluga.

Prioritet je što veće integriranje socijalno-zdravstvenih usluga u zajednici koje su komplementarne, a često i najnužnije starijim osobama, posebno usluga patronažne skrbi i zdravstvene njege u kući.

S obzirom na trendove povećanja udjela starijih u županiji, u Regionalnom operativnom planu županije jedna od opcija je razvoj projekta „gerontoloških sela“ što je također moguće sagledati u perspektivi razvoja modela skrbi za starije u kući i u zajednici u kojem je ključna usluga pomoć u kući i njega uz osigurane službe potpore koje mogu uključiti postojeću kao i proširenu mrežu institucionalnih i izvaninstitucionalnih socijalno-zdravstvenih usluga.

Sažetak potrebnih kapaciteta smještaja i usluga dnevne skrbi za osobe s invaliditetom, psihički bolesne osobe i starije i nemoćne osobe izvan obiteljske skrbi do 2014.

Do 2014. moguće je očekivati povećanje ove skupine korisnika skrbi izvan obitelji s obzirom na dosadašnje trendove za najmanje 7% temeljem rješenja CZSS.

Kako postoji kapacitet smještaja, ali i zauzetost ukupnog smještaja sa oko 30% korisnika iz drugih županija, postupno bi trebalo smanjivati udio korisnika iz drugih županija na minimum, a najviše na 10%.

Potrebno povećanje zbog udjela korisnika iz drugih županija i trenda sa sadašnjih 126 obitelji za odrasle i starije, može uključiti povećanje na 140 udomiteljskih obitelji, za odrasle i starije od toga:

- 70 udomiteljskih obitelji za starije i nemoćne,
- 35 specijaliziranih udomiteljskih obitelji za osobe s invaliditetom (najviše za osobe s intelektualnim teškoćama) te
- 35 specijaliziranih udomiteljskih obitelji za psihički bolesne odrasle osobe.

Povećanje kapaciteta obiteljskih domova može uključiti povećanje sa sadašnjih 9 na 20 obiteljskih domova sa osiguranom profesionalnom njegom (dio registriranih iz udomiteljskih obitelji sa više korisnika), od toga:

- 10 obiteljskih domova za starije
- 10 obiteljskih domova za psihički bolesne odrasle osobe.

Povećanje kapaciteta županijskog doma za starije sa 270 na 470 mjesta, izgradnjom objekata županijskog doma sa 200 novih kapaciteta u Križevcima i Đurđevcu.. Izrada kataloga usluga, nove cijene usluga i dopunskih kriterija imovinskog cenzusa. Povećan udio stacionarnog od stambenog dijela.

Do 2012. potrebno je izvršiti detaljniju pripremu za povećanje opsega usluga dnevne skrbi u zajednici i dostupnosti osobno usmjerenih usluga osobama s invaliditetom, s ciljem definiranja potrebnog povećanja opsega svih izvaninstitucionalnih usluga za osobe s invaliditetom, uključujući i psihički bolesne osobe kako bi se u novim provedbenim planovima lokalnih strategija ugradili prioriteta do 2013., te osigurala kvalitetna i elaborirana procjena potreba za uslugama koje mogu sufinancirati MZSS, MOBMS i MZOŠ. To su posebno sljedeće usluge; pomoći i njega u kući, patronaža, poludnevni i dnevni boravak s rehabilitacijskim programima, cjeloživotno obrazovanje i zapošljavanje, specijalizirani prijevoz, te usluga osobne podrške za osobe s invaliditetom (tumači, asistenti).

Kontinuitet i povećan udio financiranja usluga za osobe s invaliditetom (i psihički bolesne osobe).

Zapošljavanje u udrugama osoba s invaliditetom treba poticati, kao nužnu pretpostavku snažnijem zamahu u razvoju socijalnih usluga u zajednici i posebno pretpostavku za učinkovito povlačenje i korištenje sredstava iz predpristupnih i strukturnih fondova EU.

Izrada programa stanovanja u zajednici za osobe s invaliditetom s modalitetima stanovanja uključuju aktivnosti procjene potrebnih stambenih zajednica za stanovanje uz podršku i pripreme projektnih koncepata iz strukturnih fondova EU. Priprema većeg opsega projekata trebala bi biti osigurana za ovu namjenu iz strukturnih fondova EU.

Usluge pomoći u kući za starije povećane na ukupan obuhvat održati na postojeći, idealno povećati na 5% do kraja 2014. a na 10% u 2017. svih starijih od 65 godina u županiji, u skladu s novim mjerilima sadržaja i organizacije usluga koji će se vjerojatno do tada razviti.

Koordinacija mreže izvaninstitucionalnih socijalno-zdravstvenih usluga za starije treba biti uspostavljena kao poseban i novi oblik planskog djelovanja s obzirom na starenje stanovništva i na potrebe županije. Ta koordinacija vodila bi računa o sinergijskim učincima svih službi koje rade sa starijima i davati smjernice za pripreme projekata iz predpristupnih i strukturnih sredstava EU., a usustavljena kroz Povjerenstvo za unapređenje skrbi o starijim osobama.

Osiguranje usluga prehrane i dostave obroka za samačka domaćinstva starijih i nemoćnih osoba treba pružati kontinuirano i po potrebi povećavati u skladu sa potrebama starijih osoba.

Dodatna analiza iskorištenosti kapaciteta i potreba za dnevnim boravkom te plan razvoja dnevnog boravka za starije do 2014. radi procjene potrebnog povećanja opsega usluge dnevnog boravka. Priprema projekata iz predpristupnih i strukturnih sredstava EU.

Osigurati ciljano suradnju s lokalnim medijima i udrugama osoba s invaliditetom za provedbu kampanji nulte tolerancije na diskriminaciju osoba s invaliditetom u pristupu redovnim javnim uslugama (posebno odgoja i obrazovanja, zdravstva i zapošljavanja kao i sudjelovanja u javnom životu zajednice).

Usluge za žrtve nasilja u obitelji

Usluge vezane uz nasilje u obitelji su među uslugama za koje postoje izraženiji jazovi u županijskoj mreži usluga. Nema skloništa za žrtve nasilja niti sustavnih programa rada sa žrtvama nasilja i počiniteljima nasilja. U županiji nema udruga za rad sa žrtvama nasilja, što otežava kreiranje potrebnih usluga, a nije ni uspostavljena suradnja s udrugama izvan županije kojima bi se taj proces ubrzao.

Prema podacima CZSS broj evidentiranih slučajeva nasilja u obitelji u centrima za socijalnu skrb u porastu je iz godine u godinu, a u 2008. je bilo 565 evidentiranih prijava.

Broj evidentiranih slučajeva nasilja u obitelji u centrima za socijalnu skrb u razdoblju od 1.1. do 31.12.2008.

	prema djeci	prema drugim članovima obitelji	ukupno
CZSS Koprivnica	5	284	289
CZSS Križevci	9	173	182
CZSS Đurđevac	9	85	94
ukupno županija	23	542	565

Nasilju su većinom izložene žene i djeca. Petero je djece žrtava nasilja smješteno u udomiteljske obitelji u 2009. godini. Centri za socijalnu skrb u suradnji s PU Koprivničko-križevačkom i drugim službama u zajednici surađuju na rješavanju slučajeva obiteljskog nasilja, no taj rad kao i kreiranje posebnih usluga treba intenzivirati.

Prioritet je i osnivanje skloništa za žrtve obiteljskog nasilja, usluge koju opravdano podupire i Povjerenstvo za ravnopravnost spolova koje djeluje na županijskoj razini. Priprema za osiguranje „sigurne kuće“ je u tijeku. Uz ovu uslugu, potrebno je izgraditi suradničke odnose s udrugama iz Hrvatske koje vode ovakve kuće i imaju iskustva provedbe tretmana žrtava nasilja kao i na zapošljavanju i stambenom zbrinjavanju žrtava nasilja korisnika skloništa.

Uz usluge za žrtve nasilja, potrebno je do 2014. osigurati bar početni kapacitet za psihosocijalni tretman počinitelja nasilja.

Psihosocijalni tretman počinitelja nasilja provodi se u suradnji s Ministarstvom pravosuđa koje izdaje licence za rad i fizičkim osobama koje su prošle osposobljavanje, a uvjeti su definirani posebnim Pravilnikom. Prema dostupnim podacima, još niti jedan stručnjak iz županije nije prošao obuku za rad s počiniteljima nasilja, iako je Društvo za psihološku pomoć (DPP) iz Zagreba koji provodi takvu edukaciju do sada obučilo 102 stručnjaka. Od toga samo u tri županije nema još ni jednog stručnjaka za provedbu tretmana (Koprivničko-križevačka, Požeško-slavonska i Vukovarsko-srijemska).

Iz susjednih županija obučeno je 13 stručnjaka (Međimurske 2, Varaždinske 1, Virovitičko-podravske 1, Bjelovarsko-bilogorske 3 i Zagrebačke 6), što se može koristiti kao početni kapital za umrežavanje i kasnije umrežavanje na međuzupanijskoj razini.

Na edukaciju se polaznici sami javljaju. DPP daje prednost polaznicima iz sredina iz kojih još nitko nije završio edukaciju te polaznicima iz gradova u kojima je tretman već započeo, a kako bi ih se kadrovski ojačalo. Osim u Zagrebu, tretman se trenutno provodi u Rijeci, Zadru, Splitu, Dubrovniku i Osijeku, a spremaju se početi i u Slavonskom Brodu.

Prioriteti za usluge vezane uz nasilje u obitelji 2011. do 2014.

U 2011. potrebno je uključiti najmanje 2 stručnjaka iz županije na obuku za provođenje psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja, a do 2014. osigurati 10 obučениh stručnjaka u županiji te osigurati uvjete za provedbu tretmana u skladu sa standardima.

Otvoriti sigurnu kuću i uspostaviti sve potrebne usluge tretmana žrtava nasilja do 2014. na županijskoj razini. Pripremiti sveobuhvatne projekte usmjerene na nasilje u obitelji u okviru sredstava dostupnih iz ministarstava, predpristupnih i strukturnih fondova EU.

Intenzivnije uključivanje Povjerenstva za ravnopravnost spolova u problematiku nasilja u obitelji i praćenje programa prevencije u zajednici. Osigurati ciljano suradnju s lokalnim medijima za provedbu kampanji nulte tolerancije na nasilje i senzibilizacije zajednice na prijave nasilja.

Jačati kapacitete zajednice (službi) izobrazbom stručnjaka (policije, sudstva, socijalne skrbi) za rješavanje problema nasilja i učinkovitu suradnju.

U županiji je potrebno intenzivirati rad sa ženama na prevenciji nasilja i osigurati kontinuiranu provedbu kampanji protiv nasilja.

Prioriteti razvoja drugih socijalnih usluga u zajednici

Prema prikupljenim podacima tijekom socijalnog planiranja, potrebe za prihvatilištem za osobe koje su bez prebivališta u županiji, kao i beskućnike nije bila izražena, pa ipak se u prioritetima Grada Koprivnice nalazi potreba za ovakvim tipom usluge. S obzirom da nema pouzdanih podataka o ukupnoj pojavi, treba izraditi procjenu i projekcije do 2014.

Osim toga, primjetno povećanje nezaposlenih i osoba u sustavu socijalne skrbi, povećanje broja zahtjeva siromašnih na gradove i posebno općine, te očekivano sporije izlaženje iz krize, do 2014. ukazuju na potrebu usluga pučke kuhinje i drugih usluga interventne pomoći koje doprinose smanjivanju siromaštva stanovnika.

Tijekom planiranja periodično su se mogle identificirati potrebe i za tzv, *uslugama u krizi*, koje olakšavaju brze intervencije zajednice na različite rizike i hitne potrebe građana. To može uključiti osiguravanje kriznog smještaja, SOS službi i dojavnih sustava za djecu, starije i osobe s invaliditetom, razne informacijske sustave i nove tehnologije u zajednici koje povećavaju sigurnost građana i posebno mladih (*touch screen* sustavi na ulicama u nekim punktovima za brzu dojavu u slučaju nasilja ili drugih potreba). No, s obzirom na nedovoljan uvid u sadašnje stanje, do 2014. potrebno je vidjeti koji modeli su prikladni te pripremiti eventualne projekte.

5. Zajednički program djelovanja za sve djelatnosti i sustave – integracija romske nacionalne manjine

Budući da je u RH razrađen institucionalni okvir i sustav financiranja projekata koji proizlaze iz *Nacionalnog programa za Rome i Akcijskog plana – Dekada Roma 2005.-2015.* potrebno je izraditi jedinstveni program integracije za Rome na razini županije. On bi trebao integrirati mjere iz navedenog nacionalnog programa i plana, kako bi se unaprijedio strateški, sveobuhvatni pristup romskoj zajednici u svrhu iznalaženja djelotvornih intervencija radi smanjenja postojećih problema i povećanja prilika za socijalnu integraciju, temeljenu na prepoznavanju kulturnih specifičnosti.

Sukladno preporukama sa skupa održanog u županiji, potrebne su višestruke strategije za povećanje integracije i socijalnog uključivanja osoba romske nacionalnosti. Plansku pomoć i podršku programima rada s romskom populacijom treba pružati cijela zajednica - Općine, Gradovi i Županija- uspostavljanjem središnjih koordinacija pri gradskim uredima za društvene djelatnosti te pri Upravnom odjelu za prosvjetu, kulturu, znanost i šport u Županiji.

Nužno je sustavno razvijati suradničke i partnerske odnose između ustanova, udruga i institucija angažiranih u radu s romskom populacijom radi formaliziranja odnosa i provođenja svih dostupnih mjera koje su predviđene u sustavu, a mogu konkretno pridonijeti poboljšanju uvjeta života i integraciji Roma u društvo. Posebnu pozornost treba obratiti na dvostruku diskriminaciju kojoj su izložene Romkinje te voditi računa o primjerenosti dostupnosti svih njima potrebnih socijalnih usluga s naglaskom na obrazovanje i pristup tržištu rada, a uključujući i usluge savjetovanja i podrške žrtvama obiteljskog nasilja, te podršku u roditeljstvu.

Potrebno je povećati mogućnosti organiziranja različitih oblika edukacije u samim romskim naseljima (putem volontera, pojedinih udruga), s naglaskom na uključivanje romskih udruga i aktivista kojima je potrebno pružiti praktičnu pomoć u organiziranju i provođenju njihovog rada.

Od velike je važnosti koristiti medije i putem promidžbe i informiranja raditi na senzibilizaciji javnosti za integraciju Roma, te posebno poboljšanju životnih šansi romskoj djeci koja žive u siromaštvu i teškim uvjetima.

Početne mjere definirane su u okviru strateških ciljeva koje se dodatno mogu razraditi.

III. Strateški ciljevi razvoja mreže socijalnih usluga Koprivničko križevačke županije 2011. – 2014.

Strateški cilj 1. Povećati dostupnost socijalnim uslugama na području cijele županije, kao i obuhvat korisnika s najizraženijim potrebama, s posebnim naglaskom na usluge koje nedostaju i usluge gdje su aktualni kapaciteti ograničeni

Strateški cilj 2. Unaprijediti horizontalnu i vertikalnu koordinaciju te umreženost različitih sustava u procesu razvoja mreže socijalnih usluga - unaprijediti povezanost nadležnih institucija i pružatelja usluga s naglaskom na uspostavu djelotvornih protokola o suradnji

Strateški cilj 3. Razvoj ljudskih resursa za planiranje i organiziranje socijalnih usluga - intenziviranje obuke za pripremu projekata iz predpristupnih i strukturnih fondova EU u svim sustavima društvenih djelatnosti

Strateški cilj 1. Povećati dostupnost socijalnim uslugama na području cijele županije, kao i obuhvat korisnika s najizraženijim potrebama, s posebnim naglaskom na usluge koje nedostaju i usluge gdje su aktualni kapaciteti ograničeni

Specifični ciljevi (mjere) za redovni predškolski sustav

- Povećati kapacitete vrtića i ukupan obuhvat djece predškolske dobi u vrtićima na području županije za 20% u odnosu na polazišne podatke iz 2009.
- Povećanje obuhvata djece s teškoćama u razvoju u redovne vrtiće u odnosu na polazišne podatke iz 2009.
- Povećanje obuhvata djece romske nacionalnosti u vrtićima i posebno predškolom u odnosu na polazišne podatke iz 2009.; do 2014. smanjivanje utvrđenog nerazmjera obuhvaćene djece vrtićima/ predškolom i osnovnom školom
- Povećanje udjela osposobljenih stručnih radnika za rad s djecom s teškoćama u redovnom predškolskom sustavu u razvoju u odnosu na polazišne podatke iz 2009.

Ključne aktivnosti: Izgradnja novih vrtića ili proširenje postojećih i izgradnja jaslica u Koprivnici. Izgradnja vrtića u najvećim općinama, Sveti Ivan Žabno i Sveti Petar Orehovec. Međuopćinsko i mikroregionalno povezivanje za izgradnju kapaciteta za predškolski odgoj Grada Koprivnice i Općina koje gravitiraju tom području (prema nadležnosti CZSS Koprivnica). Povećanje kontrole osnivača vrtića o provedbi aktualne politike prioriteta prijema djece s teškoćama u razvoju- periodična provjera i prema potrebi revizija klauzula ugovora privatnih vrtića kojima se regulira obaveza i povećava dostupnost usluga djeci s teškoćama u razvoju. Aktiviranje uloga ravnatelja. Daljnje ulaganje u osiguranje pristupačnosti- prilagođenosti prostora i opreme za roditelje s invaliditetom i djecu s teškoćama u razvoju. Praćenje napretka u osposobljavanju stručnjaka i osiguranje osposobljavanja stručnjaka za rad u redovnom predškolskom sustavu s djecom s teškoćama u razvoju kroz redovne i periodične programe stručnog usavršavanja. Uspostava sustava prikupljanja podataka.

Nositelji mjera: MZOŠ, Gradovi i Općine, ustanove za redovni predškolski odgoj

Specifični ciljevi (mjere) za sustav redovnog odgoja i obrazovanja u osnovnim i srednjim školama

- Povećanje ukupnog obuhvata djece s teškoćama u razvoju u redovnom sustavu obrazovanja osnovnih škola, u odnosu na polazišni podatak iz 2009.
- Povećanje dostupnosti usluga pomoćnika u nastavi; uspostava redovne procjene potreba i evidencije u skladu s novim načinom prikupljanja podataka eMaticice MZOŠ i pokazateljima Okvira za praćenje Nacionalne strategije izjednačavanja MOBMS-a
- Povećanje ukupnog obuhvata mladih u srednjim školama i povećanje udjela mladih s teškoćama u ukupnom udjelu, u odnosu na polazišne podatke iz 2009.; do 2014. smanjivanje utvrđenog nerazmjera obuhvaćene djece s teškoćama osnovnom i srednjom školom
- Povećanje kapaciteta škola za produženi boravak, proširenje usluga izvan nastavnog programa i dostupnost škola, posebno za djecu s teškoćama i djecu romske nacionalnosti
- Povećanje udjela osposobljenih stručnih radnika za rad s djecom i mladima s teškoćama u redovnom školskom sustavu u odnosu na polazišne podatke iz 2009.

Ključne aktivnosti: Osiguranje sredstava za pomoćnike u nastavi. Razvoj programa otvorenih škola, produženog boravka, posebno za djecu s teškoćama u razvoju i djecu romske nacionalnosti. Angažiranja udruga koje pružaju edukacije (IDEM, Puž teškoće, Djeca prva – kraći predškolski program Roma). Praćenje napretka u osposobljavanju stručnjaka i osiguranje osposobljavanja stručnjaka za rad u redovnom predškolskom sustavu s djecom s teškoćama u razvoju kroz redovne i periodične programe stručnog usavršavanja. Aktiviranje uloga ravnatelja i upravnih tijela. Uspostava novog sustava prikupljanja podataka (eMatica i Okvir za praćenje strategije jednakih mogućnosti)

Nositelji mjera: MZOŠ, Županija, Gradovi i Općine, ustanove za redovni odgoj i obrazovanje, udruge koje provode edukacije

Specifični ciljevi (mjere) za preventivne programe u zajednici, smanjivanje rizika i socijalne isključenosti

- Nastavak provedbe strategija jednakih mogućnosti (planova pristupačnosti objekata odgoja i obrazovanja, zdravstva i objekata gdje se pružaju druge usluge u zajednici, prijevoza, opreme i pomagala)
- Nastavak sufinanciranja prijevoza učenika, stipendija i kredita s povećanim udjelom stipendija za učenike i studente slabijeg imovinskog statusa i učenike i studente s invaliditetom
- Intenzivirati mehanizme kontrole prodaje alkohola maloljetnim osobama u trgovinama i ugostiteljskim objektima na svim područjima županije

- Intenziviranje resursa u zajednici, u društvenim djelatnostima odgoja i obrazovanja i kulture za organizaciju slobodnog vremena djece i mladih, za cjeloživotno obrazovanje, unaprjeđenje programa prevencije i socijalnog uključivanja, posebno djece i mladih s teškoćama u svim sustavima.
- Povećati opseg programa i aktivnosti Centra za prevenciju i izvanbolničko liječenje ovisnosti Koprivničko-križevačke županije vezanih uz alkoholizam kao i opseg usluga i obuhvat korisnika klubova liječenih alkoholičara.
- Povećati opseg preventivnih programa usmjerenih na „smanjenje potražnje droge“, savjetovanja i rada s visokorizičnim skupinama mladih;

Ključne aktivnosti: Analiza programa prevencije i resursa u zajednici za djecu i mlade. Uspostava središnje koordinacije na županijskoj razini za planiranje i praćenje programa prevencije. Utvrđivanje objekata i nekretnina u vlasništvu države i JPLS koji se mogu koristiti za provedbu novih preventivnih programa u zajednici. Priprema projekata iz područja prevencije za predpristupne i strukturne fondove s naglaskom na obuhvat ruralnih zajednica. Osiguranje podrške Razvojne agencije za pripremu EU projekata. Definirani protokoli suradnje pružatelja različitih usluga ZZJZ , CZSS, Obiteljski centar

Nositelji mjera: Županija, Gradovi i Općine, ZZJZ, Obiteljski centar, ustanove za redovni odgoj i obrazovanje, ustanove za kulturu, udruge

Specifični ciljevi (mjere) za zapošljavanje i cjeloživotno obrazovanje:

- Nastavak provedbe mjera aktivnog zapošljavanja sukladno Nacionalnim planovima zapošljavanja
- Intenziviranje razvoja programa cjeloživotnog obrazovanja te ciljanog osposobljavanja i uključivanja u radne aktivnosti dugotrajno nezaposlenih i mladih do 25 godina
- Nastavak zapošljavanja i povećanje udjela zaposlenih osoba s invaliditetom na tržištu rada u odnosu na polazišni podatak iz 2009.
- Povećanje zapošljavanja drugih nezaposlenih osoba s većim rizikom socijalne isključenosti (osoba u sustavu socijalne skrbi, mladih bez roditeljske skrbi, mladih s PUP, osoba romske nacionalnosti, osoba u postpenalnoj situaciji, liječenih ovisnika)

Specifični ciljevi (mjere) za širenje spektra socijalnih usluga u zajednici za prioritetne korisničke skupine u sustavu socijalne skrbi (korisnika CZSS):

I. Razvoj mreže usluga za djecu i mlade bez roditeljske skrbi, djecu s teškoćama i mlade s invaliditetom, te djecu i mlade s PUP

- Povećati kapacitete/broj udomiteljskih obitelji za djecu i mlade bez odgovarajuće roditeljske skrbi, za djecu i mlade s teškoćama u razvoju i za djecu i mlade s PUP sa sadašnjih 84 na 104 udomiteljske obitelji;

- Razvoj specijaliziranog udomiteljstva za djecu s teškoćama u razvoju i djecu s PUP
- Osiguranje stručne podrške udomiteljima djece i mladih i dostupnosti sadržaja i usluga u zajednici djeci i mladima iz udomiteljskih obitelji
- Smanjiti broj smještene djece i mladih u domovima izvan županije (postupno smanjenje djece bez odgovarajuće roditeljske skrbi za 12,5%, djece s teškoćama u razvoju za 25% i djece s PUP za 20% do kraja 2014. godine) i osigurati učinkovitu kontrolu smještaja novih korisnika u domove izvan županije
- Osiguranje 1 savjetovišta/mobilnog tima stručnjaka na županijskoj razini za pružanje psihosocijalne podrške roditeljima koji su u riziku gubitka roditeljske skrbi
- Osiguranje 2 poludnevna boravka za djecu bez roditeljske skrbi, svaki kapaciteta 25 korisnika (1 na području nadležnosti CZSS Koprivnica – Dom „Svitanje“, te 1 na području CZSS Đurđevac)
- Osiguranje 1 Centra za mlade/Prihvatne stanice za djecu s PUP sa poludnevnom/dnevnom boravkom, savjetovištem i rehabilitacijskim sadržajima (informatičke i kreativne radionice) na razini županije
- Izgradnja kapaciteta za provedbu izvaninstitucionalnih mjera maloljetnim počiniteljima kaznenih djela (povećanje udjela mjera)
- Osiguranje izgradnje novih objekata Doma „Svitanje“ prema idejnom projektu transformacije ustanove; osiguranje izrade detaljnog plana transformacije ustanove i programa rada u transformiranom obliku
- Osiguranje usluga naknadne skrbi za mlade koji napuštaju udomiteljske obitelji i domove za socijalnu skrb (stambeno zbrinjavanje, obrazovanje, zapošljavanje, povremena pomoć, krizne intervencije)
- Povećanje dostupnosti drugih izvaninstitucionalnih usluga za djecu s teškoćama u razvoju i visoko rizičnu djecu i mlade

Ključne aktivnosti: Formiranje mješovite radne grupe CZSS i JPLS za utvrđivanje i izradu detaljnog plana aktivnosti za provedbu mjera do kraja 2014. s godišnjom dinamikom realizacije mjera te procjenama dinamike i udjela izvora financiranja za pripremu projekata iz različitih izvora sredstava (MZSS, Županije, JLS i EU fondova). Detaljna analiza dostupnosti rehabilitacijskih programa u zajednici za djecu s teškoćama s ciljem utvrđivanja opsega povećanja usluga u zajednici. Osiguranje podrške Razvojne agencije u pripremi projekata za EU programe.

Nositelji mjera: MZSS, CZSS, Županija, Gradovi i Općine, ZZJZ, Obiteljski centar, udruge za djecu i mlade i udruge za osobe s invaliditetom

II. Razvoj mreže usluga za odrasle osobe s invaliditetom i starije i nemoćne osobe

- Povećati dostupnost usluge stalnog smještaja za psihički bolesne korisnike iz županije, u okviru raspoloživih i novo-planiranih kapaciteta u privatnim domovima za psihički

bolesne (postupno smanjenje ulazaka novih korisnika na stalnom smještaju iz drugih županija u sljedeće tri godine u odnosu na polazišne podatke iz 2009.)

- Povećati kapacitete izvaninstitucionalnih oblika smještaja za smještaj odraslih i starijih osoba sa sadašnjih 126 na 140 udomiteljskih obitelji i sa 9 na 20 obiteljskih domova
- Razvoj specijaliziranog udomiteljstva za osobe s psihičkim bolestima i osobe s intelektualnim teškoćama
- Osiguranje stručne podrške udomiteljima odraslih i starijih i dostupnost zdravstvenih usluga
- Povećati obuhvat starijih osoba iznad 65 godina u institucionalnom smještaju na obuhvat od 3% udjela starijih od 65 godina u županiji, s naglaskom na osiguranje ovog oblika skrbi za osobe koje trebaju pojačanu njegu
- Povećati obuhvat starijih osoba iznad 65 godina uslugama pomoći u kući i drugih servisa za starije osobe (prehrana) u zajednici, na obuhvat od 5% udjela starijih od 65 godina u županiji s naglaskom na koordinirano djelovanje socijalno-zdravstvenih službi u zajednici
- Povećati dostupnost specijaliziranih usluga (osobne asistencije, radnog asistenta/podrška u zapošljavanju, patronaže u kući, dnevnih boravaka i rehabilitacijskih programa za odrasle osobe s invaliditetom) na području cijele županije i obuhvat osoba tom uslugom u odnosu na polazišne podatke iz 2009.; dostupnost javnog i specijaliziranog prijevoza za korisnike iz ruralnih područja
- Postupan razvoj usluga stanovanja (modaliteta stanovanja) u zajednici za osobe s invaliditetom, (uključujući i stanovanje uz podršku) za pripremu projekata iz EU fondova

Ključne aktivnosti: Formiranje mješovite radne grupe CZSS i JPLS za utvrđivanje i izradu detaljnog plana aktivnosti za provedbu mjera do kraja 2014. s godišnjom dinamikom realizacije mjera te procjenama dinamike i udjela izvora financiranja za pripremu projekata iz različitih izvora sredstava (MZSS, Županije, JLS i EU fondova). Detaljna analiza dostupnosti rehabilitacijskih programa u zajednici za odrasle osobe s invaliditetom s ciljem utvrđivanja opsega povećanja usluga u zajednici. Osiguranje podrške Razvojne agencije u pripremi projekata za EU programe.

Nositelji mjera: CZSS, MZSS, domovi socijalne skrbi, Gradovi i Općine na području županije, udruge

III. Razvoj mreže usluge za žrtve obiteljskog nasilja

- Osigurati uslugu sigurne kuće i tretmane u skladu sa standardima usluge (psihosocijalni tretman, pravna pomoć, naknadne skrbi, podrške u socijalnoj integraciji i zapošljavanju)
- Osigurati obrazovanje stručnjaka za rad s počiniteljima nasilja i izgradnju kapaciteta zajednice za uspostavu usluge psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja

Ključne aktivnosti: Formiranje mješovite radne grupe CZSS i JPLS za utvrđivanje i izradu detaljnog plana aktivnosti za provedbu mjera do kraja 2014. s godišnjom dinamikom realizacije mjera te procjenama dinamike i udjela izvora financiranja za pripremu projekata iz različitih izvora sredstava (MZSS, Županije, JLS i EU fondova). Osiguranje podrške Razvojne agencije u pripremi projekata za EU programe. .

Nositelji: Županija i Gradovi, CZSS, MOBMS, Min pravosuđa (DPP)

Specifični ciljevi (mjere) vezane uz integraciju romske zajednice

- Unaprijediti strateški, sveobuhvatni pristup romskoj zajednici u svrhu iznalaženja djelotvornih intervencija radi smanjenja postojećih problema i povećanja prilika za socijalnu integraciju, temeljenu na prepoznavanju kulturnih specifičnosti
- Povećani kapaciteti za rad romskih udruga, selekciju romskih pomagača (obuka i financiranje) i rad u zajednicama u kojima žive Romi
- Unaprjeđenje ukupnih planova integracije djece u redovni obrazovni sustav (smanjenje udjela djece koja ne pohađaju školu, neuspješna su u školi i rano napuštaju školu *drop-out*)
- Povećanje dostupnosti programima opismenjavanja i obrazovanja odraslih i zapošljavanja
- Poboljšanje standarda u naseljima s većinskom romskom zajednicom

Ključne aktivnosti: Formiranje mješovite radne grupe na razini županije radi utvrđivanja i izrade sveobuhvatnog *Programa integracije Roma*, s godišnjom dinamikom realizacije mjera te procjenama dinamike i udjela izvora financiranja za pripremu projekata iz različitih izvora sredstava (Županije, JLS, Vladinih i EU fondova). Osiguranje podrške Razvojne agencije u pripremi projekata za EU programe.

Nositelji mjera: Županija, Gradovi i Općine, ustanove i udruge

Strateški prioritet 2. Unaprijediti horizontalnu i vertikalnu koordinaciju te umreženost različitih sustava u procesu razvoja mreže socijalnih usluga - unaprijediti povezanost nadležnih institucija i pružatelja usluga s naglaskom na uspostavu djelotvornih protokola o suradnji

- Unaprijediti povezanost i međuresornu suradnju različitih sustava, vertikalno i horizontalno, radi osiguranja usklađenog pristupa u planovima za razvoj mreže usluga (posebno zapošljavanje, obrazovanje, zdravstvo, socijalna skrb)
- Osigurati učinkovitu koordinaciju u provedbi Plana razvoja socijalnih usluga i harmonizaciju ciljeva i prioriteta pojedinih sustava, institucija i strateških dokumenata

Ključne aktivnosti: Formiranje mješovite radne grupe predstavnika Gradova i Općina i Županije radi definiranja Sporazuma o suradnji na provedbi Plana razvoja socijalnih usluga i utvrđivanja optimalnog modela koordinacije, praćenja i izvještavanja o provedbi plana.

Nositelji mjera: Županija, Gradovi i Općine

Strateški cilj 3. Razvoj ljudskih resursa za planiranje, financiranje i organiziranje kvalitetnih socijalnih usluga - intenziviranje obuke za pripremu projekata iz predpristupnih i strukturnih fondova EU u svim sustavima društvenih djelatnosti

- Osigurati strateško financijsko planiranje u području razvoja mreže socijalnih usluga u svrhu osiguranja komplementarnosti različitih izvora financiranja prioriteta usluga u zajednici, infrastrukturnih investicija i unaprjeđenje ukupnog razvoja i kvalitete mreže usluga
- Uspostaviti praksu višegodišnjeg financiranja usluga koje pružaju udruge pružatelji socijalnih usluga sukladno prioritetima razvoja mreže socijalnih usluga
- Poticati razvoj kapaciteta udruga koje djeluju na području županije uz istovremeno poticanje udruga koje djeluju izvan županija na prijenos dobre prakse i izgradnju lokalnih kapaciteta za razvoj prioriteta izvaninstitucionalnih usluga u županiji
- Razvoj kompetencija pružatelja usluga u svim djelatnostima za planiranje i organiziranje usluga koje doprinose socijalnom uključivanju te intenzivirati obuku pružatelja usluga za izradu projekata kojima će se doprinijeti apsorpciji sredstava iz EU fondova
- Poticati kvalitetu u pružanju usluga - primjenu Standarda kvalitete socijalnih usluga koje je propisalo Ministarstvo zdravstva i socijalne skrbi te Državnog pedagoškog standarda koje je propisalo Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa

Ključne aktivnosti: Temeljem Sporazuma o suradnji na provedbi Plana razvoja socijalnih usluga i utvrđivanja optimalnog modela koordinacije, praćenja i izvještavanja o provedbi plana izraditi plan provedbe s godišnjom dinamikom i izvorima financiranja ključnih projekata za sve prioritete. Razmjena informacija o mehanizmima praćenja kvalitete, planova financiranja iz lokalnih te Vladinih i EU fondova. Procjena potreba za obukom pružatelja usluga za planiranje, organiziranje usluga i pripremu projekata.

Nositelji mjera: Županija, Gradovi i Općine

**PRILOG: POČETNA ANALIZA RAZVIJENOSTI MREŽE JAZOVA I PRIORITETA PREMA PRIORITETNIM KORISNICIMA
JIMA- KOPRIVNIČKO-KRIŽEVAČKA ŽUPANIJA, 2009.**

KORISNICI	PREPOZNATI JAZOVI	OČEKIVANJA I PRETPOSTAVKE	PRIORITETI U RAZVOJU SOCIJALNIH USLUGA
<p>Osobe s invaliditetom</p> <p>Djeca s teškoćama, mladi s invaliditetom</p>	<p>Razvoj alternativnog smještaja za osobe s invaliditetom posebno djecu s teškoćama u razvoju</p> <p>Usluge dnevne skrbi djelomice razvijene, nedovoljno razvijena dostupnost redovnih usluga odgoja i obrazovanja i specijaliziranih usluga koje podupiru uključivanje osoba s invaliditetom i nejednaka dostupnost usluga na razini županije</p> <p>Koprivničko-križevačka županija među županijama s najvećim udjelom nezaposlenih osoba s invaliditetom</p>	<p>Konvencija UN-a o pravima osoba s invaliditetom – međunarodne obaveze koje je RH preuzela</p> <p>JIM - razvoj mreže usluga u zajednici</p> <p>Planovi transformacije ustanova - Novi pristup menadžmentu ustanova</p> <p>Kontrola ulazaka u instituciju – broj izdanih rješenja CZSS</p> <p>Koprivničko županija ima udomiteljstvo za djecu s teškoćama i osobe s invaliditetom – trend treba nastaviti; primjeri dobre prakse zapošljavanja osoba s invaliditetom</p>	<p>Multidisciplinarni pristup i koordinacija nadležnih institucija i drugih pružatelja usluga</p> <p>Razvoj usluga u zajednici: Razvoj usluge alternativnog smještaja Razvoj udomiteljstva - specijalizirano Stanovanje uz podršku Usluge stručne podrške u obitelji Pravo roditelja njegovatelja Stručna podrška u obitelji – patronaža Dnevni i poludnevni boravci s programima rehabilitacije i integracije Pomoć u kući Uključivanje djece u redovne vrtiće– kapaciteti za djecu s teškoćama i roditelje s invaliditetom Uključivanje djece i mladih u redovni sustav školovanja, asistenti u nastavi, oprema – inkluzivno obrazovanje Cjeloživotno obrazovanje i pristup viskom obrazovanju Stipendije za školovanje mladih s invaliditetom Usluge prijevoza (specijalizirani i javni) Zapošljavanje OSI Standardi kvalitete usluga Pristupačnost: otklanjanje arhitektonskih barijera, prilagodaba javnih ustanova, IKT, afirmacija prava i nediskriminacije</p>

<p>Djeca i mladi bez odgovarajuće roditeljske skrbi</p>	<p>Koprivničko-križevačko županija s većim udjelom djece u alternativnom smještaju u odnosu na smještaj u institucijama 70:30 – trend nastaviti, ali i kontrolirati izmještanje djece iz županije</p> <p>Neadekvatna razvijenost usluga savjetovališta za obitelji u riziku</p> <p>Neadekvatna razvijenost usluga naknadne skrbi za mlade koji napuštaju instituciju</p> <p>Potencijal za bolju koordinaciju sektora i pružatelja usluga</p> <p>Dom „Svitanje“ u procesu transformacije</p>	<p>KONVENCIJA UN-a o pravima djece – međunarodne obaveze koje je RH preuzela</p> <p>Omjer 20:80 u korist izvaninstitucionalnog smještaja</p> <p>Djeca do 3 godine isključivo u izvaninstitucionalni oblik smještaja</p> <p>Planovi transformacije ustanova - Novi pristup menadžmentu ustanova</p> <p>Kontrola ulazaka u instituciju – broj izdanih rješenja CZSS</p>	<p>Izrada plana transformacije Doma „Svitanje“ ustanove (voditi računa o kvaliteti plana transformacije) - smanjivanje udjela smještene djece iz drugih županija</p> <p>Razvoj udomiteljstva – stručna podrška udomiteljima</p> <p>Multidisciplinarni pristup i koordinacija nadležnih institucija i drugih pružatelja usluga – Edukacija sudaca</p> <p>Usluge u zajednici, savjetovališne usluge za obitelji u riziku – prevencija izdvajanja djece iz obitelji (Koprivnica, Đurđevac i Križevci)</p> <p>Poludnevni boravak za djecu bez roditeljske skrbi</p> <p>Usluge naknadne skrbi:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Stambene zajednice za mlade koji se pripremaju za napuštanje ustanova (udomiteljskih obitelji i obiteljskih domova); krizni i privremeni smještaj ▪ Sufinanciranje stanovanja/Osiguravanje stambenih uvjeta za mlade bez roditeljske skrbi u riziku od beskućništva ▪ Stipendije za daljnje školovanje; daljnja izobrazba mladih strukovnog obrazovanja i stipendije ▪ Zapošljavanje – povezivanje CZSS i HZZ (uvođenje pod-kategorije mladih kojima prestaje skrb izvan vlastite obitelji u prioritetnu skupinu nezaposleni mladi do 29)
<p>Djeca i mladi s poremećajima u ponašanju</p>	<p>Koprivničko-križevačka županija ispod razine zadovoljenja potreba za izvaninstitucionalnim</p>	<p>Optimalan udio od 92% izvaninstitucionalnih mjera u odnosu na institucionalne mjere smještaja u odgojne</p>	<p>Multidisciplinarni pristup i koordinacija nadležnih institucija i drugih pružatelja usluga</p> <p>Dodatna edukacija pružatelja usluga i koordinirani rad</p>

	tretmanom (Zagreb 50%) Manjkavi stručni resursi (naročito dječji psihijatar) i koordinacija	ustanove	stručnjaka Povećanje udjela izvaninstitucionalnih mjera za počinitelje kaznenih djela Osigurati Prihvatnu stanicu (Centar za mlade) za privremeni smještaj i tretman (dnevni boravak, savjetovalište) – korištenje bivšeg prostora CZSS za mlade s PUP (potencijal za povezivanje sa Varaždinskom županijom s ciljem razvoja/povezivanja stručnih resursa)
Žrtve obiteljskog nasilja	Koprivničko-križevačka županija nema skloništa za žrtve nasilja u obitelji (sigurnu kuću) Donositelji odluka nedovoljno senzibilizirani	Jedna od prioriternih mjera u Zajedničkom memorandumu o socijalnom uključivanju – širenje mreže usluga skloništa Nacionalna strategija suzbijanja nasilja u obitelji i pripadajući protokoli i sporazumi Daljnje poboljšanje koordinacije nadležnih institucija (policija, CZSS; sud) i udruga	Multidisciplinarni pristup i koordinacija nadležnih institucija i drugih pružatelja usluga Senzibilizacija donositelja odluka i osiguranje kapaciteta za smještaj žrtava nasilja – otvaranje sigurne kuće Tretman žrtava nasilja Usluge naknadne skrbi Aktivna podrška za stanovanje i zapošljavanje nakon izlaska iz skloništa
Počinitelji nasilja u obitelji	Izostanak usluga tretmana počinitelja nasilja Izostanak stručnjaka koji su obučeni i licencirani za provedbu tretmana	Pravilnik o provedbi psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja (Ministarstvo pravosuđa) Mreža educiranih pružatelja – DPP Zagreb	Multidisciplinarni pristup i koordinacija nadležnih institucija i drugih pružatelja usluga Usluge psihosocijalnog tretmana počinitelja nasilja Povećanje kapaciteta za provedbu psihosocijalnog tretmana na području županije (potencijal za povezivanje sa

			Varaždinskom županijom)
Psihički bolesne odrasle osobe	Osiguran kapacitet u domovima i izvaninstitucionalnom smještaju (udomiteljstvo) Nema razvijenih izvaninstitucionalnih usluga dnevne skrbi za psihički bolesne (patronaža, boravak) Lista čekanja na domove	Konvencija UN o osobama s invaliditetom Zajednički memorandum o socijalnom uključivanju naglašava razvoj izvaninstitucionalnih usluga	Multidisciplinarni pristup i koordinacija nadležnih institucija i drugih pružatelja usluga Razvoj izvaninstitucionalnih usluga u zajednici- Nastavak poticaja privatnim pružateljima usluga smještaja → Usluge podrške obitelji korisnika (patronaža) → Dnevni boravci Razvoj specijaliziranog udomiteljstva i obiteljskih domova - Kvaliteta i dostupnost zdravstvene usluge Koordinacija socijalno-zdravstvenih službi u zajednici
Starije i nemoćne osobe	Koprivničko-križevačka županija ispod nacionalnog prosjeka od 2% korisnika u domovima - Relativno razvijena mreža izvaninstitucionalne usluge pomoć u kući za starije na području cijele županije (u tri grada i 20 općina)	Programi pomoći u kući za starije osobe Trendovi u skrbi za starije: razvoj institucionalnih usluga dugotrajne skrbi (stacionarni dio povećanje/smanjivanje udjela na stanarskom smještaju) i izvaninstitucionalnih usluga u zajednici	Multidisciplinarni pristup i koordinacija nadležnih institucija i drugih pružatelja usluga Širenje opsega usluga u sklopu pomoći i njege u kući – naglasak na kvaliteti, boljoj evidenciji udjela siromašnih korisnika i na evaluaciji kvalitete i učinaka programa; – veća individualizacija opsega usluge prema potrebi korisnika Povećanje dostupnosti stalnog smještaja u županijskom domu – izgradnja novih kapaciteta za stare i nemoćne (Križevci , Đurđevac) - izjednačavanje pristupa starijima nižih primanja u županijskom domu - Katalog usluga doma – proširenje usluga u zajednici - Nove cijene usluga smještaja Kvaliteta izvaninstitucionalnih oblika skrbi za starije

Ovisnici	<p>Relativno razvijeni programi- još uvijek je fokus na sankcioniranju, a ne na što ranijem uključivanju u tretman i uspješnoj socijalnoj integraciji ovisnika o drogama</p> <p>Nedostatna suradnja zdravstvenih i socijalnih službi</p>	<p>Nacionalna strategija suzbijanja ovisnosti o opojnim drogama</p> <p>Prevenција ovisnosti o alkoholu</p>	<p>Nastavak prevencije – fokus na djelotvorne programe prevencije ovisnosti</p> <p>Jačanje programa usmjerenih na smanjenje potražnje droga</p> <p>Suzbijanje diskriminacije i prihvata nakon liječenja</p> <p>Nastavak rehabilitacije otvorenog tipa</p> <p>Zapošljavanje i socijalna integracija bivših ovisnika</p> <p>Bolja povezanost bolničkog sa izvanbolničkim sustavom tretmana ovisnika o alkoholu – koordinacija Centra za prevenciju ovisnosti</p> <p>Povećan broj korisnika klubova liječenih alkoholičara</p>
Beskućnici	<p>Nedostatak usluge prihvata i smještaja na području županije</p> <p>Manjkavi podaci i procjena stanja</p> <p>Niti jedna udruga se ne bavi ovom skupinom</p>	<p>Kategorija beskućnika prepoznata u novom Zakonu o socijalnoj skrbi</p>	<p>Procjena stanja i koordinirano praćenje</p> <p>Prihvata i zbrinjavanje</p> <p>Dugoročno rješenje smještaja</p> <p>Individualiziran pristup u dugoročnoj podršci i socijalnoj integraciji</p> <p>Socijalna integracija</p>
Osobe u postpenalnoj situaciji	<p>Manjak kapaciteta za psihosocijalni tretman i postpenalnu skrb</p> <p>Manjak kapaciteta za prihvata</p>	<p>Probacijski sustav u začetku razvoja</p>	<p>Podrška za uključivanje u sredinu i samostalan život i prevencije ponavljanja kaznenih djela</p> <p>Zapošljavanje, privremeno stambeno zbrinjavanje</p>
Romi	<p>Nedovoljno strateški pristup za integraciju u sustav – posebno predškola i škola</p> <p>Nedostatak kapaciteta za pripremu za školu i pohađanje škole - romskih pomagača</p>	<p><i>Desetljeće za uključivanje Roma 2005.-2015, Program Vlade RH</i></p>	<p>Suzbijanje diskriminacije – interkulturalni programi</p> <p>Odgoj i obrazovanje</p> <p>Pristup tržištu rada i zapošljavanje</p> <p>Socijalna integracija kroz službe u zajednici namijenjene drugoj djeci - unaprjeđenje uvjeta stanovanja</p> <p>Poseban fokus na žene Romkinje (dvostruka diskriminacija)</p> <p>Poseban fokus na Rome s invaliditetom (dvostruka diskriminacija)</p>